

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 11ης Ιουλίου 2014*

«Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Αγορά των κηρών παραφίνης — Αγορά του κηρού ακατέργαστης παραφίνης — Απόφαση με την οποία διαπιστώνεται παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ — Καθορισμός τιμών και κατανομή των αγορών — Ευθύνη της μητρικής εταιρίας για παραβάσεις των κανόνων ανταγωνισμού που διεπράχθησαν από θυγατρική της και από κοινή επιχείρηση ανήκουσα εν μέρει σε αυτήν — Άσκηση καθοριστικής επιρροής από τη μητρική εταιρία — Τεκμήριο σε περίπτωση συμμετοχής κατά 100 % — Διαδοχή επιχειρήσεων — Αναλογικότητα — Ίση μεταχείριση — Κατευθυντήριες γραμμές του 2006 για τον υπολογισμό των προστίμων — Επιβαρυντικές περιστάσεις — Ηγετικός ρόλος — Προσδιορισμός ανώτατου ορίου του προστίμου — Πλήρης δικαιοδοσία»

Στην υπόθεση T-541/08,

Sasol, με έδρα το Rosebank (Νότια Αφρική),

Sasol Holding in Germany GmbH, με έδρα το Αμβούργο (Γερμανία),

Sasol Wax International AG, με έδρα το Αμβούργο,

Sasol Wax GmbH, με έδρα το Αμβούργο,

εκπροσωπούμενες από τους W. Bosch, U. Denzel, C. von Köckritz, δικηγόρους,

προσφεύγουσες,

κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τους F. Castillo de la Torre και R. Sauer, επικουρούμενους από τον M. Gray, δικηγόρο,

καθής,

με αντικείμενο αίτημα μερικής ακυρώσεως της αποφάσεως C(2008) 5476 τελικό της Επιτροπής, της 1ης Οκτωβρίου 2008, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 [ΕΚ] και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ (υπόθεση COMP/39.181 — Κηροί κηροποιίας), καθώς και, επικουρικώς, αίτημα ακυρώσεως του προστίμου που επιβλήθηκε στις προσφεύγουσες ή μειώσεως του ποσού του,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους O. Czúcz (εισηγητή), πρόεδρο, I. Labucka και Δ. Γρατσία, δικαστές,

γραμματέας: N. Rosner, υπάλληλος διοικήσεως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 3ης Ιουλίου 2013,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

1. Διοικητική διαδικασία και έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως

- 1 Με την απόφαση C(2008) 5476 τελικό, της 1ης Οκτωβρίου 2008, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 της [ΕΚ] και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ (υπόθεση COMP/39.181 — Κηροί κηροποιίας) (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων διαπίστωσε ότι οι προσφεύγουσες, Sasol Wax GmbH, η Sasol Wax International AG, Sasol Holding in Germany GmbH και Sasol (στο εξής: Sasol Ltd.) (στο εξής, από κοινού: Sasol), είχαν παραβεί, από κοινού με άλλες επιχειρήσεις, το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ και το άρθρο 53, παράγραφος 1, της Συμφωνίας ΕΟΧ, μετέχοντας σε σύμπραξη στην αγορά των κηρών παραφίνης του ΕΟΧ και στη γερμανική αγορά του κηρού ακατέργαστης παραφίνης (gatsch).
- 2 Οι αποδέκτες της προσβαλλομένης αποφάσεως είναι, πέραν της Sasol, οι ακόλουθες επιχειρήσεις: η ENI SpA, η Esso Deutschland GmbH, η Esso Société Anonyme Française, η ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA και η Exxon Mobil Corp. (στο εξής, από κοινού: ExxonMobil), η H & R ChemPharm GmbH, η H & R Wax Company Vertrieb GmbH και η Hansen & Rosenthal KG (στο εξής, από κοινού: H & R), η Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG, η MOL Nyrt., η Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA, η Repsol Petróleo SA και η Repsol YPF SA (στο εξής, από κοινού: Repsol), η Shell Deutschland Oil GmbH, η Shell Deutschland Schmierstoff GmbH, η Deutsche Shell GmbH, η Shell International Petroleum Company Ltd, η The Shell Petroleum Company Ltd, η Shell Petroleum NV και η The Shell Transport and Trading Company Ltd (στο εξής, από κοινού: Shell), η RWE Dea AG και η RWE AG (στο εξής: από κοινού: RWE), καθώς και η Total SA και η Total France SA (στο εξής, από κοινού: Total) (αιτιολογική σκέψη 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 3 Οι κηροί παραφίνης παρασκευάζονται σε διυλιστήριο από αργό πετρέλαιο. Οι εν λόγω κηροί χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ποικίλων προϊόντων όπως κεριά, χημικά, επίσωτρα, προϊόντα αυτοκινητοβιομηχανίας, καθώς και στις βιομηχανίες καουτσούκ, συσκευασίας, συγκολλητικών και τσίχλας (αιτιολογική σκέψη 4 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 4 Ο κηρός ακατέργαστης παραφίνης είναι η πρώτη ύλη που απαιτείται για την παρασκευή κηρών παραφίνης. Παράγεται σε διυλιστήρια ως υποπροϊόν κατά την παρασκευή ελαίων βάσεως από αργό πετρέλαιο. Πωλείται επίσης σε τελικούς πελάτες, όπως για παράδειγμα σε παραγωγούς μορισανιδών (αιτιολογική σκέψη 5 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 5 Έναυσμα για την έναρξη της έρευνας της Επιτροπής αποτέλεσαν οι πληροφορίες περί υπάρξεως συμπράξεως που γνωστοποίησε στο θεσμικό αυτό όργανο η Shell Deutschland Schmierstoff με την από 17 Μαρτίου 2005 αίτησή της περί απαλλαγής βάσει της ανακοινώσεως της Επιτροπής σχετικά με τη μη επιβολή και τη μείωση των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων (ΕΕ 2002, C 45, σ. 3, στο εξής: ανακοίνωση του 2002 για τη συνεργασία) (αιτιολογική σκέψη 72 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

- 6 Στις 28 και 29 Απριλίου 2005 η Επιτροπή διενήργησε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 20, παράγραφος 4, του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 [ΕΚ] και 82 [ΕΚ] (ΕΕ L 1, σ. 1), επιτόπιους ελέγχους στις εγκαταστάσεις της H & R/Tudapetrol, της ENI, της MOL, καθώς και στις εγκαταστάσεις των εταιριών των ομίλων Sasol, ExxonMobil, Repsol και Total (αιτιολογική σκέψη 75 της προσβαλλομένης απόφασης).
- 7 Μεταξύ 25 και 29 Μαΐου 2007 η Επιτροπή απηύθυνε ανακοίνωση των αιτιάσεων στις εταιρίες που παρατίθενται στη σκέψη 2 ανωτέρω, επομένως και στις προσφεύγουσες (αιτιολογική σκέψη 85 της προσβαλλομένης απόφασης). Με έγγραφο της 13ης Αυγούστου 2007, οι Sasol Wax και Sasol Wax International απάντησαν από κοινού στην ανακοίνωση των αιτιάσεων. Με έγγραφο της ίδιας ημερομηνίας, οι Sasol Holding in Germany και Sasol Ltd. επίσης απήντησαν από κοινού στην ανακοίνωση των αιτιάσεων.
- 8 Στις 10 και 11 Δεκεμβρίου 2007 η Επιτροπή διοργάνωσε ακρόαση στην οποία συμμετείχαν οι προσφεύγουσες (αιτιολογική σκέψη 91 της προσβαλλομένης απόφασης).
- 9 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή εκτίμησε, βάσει των στοιχείων που είχε στη διάθεσή της, ότι οι αποδέκτες, που αποτελούσαν την πλειονότητα των παραγωγών κηρών παραφίνης και κηρού ακατέργαστης παραφίνης εντός του ΕΟΧ, συμμετείχαν σε ενιαία, σύνθετη και διαρκή παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ η οποία κάλυπτε το έδαφος του ΕΟΧ. Η παράβαση αυτή συνίστατο σε συμφωνίες ή σε εναρμονισμένες πρακτικές με αντικείμενο τον καθορισμό των τιμών και την ανταλλαγή και αποκάλυψη εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών σε σχέση προς τους κηρούς παραφίνης (στο εξής: κύρια πτυχή της παραβάσεως). Όσον αφορά την RWE (εν συνεχεία Shell), την ExxonMobil, τη MOL, τη Repsol, τη Sasol και την Total, η παράβαση που αφορούσε τους κηρούς παραφίνης είχε ως αντικείμενο και την κατανομή πελατών ή αγορών (στο εξής: δευτερεύουσα πτυχή της παραβάσεως). Επιπλέον, η παράβαση που διέπραξαν οι RWE, ExxonMobil, Sasol και Total αφορούσε επίσης τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης που πωλείτο σε τελικούς πελάτες στη γερμανική αγορά (στο εξής: πτυχή της παραβάσεως σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης) (αιτιολογικές σκέψεις 2, 95, 328 και άρθρο 1 της προσβαλλομένης απόφασης).
- 10 Οι παραβατικές πρακτικές συμφωνούνταν στο πλαίσιο συναντήσεων αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού οι οποίες αποκαλούνταν «τεχνικές συναντήσεις» ή ενίοτε συναντήσεις «Blauer Salon» από τους συμμετέχοντες σε αυτές, καθώς και στο πλαίσιο «συναντήσεων για τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης» οι οποίες ήταν ειδικά αφιερωμένες σε ζητήματα που άπτονταν του κηρού ακατέργαστης παραφίνης.
- 11 Τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν εν προκειμένω υπολογίστηκαν βάσει των κατευθυντηρίων γραμμών για τον υπολογισμό τω προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 23, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1/2003 (ΕΕ 2006, C 210, σ. 2, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές του 2006), που ίσχυε κατά τον χρόνο κοινοποίησης της ανακοινώσεως των αιτιάσεων στις εταιρίες που παρατίθενται στη σκέψη 2 ανωτέρω.
- 12 Η προσβαλλόμενη απόφαση περιέχει, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 1

Οι ακόλουθες επιχειρήσεις παραβίασαν το άρθρο 81, παράγραφος 1, [ΕΚ] και, από 1ης Ιανουαρίου 1994, το άρθρο 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ μετέχοντας, κατά τις αναφερόμενες περιόδους, σε διαρκή συμφωνία και/ή εναρμονισμένη πρακτική στον τομέα κηρών παραφίνης της κοινής αγοράς και, από 1ης Ιανουαρίου 1994, του ΕΟΧ:

[...]

Sasol Wax GmbH: από τις 3 Σεπτεμβρίου έως τις 28 Απριλίου 2005·

Sasol Wax International AG: από την 1η Μαΐου 1995 έως τις 28 Απριλίου 2005·

Sasol Holding in Germany GmbH: από την 1η Μαΐου 1995 έως τις 28 Απριλίου 2005·

Sasol Ltd.: από την 1η Μαΐου 1995 έως τις 28 Απριλίου 2005·

[...]

Όσον αφορά τις ακόλουθες επιχειρήσεις, η παράβαση αφορά επίσης, για τις αναφερόμενες περιόδους, τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης που επωλείτο σε τελικούς πελάτες στη γερμανική αγορά:

[...]

Sasol Wax GmbH: από τις 30 Οκτωβρίου 1997 έως τις 12 Μαΐου 2004·

Sasol Wax International AG: από τις 30 Οκτωβρίου 1997 έως τις 12 Μαΐου 2004·

Sasol Holding in Germany GmbH: από τις 30 Οκτωβρίου 1997 έως τις 12 Μαΐου 2004·

Sasol [Ltd.]: από τις 30 Οκτωβρίου 1997 έως τις 12 Μαΐου 2004·

[...]

Άρθρο 2

Για την παράβαση που αναφέρεται στο άρθρο 1, επιβάλλονται τα ακόλουθα πρόστιμα:

ENI SpA: 29 120 000 ευρώ·

Esso Société Anonyme Française: 83 588 400 ευρώ·

εκ των οποίων από κοινού και εις ολόκληρον με τις

ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA και ExxonMobil [Corp.] για 34 670 400 EUR εκ των οποίων από κοινού και εις ολόκληρον με την Esso Deutschland GmbH για 27 081 600 ευρώ·

Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG: 12 000 000 ευρώ·

Hansen & Rosenthal KG από κοινού και εις ολόκληρον με την H & R Wax Company Vertrieb GmbH: 24 000 000 ευρώ·

εκ των οποίων από κοινού και εις ολόκληρον με την

H & R ChemPharm GmbH για 22 000 000 ευρώ·

MOL Nyrt.: 23 700 000 ευρώ·

Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA από κοινού και εις ολόκληρον με τις Repsol Petróleo SA και Repsol YPF SA: 19 800 000 ευρώ·

Sasol Wax GmbH: 318 200 000 ευρώ,

εκ των οποίων από κοινού και εις ολόκληρον με τις

Sasol Wax International AG, Sasol Holding in Germany GmbH και Sasol [Ltd.] για 250 700 000 ευρώ·

Shell Deutschland Oil GmbH, Shell Deutschland Schmierstoff GmbH, Deutsche Shell GmbH, Shell International Petroleum Company Limited, the Shell Petroleum Company Limited, Shell Petroleum NV και The Shell Transport and Trading Company Limited: 0 ευρώ·

RWE-Dea AG από κοινού και εις ολόκληρον με την RWE AG: 37 440 000 ευρώ·

Total France SA από κοινού και εις ολόκληρον με την Total SA: 128 163 000 ευρώ.»

2. Επί της διαρθρώσεως του ομίλου Sasol και της Vara και επί της δυνατότητας καταλογισμού της ευθύνης στις μητρικές εταιρίες με την προσβαλλόμενη απόφαση

- 13 Με την αιτιολογική σκέψη 449 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή προσδιόρισε καταρχάς, όσον αφορά τον όμιλο Sasol, την άμεσα υπεύθυνη για την παράβαση εταιρία. Έτσι, το θεσμικό αυτό όργανο κατέληξε ότι μεταξύ των προσώπων τα οποία μετείχαν στις τεχνικές συναντήσεις περιλαμβάνονταν υπάλληλοι της Hans-Otto Schümann GmbH & Co KG (στο εξής: HOS), τούτο δε από την έναρξη της παραβάσεως, στις 3 Σεπτεμβρίου 1992, έως τις 30 Απριλίου 1995. Από 1ης Μαΐου 1995 έως 31 Δεκεμβρίου 2002, η άμεσα υπεύθυνη εταιρία ήταν η Schümann Sasol GmbH & Co KG, η οποία μετονομάστηκε το 2000 σε Schümann Sasol GmbH (στο εξής, από κοινού: Schümann Sasol). Από 1ης Ιανουαρίου 2003, εργοδότης των οικείων υπαλλήλων κατέστη η Sasol Wax.
- 14 Επομένως, με την αιτιολογική σκέψη 452 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Sasol Wax, διάδοχος της HOS και της Schümann Sasol, κρίθηκε υπεύθυνη για την παράβαση ως άμεση συμμετοχος σε αυτήν για την περίοδο από τις 3 Σεπτεμβρίου 1992 έως τις 28 Απριλίου 2005.
- 15 Η Επιτροπή εξέτασε επίσης τη διαχρονική εξέλιξη της κατοχής του κεφαλαίου των εταιριών HOS, Schümann Sasol και Sasol Wax. Διέκρινε δε τρεις σχετικές περιόδους (αιτιολογική σκέψη 454 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 16 Όσον αφορά την πρώτη περίοδο, η οποία εκτείνεται από τις 3 Σεπτεμβρίου 1992 έως τις 30 Απριλίου 1995 (στο εξής: περίοδος Schümann), η Επιτροπή διαπίστωσε ότι ο απώτερος έλεγχος της HOS ανήκε στον κ. Schümann προσωπικώς, μέσω της Vara Holding GmbH & Co KG (στο εξής: Vara), η οποία ήταν η μοναδική ετερόρρυθμη εταίρος της HOS (αιτιολογικές σκέψεις 450 και 457 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Το κεφάλαιο της Vara ανήκε κατά πλειοψηφία στον M. Schümann, οι δε λοιποί συμμετοχοί ήταν τα μέλη της οικογενείας του. Με την προσβαλλόμενη απόφαση ούτε η Vara ούτε ο κ. Schümann θεωρήθηκαν υπεύθυνοι για την παράβαση που διέπραξε η HOS.
- 17 Η δεύτερη περίοδος διήρκεσε από την 1η Μαΐου 1995 έως τις 30 Ιουνίου 2002 (στο εξής: περίοδος της κοινής επιχειρήσεως). Την 1η Μαΐου 1995, η Sasol Ltd απέκτησε τα δύο τρίτα της HOS. Κατόπιν αναδιαρθρώσεως, η HOS μετονομάστηκε σε Schümann Sasol και εξακολούθησε να είναι η άμεσα υπεύθυνη για την παράβαση εταιρία. Η Schümann Sasol αποτελούσε σε ποσοστό 99,9% θυγατρική της Schümann Sasol International AG, ένα τρίτο του κεφαλαίου της οποίας συνέχισε να ανήκει στην Vara και, εν τέλει, στην οικογένεια Schümann. Δύο τρίτα του κεφαλαίου της Schümann Sasol International ανήκαν στη Sasol Holding in Germany, η οποία ήταν η ίδια θυγατρική κατά 100% της Sasol Ltd. Ως προς την περίοδο αυτή, η Επιτροπή καταλόγισε εις ολόκληρον ευθύνη στη Sasol Wax (ως νόμιμο διάδοχο της Schümann Sasol), στη Sasol Wax International (ως νόμιμο διάδοχο της Schümann Sasol International, μητρική της Schümann Sasol), στη Sasol Holding in Germany (ως μητρική, κατέχουσα τα δύο τρίτα του κεφαλαίου της Schümann Sasol International) και στη Sasol Ltd (ως μητρική της Sasol Holding in Germany) (αιτιολογικές σκέψεις 451 και 478 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Συγκεκριμένα, η Επιτροπή εκτίμησε ότι οι τρεις τελευταίες ασκούσαν καθοριστική

επιρροή στη Schumann Sasol (αιτιολογική σκέψη 453 της προσβαλλομένης απόφασεως). Ούτε η Vara, κάτοχος του ενός τρίτου του κεφαλαίου της Schumann Sasol International, ούτε η οικογένεια Schumann, ιδιοκτήτρια της Vara, θεωρήθηκαν υπεύθυνες για την παράβαση που διέπραξε η Schumann Sasol, η οποία ανήκε την περίοδο εκείνη στη Schumann Sasol International (στο εξής: Schumann Sasol International ή κοινή επιχείρηση), δηλαδή την εταιρία που ανήκε από κοινού στη Vara και στον όμιλο Sasol.

- 18 Η τρίτη περίοδος διήρκεσε από την 1η Ιουλίου 2002 έως τις 28 Απριλίου 2005, ημερομηνία παύσεως της παραβάσεως (στο εξής: περίοδος Sasol). Στις 30 Ιουνίου 2002, ο όμιλος Sasol απέκτησε το εναπομένον τρίτο του κεφαλαίου της Schumann Sasol International, το οποίο μέχρι τότε ανήκε στη Vara. Η Schumann Sasol, μετονομαθείσα σε Sasol Wax, παρέμεινε θυγατρική της Schumann Sasol International, η οποία με τη σειρά της μετονομάστηκε Sasol Wax International. Το σύνολο του κεφαλαίου της Sasol Wax International ανήκε εφεξής στη Sasol Holding in Germany και, εν τέλει, στη Sasol Ltd. Ως προς την περίοδο αυτή, η Επιτροπή καταλόγισε από κοινού και εις ολόκληρον ευθύνη στις τέσσερις προσφεύγουσες για την παράβαση που διέπραξε η Sasol Wax, εκτιμώντας ότι οι τρεις πρώτες προσφεύγουσες ασκούσαν καθοριστική επιρροή στη Sasol Wax (αιτιολογικές σκέψεις 451 και 453 της προσβαλλομένης απόφασεως).

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 19 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 15 Δεκεμβρίου 2008, οι προσφεύγουσες άσκησαν την υπό κρίση προσφυγή.
- 20 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Γενικό Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία. Στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 64 του Κανονισμού Διαδικασίας του, το Γενικό Δικαστήριο κάλεσε τους διαδίκους να απαντήσουν γραπτώς σε ορισμένες ερωτήσεις και να προσκομίσουν ορισμένα έγγραφα. Οι διάδικοι ανταποκρίθηκαν στο αίτημα αυτό εντός της ταχθείσας προθεσμίας.
- 21 Οι διάδικοι αγόρευαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Γενικού Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 3ης Ιουλίου 2013.
- 22 Λαμβανομένων υπόψη των κοινών πραγματικών περιστατικών μεταξύ των υποθέσεων T-540/08, Esso κ.λπ. κατά Επιτροπής, T-543/08, RWE και RWE Dea κατά Επιτροπής, T-541/08, Sasol κ.λπ. κατά Επιτροπής, T-544/08, Hansen & Rosenthal και H&R Wax Company Vertrieb κατά Επιτροπής, T-548/08, Total κατά Επιτροπής, T-550/08, Tudapetrol κατά Επιτροπής, T-551/08, H&R ChemPharm κατά Επιτροπής, T-558/08, ENI κατά Επιτροπής, T-562/08, Repsol YPF Lubricantes y especialidades κ.λπ. κατά Επιτροπής, και T-562/08, Total Raffinage και Marketing κατά Επιτροπής, καθώς και της συνάφειας αλλά και της δυσχέρειας των εγειρόμενων νομικών ζητημάτων, το Γενικό Δικαστήριο αποφάσισε να εισαγάγει σε διάσκεψη τις εν λόγω συναφείς υποθέσεις μόνο μετά την ολοκλήρωση της τελευταίας επ' ακροατηρίου συζήτησεως, η οποία διεξήχθη στις 3 Ιουλίου 2013 στην υπό κρίση υπόθεση.
- 23 Με το δικόγραφο της προσφυγής τους, οι προσφεύγουσες ζητούν από το Γενικό Δικαστήριο:
- να ακυρώσει την προσβαλλομένη απόφαση στο μέτρο που τις αφορά,
 - επικουρικώς, να ακυρώσει το πρόστιμο που τους επιβλήθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση ή να μειώσει προσηκόντως το ύψος του,
 - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

24 Η Επιτροπή ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

- να απορρίψει την προσφυγή στο σύνολό της, περιλαμβανομένων και των επικουρικών αιτημάτων,
- να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

25 Προς στήριξη της προσφυγής τους οι προσφεύγουσες προβάλλουν επτά λόγους. Ο πρώτος λόγος αντλείται από εσφαλμένο καταλογισμό στις Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany και Sasol Wax International της ευθύνης για την παράβαση που διέπραξε η Schümann Sasol κατά τη διάρκεια της περιόδου της κοινής επιχειρήσεως. Ο δεύτερος λόγος αντλείται από εσφαλμένο καταλογισμό στις Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany και Sasol Wax International της ευθύνης για την παράβαση που διέπραξε η Sasol Wax κατά τη διάρκεια της περιόδου Sasol. Ο τρίτος λόγος αντλείται από παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως καθόσον η Επιτροπή δεν καταλόγισε εις ολόκληρον ευθύνη στη Vara ως προς την περίοδο Schümann και την περίοδο της κοινής επιχειρήσεως. Ο τέταρτος λόγος αντλείται από εσφαλμένο καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου. Ο πέμπτος λόγος αντλείται από εσφαλμένη συνεκτίμηση του ηγετικού ρόλου της Sasol. Ο έκτος λόγος αντλείται από έλλειψη νομιμότητας του μη διαφοροποιημένου προσδιορισμού ανώτατου ορίου του προστίμου ως προς τις διάφορες περιόδους της παραβάσεως. Ο έβδομος λόγος αντλείται από την παράνομη μη χορήγηση πλήρους απαλλαγής στη Sasol όσον αφορά ορισμένα τμήματα του προστίμου.

1. Επί του πρώτου λόγου, που αντλείται από εσφαλμένο καταλογισμό στη Sasol Ltd, στη Sasol Holding in Germany και στη Sasol Wax International της ευθύνης για την παράβαση όσον αφορά την περίοδο της κοινής επιχειρήσεως

26 Οι προσφεύγουσες εκτιμούν ότι η Επιτροπή κακώς διαπίστωσε ότι η Sasol Ltd, μέσω της Sasol Holding in Germany, θυγατρικής της κατά ποσοστό 100 %, ασκούσε μόνη της καθοριστική επιρροή στη Schümann Sasol International και ότι επομένως υπέπεσε σε πλάνη καθόσον καταλόγισε στις Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany και Sasol Wax International την ευθύνη για την περίοδο της κοινής επιχειρήσεως. Οι οργανωτικοί, οικονομικοί και νομικοί δεσμοί μεταξύ της Schümann Sasol και των εν λόγω εταιριών, στους οποίους στηρίχθηκε η εταιρία με την προσβαλλόμενη απόφαση, δεν συνηγορούν υπέρ της συναγωγής τέτοιου συμπεράσματος.

27 Οι προσφεύγουσες φρονούν, κυρίως, ότι η Vara, η έτερη μητρική εταιρία, υπήρξε η μόνη που ασκούσε καθοριστική επιρροή στη Schümann Sasol International κατά τη διάρκεια της περιόδου της κοινής επιχειρήσεως. Επικουρικώς, οι προσφεύγουσες θεωρούν ότι την καθοριστική αυτή επιρροή ασκούσαν οι δύο μητρικές εταιρίες από κοινού.

28 Η Επιτροπή αντιτείνει ότι στη Sasol επιβλήθηκαν οι δέουσες κυρώσεις για τη δική της ευθύνη, τούτο δε σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του 2006. Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να αιτιολογεί την ενέργειά της να μην εκδώσει απόφαση περί διαπιστώσεως παραβάσεως απευθυνόμενη σε τρίτους, οι δε επιχειρήσεις δεν είναι σε θέση να θέτουν εν αμφιβόλω τις επιβαλλόμενες σε αυτές κυρώσεις για τον λόγο ότι μια άλλη επιχείρηση απέφυγε την επιβολή προστίμου.

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

29 Όσον αφορά την εις ολόκληρον ευθύνη μητρικής εταιρίας για τη συμπεριφορά της θυγατρικής της ή κοινής επιχειρήσεως ανήκουσας σε αυτήν, υπενθυμίζεται ότι το γεγονός ότι μια θυγατρική εταιρία ή μια κοινή επιχείρηση έχει χωριστή νομική προσωπικότητα δεν αρκεί για να αποκλειστεί η δυνατότητα

- καταλογισμού της συμπεριφοράς της στη μητρική εταιρία (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1972, 48/69, Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 99, σκέψη 132).
- 30 Συγκεκριμένα, το δίκαιο του ανταγωνισμού της Ένωσης καλύπτει τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων, ως επιχείρηση δε νοείται κάθε μονάδα που ασκεί οικονομική δραστηριότητα ανεξαρτήτως της νομικής μορφής της και του τρόπου χρηματοδοτήσεώς της (απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Σεπτεμβρίου 2009, C-97/08 P, Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-8237, σκέψη 54, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 2011, T-141/07, T-142/07, T-145/07 και T-146/07, General Technic-Otis κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. II-4977, σκέψη 53).
- 31 Ο δικαστής της Ένωσης έχει διευκρινίσει επίσης ότι ο όρος επιχείρηση, εντασσόμενος στο ίδιο πλαίσιο, πρέπει να νοείται ως οικονομική ενότητα, έστω και αν από νομική άποψη η οικονομική αυτή ενότητα αποτελείται από περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 1984, 170/83, Hydrotherm Gerätebau, Συλλογή 1984, σ. 2999, σκέψη 11, και Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 30 ανωτέρω, σκέψη 55 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία· απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 29ης Ιουνίου 2000, T-234/95, DSG κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-2603, σκέψη 124). Έχει επίσης τονιστεί ότι, για την εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού, ο τυπικός διαχωρισμός μεταξύ δύο εταιριών, απόρροια της χωριστής νομικής προσωπικότητάς τους, δεν έχει αποφασιστική σημασία, διότι εκείνο που προέχει είναι το αν έχουν ή όχι ενιαία συμπεριφορά στην αγορά. Επομένως, μπορεί να είναι απαραίτητο να διαπιστωθεί αν δύο εταιρίες με χωριστές νομικές προσωπικότητες αποτελούν ή ανήκουν σε ενιαία επιχείρηση ή οικονομική οντότητα συμπεριφερόμενη κατά τρόπο ενιαίο στην αγορά (απόφαση Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής, σκέψη 25 ανωτέρω, σκέψη 140· αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 15ης Σεπτεμβρίου 2005, T-325/01, DaimlerChrysler κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-3319, σκέψη 85, και General Technic-Otis κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 30 ανωτέρω, σκέψη 54).
- 32 Όταν μια τέτοια οικονομική ενότητα παραβαίνει τους κανόνες του ανταγωνισμού, η παράβαση της καταλογίζεται σύμφωνα με την αρχή της προσωπικής ευθύνης (βλ. αποφάσεις Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 30 ανωτέρω, σκέψη 56, και General Technic-Otis κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 30 ανωτέρω, σκέψη 55).
- 33 Η συμπεριφορά θυγατρικής μπορεί να καταλογιστεί στη μητρική εταιρία, λόγω του ότι ανήκουν στην ίδια επιχείρηση, όταν η εν λόγω θυγατρική δεν καθορίζει αυτοτελώς τη συμπεριφορά της στην αγορά, διότι υπόκειται στην καθοριστική επιρροή της μητρικής της όσον αφορά το ζήτημα αυτό, λαμβανομένων ιδιαιτέρως υπόψη των οικονομικών, οργανωτικών και νομικών δεσμών μεταξύ των δύο αυτών νομικών οντοτήτων (βλ., συναφώς, απόφαση Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 30 ανωτέρω, σκέψη 58, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 20ής Μαρτίου 2002, T-9/99, HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-1487, σκέψη 527).
- 34 Η συμπεριφορά της θυγατρικής στην αγορά επηρεάζεται αποφασιστικά από τη μητρική εταιρία μεταξύ άλλων στην περίπτωση που η θυγατρική εφαρμόζει, κατά το ουσιώδες μέρος τους, τις σχετικές οδηγίες της μητρικής εταιρίας (αποφάσεις του Δικαστηρίου Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής, σκέψη 29 ανωτέρω, σκέψεις 133, 137 και 138, και της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-294/98 P, Metsä-Serla κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-10065, σκέψη 27).
- 35 Η συμπεριφορά της θυγατρικής στην αγορά επηρεάζεται καταρχήν αποφασιστικά από τη μητρική εταιρία και στην περίπτωση κατά την οποία η τελευταία έχει απλώς την εξουσία να καθορίζει ή να εγκρίνει ορισμένες εμπορικές αποφάσεις στρατηγικής σημασίας, εφόσον παρίσταται ανάγκη, διά της παρουσίας των εκπροσώπων της εντός των οργάνων της θυγατρικής, ενώ η χάραξη της εν στενή εννοία εμπορικής πολιτικής της θυγατρικής απόκειται στα επιφορτισμένα με τη λειτουργική της διαχείριση διευθυντικά στελέχη που επιλέγει η μητρική εταιρία και τα οποία εκπροσωπούν και προωθούν τα εμπορικά της συμφέροντα (βλ., συναφώς, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της

9ης Σεπτεμβρίου 2011, T-25/06, Alliance One International κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. II-5741, σκέψεις 138 και 139, επικυρωθείσα με διάταξη του Δικαστηρίου της 13ης Δεκεμβρίου 2012, C-593/11 P, Alliance One International κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευτεί στη Συλλογή, σκέψη 30).

- 36 Όταν εξασφαλίζεται ενιαία συμπεριφορά της θυγατρικής εταιρίας και της μητρικής της στην αγορά, ειδικότερα στις περιγραφόμενες με τις σκέψεις 34 και 35 ανωτέρω περιπτώσεις, ή μέσω άλλων οικονομικών, οργανωτικών και νομικών δεσμών μεταξύ των εν λόγω εταιριών, η μητρική και η θυγατρική εταιρία αποτελούν ενιαία οικονομική ενότητα και, ως εκ τούτου, συνιστούν μία και μόνη επιχείρηση, κατά την έννοια της προπαρατεθείσας στη σκέψη 31 ανωτέρω νομολογίας. Το γεγονός ότι η μητρική και η θυγατρική εταιρία συνιστούν μία και μόνη επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ παρέχει τη δυνατότητα στην Επιτροπή να απευθύνει μια απόφαση περί επιβολής προστίμων στη μητρική εταιρία, χωρίς να απαιτείται να αποδείξει την εμπλοκή της εταιρίας αυτής στην παράβαση (βλ., συναφώς, απόφαση Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 30 ανωτέρω, σκέψη 59).
- 37 Η προπαρατεθείσα στις σκέψεις 29 έως 36 ανωτέρω νομολογία έχει επίσης εφαρμογή στον καταλογισμό της ευθύνης σε μία ή περισσότερες μητρικές εταιρίες για παράβαση διαπραχθείσα από την κοινή τους επιχείρηση (απόφαση General Technic-Otis κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 30 ανωτέρω, σκέψεις 52 έως 56).
- 38 Η εξέταση των επιχειρημάτων των προσφευγουσών και η εκτίμηση της ακρίβειας των διαπιστώσεων που περιλαμβάνονται στην προσβαλλόμενη απόφαση όσον αφορά τον καταλογισμό της ευθύνης για την επίμαχη παράβαση στις προσφεύγουσες ως προς τις ενέργειες της Schumann Sasol και της μητρικής της εταιρίας Schumann Sasol International, ανήκουσας, κατά τη διάρκεια της περιόδου της κοινής επιχείρησης, κατά τα δύο τρίτα στη Sasol Holding in Germany και κατά το ένα τρίτο στη Vara, πρέπει να πραγματοποιηθούν υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων κανόνων.

Προσβαλλόμενη απόφαση

- 39 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή απέρριψε την επιχειρηματολογία με την οποία οι προσφεύγουσες επιχείρησαν να αποδείξουν ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου της κοινής επιχείρησης, η Schumann Sasol International ελεγχόταν στην πραγματικότητα από τη Vara. Για να καταλήξει στο συμπέρασμα αυτό στηρίχθηκε κατ' ουσίαν στις ακόλουθες σκέψεις:

«[...]

(471) η Επιτροπή εκτιμά ότι η Sasol, μέσω της κατά 100 % θυγατρικής της Sasol Holding in Germany GmbH, ασκούσε καθοριστική επιρροή στη Schumann Sasol International.

(472) Όπως διευκρινίζει η Sasol, το [διοικητικό συμβούλιο], υπεύθυνο για τις τρέχουσες υποθέσεις, αποτελούνταν από έναν εκπρόσωπο της Sasol, έναν εκπρόσωπο της Vara καθώς και έναν πρόεδρο. Δυνάμει του κανονισμού λειτουργίας του [διοικητικού συμβουλίου], το τελευταίο αυτό όργανο λαμβάνει τις αποφάσεις του, κατά το μέτρο του δυνατού, ομόφωνα ή με απλή πλειοψηφία. Σε περίπτωση ισοψηφίας, ο πρόεδρος του [διοικητικού συμβουλίου] έχει αποφασιστική ψήφο. Η Sasol υποστηρίζει ότι, κατά το μεγαλύτερο τμήμα της περιόδου της κοινής επιχείρησης, πρόεδρος ήταν ο εκπρόσωπος της Vara. Στηριζόμενη σε εκτενέστερες έρευνες, η Επιτροπή αμφισβητεί τους ισχυρισμούς της Sasol επί του ζητήματος αυτού. Το εν λόγω πρόσωπο όφειλε τον τίτλο του προέδρου μάλλον στις γνώσεις του όσον αφορά την οικεία δραστηριότητα και στο γεγονός ότι και η Sasol επιθυμούσε τον διορισμό του ως προέδρου του [διοικητικού συμβουλίου] της κοινής επιχείρησης. Ήταν σημαντικό για τη Sasol, υπό την ιδιότητά της ως πλειοψηφούντος μετόχου, να διαθέτει στο [διοικητικό συμβούλιο] ένα πρόσωπο το οποίο να γνωρίζει ήδη τις προγενέστερες δραστηριότητες της HOS. Το εν λόγω

πρόσωπο είχε εργασθεί για λογαριασμό του Γερμανού προκατόχου της Schümann Sasol International και, ως εκ τούτου, γνώριζε πλήρως τη λειτουργία της εταιρίας, η οποία απορροφήθηκε εν συνεχεία από τη Sasol. Επιπλέον, όταν το εν λόγω πρόσωπο έγινε πρόεδρος (στις 2 Μαΐου 1995), δεν εργαζόταν στη Vara. Στην πράξη, το πρόσωπο αυτό άρχισε να εργάζεται Vara το 1997. Υπήρξε πρόεδρος της κοινής επιχειρήσεως από τις 2 Μαΐου 1995 έως τις 30 Ιουνίου 2001, ημερομηνία αντικαταστάσεώς του από τον [R. G. S.], της Sasol.

- (473) Το εποπτικό συμβούλιο της κοινής επιχειρήσεως αποτελούνταν από έξι μέλη, τέσσερις εκπροσώπους της Sasol και δύο της Vara. Όπως διευκρίνισε η Sasol, η σχετική με τα δικαιώματα ψήφου συμφωνία των μετόχων μεταξύ της Sasol και της Vara προέβλεπε ότι η Sasol και η Vara θα εξέδιδαν αποφάσεις με ομοφωνία, εξυπακουμένου ότι καθεμία θα διέθετε μία ψήφο, με αποτέλεσμα την κατάργηση του κανόνα περί πλειοψηφίας της Sasol στο εσωτερικό του εποπτικού συμβουλίου. Ελλείψει ομοφωνίας, η πρόταση λογιζόταν ως απορριφθείσα. Ωστόσο, η σχετική με τα δικαιώματα ψήφου συμφωνία των μετόχων όριζε επίσης, στο άρθρο της 3, για τις αποφάσεις του εποπτικού συμβουλίου, ότι το άρθρο 1 της εν λόγω συμφωνίας είχε εφαρμογή *mutatis mutandis*. Το άρθρο 1.5 της συμφωνίας προβλέπει ότι αν δεν μπορεί να ληφθεί ομόφωνη απόφαση όσον αφορά τα ζητήματα τα απαριθμούμενα στα στοιχεία α έως d του εν λόγω άρθρου, υπερισχύει η πρόταση της Sasol, καθόσον αυτή κατέχει 50 % και πλέον του κεφαλαίου της εταιρίας, καθώς και ότι η Vara υπερψηφίζει την απόφαση της Sasol. Τα ζητήματα περί των οποίων γίνεται λόγος στα στοιχεία α έως d του άρθρου 1.5 είναι τα ακόλουθα: η κατάρτιση των ετησίων λογαριασμών, ο διορισμός οικονομικών ελεγκτών, ο διορισμός ειδικών οικονομικών ελεγκτών και η έγκριση των επενδύσεων [κεφαλαίου από την εταιρία] ή από οποιαδήποτε εκ των θυγατρικών της.
- (474) [Όσον αφορά τη γενική συνέλευση], η Sasol διευκρινίζει ότι η Vara διέθετε μειοψηφία αρνησικυρίας, δεδομένου ότι για τη λήψη αποφάσεων απαιτούνταν πλειοψηφία τριών τετάρτων, η δε Vara διέθετε το ένα τρίτο των ψήφων. Επιπλέον, κατά τη Sasol, η σχετική με τα δικαιώματα ψήφου συμφωνία των μετόχων προέβλεπε ότι η Sasol και η Vara δεσμεύονταν να λαμβάνουν όλες τις αποφάσεις των μετόχων από κοινού και ομοφώνως σε όλες τις περιπτώσεις, με καθεμία να διαθέτει από μία ψήφο και ότι, σε περίπτωση που δεν μπορούσε να επιτευχθεί ομοφωνία, ούτε η Sasol ούτε Vara έπρεπε να προβούν σε ενέργεια, πράγμα που σημαίνει ότι η Vara δεν μπορούσε να περιέλθει σε κατάσταση μειοψηφίας. Παρά ταύτα, όπως διευκρινίστηκε ανωτέρω, η σχετική με τα δικαιώματα ψήφου συμφωνία των μετόχων περιλαμβάνει, στο άρθρο 1.5 το οποίο έχει εφαρμογή στη [γενική] συνέλευση, έναν κατάλογο ζητημάτων ως προς τα οποία υπερίσχυε η γνώμη της Sasol [βλ. αιτιολογική σκέψη (473)].
- (475) Όσον αφορά την περιγραφόμενη στις αιτιολογικές σκέψεις (472)-(474) κατάσταση και, ειδικότερα, την ικανότητα της Sasol να επιβάλλει τη βούλησή της στο πλαίσιο λήψεως σημαντικών αποφάσεων στρατηγικής σημασίας σε περίπτωση ελλείψεως ομοφωνίας, όπως είναι οι αποφάσεις που απαριθμούνται στο άρθρο 1.5 της σχετικής με τα δικαιώματα ψήφου συμφωνίας των μετόχων (για παράδειγμα, η έγκριση της επενδύσεως κεφαλαίων), η Sasol πρέπει να θεωρηθεί ότι ασκούσε εν τοις πράγμασι τον έλεγχο της κοινής επιχειρήσεως. Το γεγονός ότι, όπως υποστηρίζει η Sasol, τα διευθυντικά στελέχη της [Schümann Sasol] είχαν εργαστεί προγενέστερα στο εσωτερικό της HOS δεν αναιρεί το συμπέρασμα αυτό, δεδομένου ότι για τέτοιες αποφάσεις προσλήψεως ανώτατων διευθυντικών στελεχών χρειαζόταν η προηγούμενη άδεια του εποπτικού συμβουλίου (άρθρο 2, παράγραφος 2, [στοιχείο] c, του κανονισμού λειτουργίας του διοικητικού συμβουλίου), όπερ συνεπάγεται ότι η Sasol ήταν σε θέση να εμποδίσει τη λήψη τέτοιων αποφάσεων.

[...]

- (481) Για τους ανωτέρω λόγους, η Επιτροπή θεωρεί όχι μόνον την ενεργήσασα εταιρία, τη [Schümann Sasol], αλλά και τις μητρικές της εταιρίες, δηλαδή τη Sasol International AG, τη Sasol Ltd και τη Sasol Holding in Germany GmbH ως υπεύθυνες κατά τη διάρκεια της περιόδου της κοινής

επιχειρήσεως, καθόσον αποδείχθηκε η εκ μέρους της Sasol άσκηση ελέγχου στην κοινή επιχείρηση [...] Όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις (329)-(333), διαφορετικές εταιρίες ανήκουσες στον ίδιο όμιλο αποτελούν οικονομική ενότητα και, κατά συνέπεια, μία και μόνη επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 81 [ΕΚ], όταν οι ενδιαφερόμενες εταιρίες δεν καθορίζουν αυτοτελώς τη συμπεριφορά τους στην αγορά. Στην περίπτωση κοινής επιχείρησης, είναι δυνατόν να συναχθεί ότι η κοινή επιχείρηση και οι μητρικές εταιρίες αποτελούν οικονομική ενότητα για τους σκοπούς εφαρμογής του άρθρου 81 [ΕΚ] εφόσον η κοινή επιχείρηση δεν καθόρισε αυτοτελώς τη συμπεριφορά της στην αγορά. Το ότι η κοινή επιχείρηση πρέπει να θεωρηθεί λειτουργικά αυτόνομη κοινή επιχείρηση ή όχι [είναι άνευ σημασίας] στο πλαίσιο αυτό, [διότι] τα πραγματικά στοιχεία αποδεικνύουν την άσκηση καθοριστικής επιρροής. Το γεγονός ότι οι μητρικές εταιρίες μιας κοινής επιχείρησης μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες συνάδει με την πρακτική της Επιτροπής επί του ειδικού αυτού ζητήματος, όπως επιτάσσουν οι γενικές αρχές του δικαίου που διευκρινίζονται στην αιτιολογική σκέψη (340) και ορίζονται από τον κοινοτικό δικαστή. Το γεγονός ότι, υπό διαφορετικές συνθήκες κατά το παρελθόν, η απόφαση δεν απευθύνθηκε στις μητρικές εταιρίες μιας κοινής επιχείρησης δεν σημαίνει, υπό τις παρούσες περιστάσεις, ότι η Sasol International AG, η Sasol Ltd και η Sasol Holding in Germany GmbH, ως μητρικές εταιρίες ανήκουσες στον όμιλο Sasol, δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για τη δραστηριότητα της θυγατρικής τους, καθόσον η Επιτροπή διαθέτει πράγματι περιθώριο διακριτικής ευχέρειας όσον αφορά την απόφασή της να καταλογίσει την ευθύνη για συγκεκριμένη παράβαση σε ορισμένα τμήματα μιας επιχείρησης και ότι προβαίνει στις εκτιμήσεις της κατά περίπτωση.»

Επί της διαφοροποίησης της έννοιας του ελέγχου από την έννοια της έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής, όπως εφαρμόζεται στο πλαίσιο του άρθρου 81 ΕΚ

- 40 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι, κατά την εξέταση της δυνατότητας καταλογισμού της ευθύνης για την παράβαση που διέπραξε η Schumann Sasol, θυγατρική της κοινής επιχείρησης, η Επιτροπή δεν διαφοροποίησε ρητώς τις έννοιες «έλεγχος» και «εξουσία ελέγχου», αφενός, και «οικονομική ενότητα» και «έμπρακτη άσκηση καθοριστικής επιρροής στην εμπορική συμπεριφορά», αφετέρου.
- 41 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η προσέγγιση αυτή είναι εσφαλμένη, δεδομένου ότι η έννοια του ελέγχου δεν συνεπάγεται έμπρακτη άσκηση καθοριστικής επιρροής.
- 42 Πρώτον υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 του Συμβουλίου, της 20ής Ιανουαρίου 2004, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (ΕΕ L 24, σ. 1) (στο εξής: κοινοτικός κανονισμός συγκεντρώσεων), «έλεγχος απορρέει από δικαιώματα, συμβάσεις ή άλλα μέσα τα οποία, είτε μεμονωμένα είτε σε συνδυασμό με άλλα, και λαμβανομένων υπόψη των σχετικών πραγματικών ή νομικών συνθηκών, παρέχουν τη δυνατότητα καθοριστικού επηρεασμού της δραστηριότητας μιας επιχείρησης».
- 43 Κατά τη νομολογία, η Επιτροπή, για να καταλογίσει σε μια εταιρία την αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά άλλης εταιρίας κατ' εφαρμογή του άρθρου 81 ΕΚ, δεν μπορεί να στηριχθεί απλώς και μόνον στο γεγονός της ικανότητας ασκήσεως καθοριστικής επιρροής, όπως νοείται στο πλαίσιο της εφαρμογής του κανονισμού 139/2004 για την απόδειξη του ελέγχου, χωρίς να χρειάζεται να εξακριβώσει αν η εν λόγω επιρροή όντως ασκήθηκε (απόφαση General Technic-Otis κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 30 ανωτέρω, σκέψη 69).
- 44 Αντιθέτως, στο θεσμικό αυτό όργανο απόκειται καταρχήν να αποδείξει μια τέτοια καθοριστική επιρροή βάσει ενός συνόλου πραγματικών στοιχείων (βλ. απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, T-314/01, Avebe κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3085, σκέψη 136 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Περιλαμβάνονται δε στα στοιχεία αυτά η εκ μέρους των ίδιων φυσικών προσώπων σωρευτική κατοχή διευθυντικών θέσεων στη μητρική εταιρία και στη θυγατρική ή την κοινή επιχείρηση (απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 2011, T-132/07, Fuji Electric κατά

Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. II-4091, σκέψη 184· βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Ιουνίου 2005, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. I-5425, σκέψεις 119 και 120), ή το γεγονός ότι οι εταιρίες αυτές ήταν υποχρεωμένες να τηρούν τις οδηγίες που τους έδινε η ενιαία διεύθυνση, χωρίς να μπορούν να ακολουθήσουν αυτοτελή συμπεριφορά στην αγορά (βλ., συναφώς, απόφαση HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 33 ανωτέρω, σκέψη 527).

- 45 Εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν στηρίχθηκε σε τέτοια άμεση απόδειξη της ασκήσεως καθοριστικής επιρροής από τις Sasol Ltd και Sasol Holding in Germany στη Schümann Sasol International.
- 46 Συγκεκριμένα, η Επιτροπή εξέτασε κατ' ουσίαν την εξουσία λήψεως αποφάσεων που μπορούσε να ασκήσει η Sasol στα όργανα της κοινής επιχειρήσεως μέσω των εκπροσώπων της σε αυτά. Η σχετική ανάλυση στηρίζεται ουσιαστικά σε αφηρημένη εξέταση του τρόπου λήψεως αποφάσεων στο εσωτερικό των εν λόγω οργάνων, με βάση τους όρους της συμφωνίας των μετόχων και του κανονισμού λειτουργίας του διοικητικού συμβουλίου, που επαναλάμβαναν τους κανόνες ψηφοφορίας οι οποίοι προβλέπονταν στο καταστατικό της κοινής επιχειρήσεως. Εκτός αυτού, η Επιτροπή στηρίζει το συμπέρασμά της σχετικά με τον καταλογισμό της ευθύνης για τις ενέργειες της Schümann Sasol International στις Sasol Holding in Germany και Sasol Ltd μεταξύ άλλων και στο επιχείρημα ότι «αποδείχθηκε η εκ μέρους της Sasol άσκηση ελέγχου στην κοινή επιχείρηση» (αιτιολογική σκέψη 481 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 47 Επομένως, εν προκειμένω, η Επιτροπή συνήγαγε την εκ μέρους των Sasol Ltd και Sasol Holding in Germany άσκηση καθοριστικής επιρροής επί της εμπορικής συμπεριφοράς της Schümann Sasol International ουσιαστικά βάσει αφηρημένης αναλύσεως εγγράφων υπογραφέντων πριν την έναρξη λειτουργίας της Schümann Sasol International, κατά το πρότυπο μιας αναλύσεως διεξαγόμενης σύμφωνα με τους κανόνες που διέπουν την έγκριση των συγκεντρώσεων.
- 48 Επομένως, δεύτερον, το Γενικό Δικαστήριο καλείται να εξετάσει το ζήτημα κατά πόσον μια τέτοια αφηρημένη ανάλυση με αναφορά στο μέλλον, πραγματοποιηθείσα στον τομέα των συγκεντρώσεων όπου η έκδοση της αποφάσεως εγκρίσεως της συγκεντρώσεως προηγείται της ενάρξεως λειτουργίας της κοινής επιχειρήσεως, μπορεί επίσης να χρησιμεύσει ως απόδειξη της έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής επί της εμπορικής συμπεριφοράς της κοινής επιχειρήσεως στο πλαίσιο αποφάσεως η οποία καταλογίζει στις μητρικές εταιρίες την ευθύνη για παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ διαπραχθείσα κατά το παρελθόν από την εν λόγω κοινή επιχείρηση.
- 49 Συναφώς, από τη νομολογία προκύπτει ότι, ακόμα και αν η εξουσία ή η δυνατότητα διαμορφώσεως του περιεχομένου των εμπορικών αποφάσεων της κοινής επιχειρήσεως εμπίπτει, αυτή καθαυτή, στην απλή ικανότητα ασκήσεως καθοριστικής επιρροής επί της εμπορικής συμπεριφοράς της και, επομένως, στην έννοια του «ελέγχου» κατά την έννοια του κανονισμού 139/2004, η Επιτροπή και ο δικαστής της Ένωσης μπορούν να θεωρήσουν κατά τεκμήριο ότι οι νομοθετικές διατάξεις και οι όροι των συμφωνιών των σχετικών με τη λειτουργία της εν λόγω επιχειρήσεως, ειδικότερα δε εκείνοι της συμφωνίας συστάσεως της κοινής επιχειρήσεως και της σχετικής με τα δικαιώματα ψήφου συμφωνίας των μετόχων, εφαρμόστηκαν και τηρήθηκαν. Στο μέτρο αυτό, η εξέταση της έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής επί της εμπορικής συμπεριφοράς της κοινής επιχειρήσεως ενδέχεται να συνίσταται σε αφηρημένη ανάλυση των εγγράφων τα οποία υπεγράφησαν πριν την έναρξη λειτουργίας της, κατά το πρότυπο μιας αναλύσεως που αφορά τον έλεγχο. Ειδικότερα, όταν οι εν λόγω διατάξεις και όροι προβλέπουν ότι απαιτούνταν οι ψήφοι κάθε μητρικής εταιρίας για την έκδοση αποφάσεως στο εσωτερικό οργάνου της κοινής επιχειρήσεως, η Επιτροπή και ο δικαστής της Ένωσης μπορούν να θεωρήσουν αποδεδειγμένο, ελλείψει αποδείξεως περί του αντιθέτου, ότι το περιεχόμενο των αποφάσεων αυτών διαμορφώθηκε από κοινού από τις μητρικές εταιρίες (βλ., συναφώς, αποφάσεις Avebe κατά Επιτροπής, σκέψη 44 ανωτέρω, σκέψεις 137 έως 139, Fuji Electric κατά Επιτροπής, σκέψη 44 ανωτέρω, σκέψεις 186 έως 193, και General Technic-Otis κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 30 ανωτέρω, σκέψεις 112 και 113). Ομοίως, όταν οι επίμαχοι όροι παρέχουν σε μία και μόνη μητρική

εταιρία τη δυνατότητα να καθορίζει τις αποφάσεις των οργάνων της κοινής επιχείρησης, η Επιτροπή και ο δικαστής της Ένωσης μπορούν να διαπιστώνουν, ελλείψει αποδείξεων περί του αντιθέτου, ότι η μητρική εταιρία ασκούσε καθοριστική επιρροή στο πλαίσιο λήψης των αποφάσεων αυτών.

- 50 Εντούτοις, δεδομένου ότι η εξέταση σχετικά με την έμπρακτη άσκηση καθοριστικής επιρροής είναι αναδρομική οπότε μπορεί να στηριχθεί σε συγκεκριμένα στοιχεία, τόσο η Επιτροπή όσο και τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να προσκομίσουν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι οι εμπορικές αποφάσεις της κοινής επιχείρησης καθορίστηκαν με διαφορετικό τρόπο από εκείνον στον οποίο καταλήγει μια αφηρημένη μόνον εξέταση των συμφωνιών των σχετικών με τη λειτουργία της κοινής επιχείρησης (βλ., συναφώς, αποφάσεις *Fuji Electric* κατά Επιτροπής, σκέψη 44 ανωτέρω, σκέψεις 194 και 195, και *General Technic-Otis* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 30 ανωτέρω, σκέψεις 115 έως 117). Ειδικότερα, η Επιτροπή ή τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να προσκομίσουν στοιχεία τα οποία να αποδεικνύουν ότι, παρά την εξουσία που διαθέτει μία και μόνη μητρική εταιρία να εκδίδει τις επίμαχες αποφάσεις μέσω των εκπροσώπων της στα όργανα της κοινής επιχείρησης, εντούτοις οι αποφάσεις αυτές ελήφθησαν στην πράξη ομόφωνα από διάφορες ή από όλες τις μητρικές εταιρίες.

Επί του βασίμου της διαπιστώσεως της Επιτροπής όσον αφορά τον καταλογισμό της ευθύνης για την παράβαση που διέπραξε η Schümann Sasol International στη Sasol Holding in Germany και στη Sasol Ltd

- 51 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν διττώς κατ' ουσίαν την ανάλυση της Επιτροπής όσον αφορά τον καταλογισμό της ευθύνης για την παράβαση που διέπραξε η Schümann Sasol International στη Sasol Holding in Germany και στη Sasol Ltd. Αφενός, φρονούν ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως καθόσον δεν αναγνώρισε ότι ο B. I., πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της Schümann Sasol International, ήταν ο εκπρόσωπος της Vaga. Συγκεκριμένα, κατά τις προσφεύγουσες, η Vaga ήταν σε θέση, μέσω του εκπροσώπου της B. I., να καθορίζει μόνη της τις αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου κατά το μεγαλύτερο τμήμα της περιόδου της κοινής επιχείρησης, λαμβανομένου υπόψη ότι, κατά τον κανονισμό λειτουργίας του διοικητικού συμβουλίου, ο πρόεδρος διέθετε αποφασιστική ψήφο σε περίπτωση ισοψηφίας των μελών του εν λόγω διοικητικού συμβουλίου. Αφετέρου, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, δυνάμει του καταστατικού της κοινής επιχείρησης και της συμφωνίας των μετόχων, η Vaga μπορούσε να παρεμποδίσει τη λήψη των ουσιωδών αποφάσεων στο εσωτερικό της γενικής συνελεύσεως και του εποπτικού συμβουλίου της κοινής επιχείρησης, με αποτέλεσμα η Sasol Holding in Germany να μην είναι σε θέση να λάβει μόνη της τις αποφάσεις αυτές, μέσω της ψήφου των δικών της εκπροσώπων. Επί τη βάση αυτή, οι προσφεύγουσες εκτιμούν ότι η Sasol Holding in Germany δεν μπορούσε να ασκήσει καθοριστική επιρροή επί της εμπορικής συμπεριφοράς της Schümann Sasol International.
- 52 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, όσον αφορά τον καταλογισμό της ευθύνης για παράβαση διαπραχθείσα από κοινή επιχείρηση με πολλές μητρικές εταιρίες, η Επιτροπή μπορεί να τεκμηριώσει την έμπρακτη άσκηση καθοριστικής επιρροής αποδεικνύοντας την από κοινού διεύθυνση της κοινής επιχείρησης από τις μητρικές εταιρίες. Όσον αφορά τη φύση της από κοινού διεύθυνσεως, το Γενικό Δικαστήριο, με την απόφασή του *Avebe* κατά Επιτροπής, σκέψη 44 ανωτέρω (σκέψεις 136 έως 138), έκρινε λυσιτελή τα ενδεικτικά στοιχεία τα αντλούμενα από το ότι, αφενός, τα μέλη των οργάνων της κοινής επιχείρησης τα οποία διόριζε καθεμία από τις μητρικές εταιρίες, και τα οποία εκπροσωπούσαν τα αντίστοιχα εμπορικά τους συμφέροντα, όφειλαν να συνεργάζονται στενά στο πλαίσιο χάραξης και υλοποίησης της εμπορικής πολιτικής της κοινής επιχείρησης και, αφετέρου, οι αποφάσεις τις οποίες τα εν λόγω όργανα εξέδιδαν έπρεπε κατ' ανάγκη να αντανakλούν τη σύμπτωση βουλήσεων όλων των μητρικών εταιριών τις οποίες έκρινε υπεύθυνες η Επιτροπή. Το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε όχι μόνον τη λήψη των αποφάσεων στρατηγικής σημασίας στο εσωτερικό της κοινής επιχείρησης, αλλά επίσης τη διαχείριση των τρεχουσών υποθέσεων και επισήμανε ότι οι δύο διευθυντές που είχαν διοριστεί από τις μητρικές εταιρίες έπρεπε να συνεργάζονται στενά και ως προς το ζήτημα αυτό (απόφαση *Avebe* κατά Επιτροπής, σκέψη 76 ανωτέρω, σκέψεις 136 έως 138).

- 53 Εντούτοις, εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν καταλόγισε την ευθύνη για την παράβαση που διέπραξε η Schumann Sasol International στις δύο μητρικές εταιρίες, αλλ' αποκλειστικά στη Sasol Holding in Germany και στη μητρική της εταιρία Sasol Ltd.
- 54 Σε περίπτωση όμως που η Επιτροπή καταλογίζει την ευθύνη για παράβαση διαπραττόμενη από κοινή επιχείρηση σε μία μόνο εκ των μητρικών εταιριών της, απόκειται στο θεσμικό αυτό όργανο να αποδείξει ότι η εν λόγω μητρική εταιρία ασκούσε μονομερώς καθοριστική επιρροή επί της εμπορικής συμπεριφοράς της κοινής επιχείρησης.
- 55 Από την προσβαλλόμενη απόφαση και τα έγγραφα της Επιτροπής στο πλαίσιο της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασίας προκύπτει ότι το θεσμικό αυτό όργανο εκτιμά ότι η περιγραφόμενη στη σκέψη 54 κατάσταση συνέτρεχε εν προκειμένω. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή διαπίστωσε με την αιτιολογική σκέψη 471 της προσβαλλομένης αποφάσεως ότι «η Sasol [Ltd], μέσω της κατά 100 % θυγατρικής της Sasol Holding in Germany GmbH, ασκούσε καθοριστική επιρροή στη Schumann Sasol International». Επιπλέον, η Επιτροπή υποστηρίζει, με το σημείο 49 του υπομνήματος αντικρούσεως, ότι «η Sasol [Ltd] (μέσω της Sasol Holding) ασκούσε αποκλειστικό έλεγχο στη [Schumann Sasol International]» και, με τη σκέψη 67 του ίδιου υπομνήματος, ότι «δεν έπρεπε να καταλογιστεί στη Vara η ευθύνη για την παράβαση διότι η Sasol ήταν η μοναδική εταιρία που ασκούσε καθοριστική επιρροή στην κοινή επιχείρηση».
- 56 Επομένως, πρέπει να εξεταστεί το ζήτημα αν η Επιτροπή μπορούσε βασίμως να συναγάγει, βάσει των στοιχείων που περιέχονται στην προσβαλλόμενη απόφαση και παρά τα επιχειρήματα που προέβαλαν οι προσφεύγουσες κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας όσον αφορά τη βαρύτητα που είχε η Vara στη διεύθυνση της κοινής επιχείρησης, ότι η Sasol ασκούσε μονομερώς καθοριστική επιρροή στη Schumann Sasol International.

Επί του διοικητικού συμβουλίου της Schumann Sasol International

- 57 Οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι οι αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου της Schumann Sasol International λαμβάνονταν με απλή πλειοψηφία και ότι, σε περίπτωση ισοψηφίας, υπερίσχυε η ψήφος του προέδρου του. Ο πρόεδρος όμως του διοικητικού συμβουλίου, ο B. I., εκπροσωπούσε τα συμφέροντα της Vara.
- 58 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως των αποδεικτικών στοιχείων που είχε στη διάθεσή της, καθόσον κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο B. I. δεν εκπροσωπούσε τη Vara, αλλά προήδρευε της κοινής επιχείρησης κατ' αίτηση της Sasol. Η Επιτροπή στήριξε τη διαπίστωσή της στην από 11 Οκτωβρίου 2007 δήλωση της Vara, με την οποία ο B. I. απάντησε εν ονόματι της Vara στα ερωτήματα της Επιτροπής και δήλωσε παραδόξως, μολονότι παρουσιαζόταν ως ο εκπρόσωπος της Vara για οποιαδήποτε άλλη ερώτηση θα μπορούσε να υποβάλει η Επιτροπή, ότι δεν εκπροσώπησε τη Vara κατά τη διάρκεια της περιόδου της κοινής επιχείρησης.
- 59 Εκτός αυτού, οι προσφεύγουσες παραπέμπουν στην από 18 Απριλίου 2008 δήλωσή τους σύμφωνα με την οποία ο B. I. ενεργούσε στην πραγματικότητα μονίμως ως το δεξί χέρι του κ. Schumann και εκπροσωπούσε τη Vara στην κοινή επιχείρηση μαζί με τη Sasol. Πριν την περίοδο της κοινής επιχείρησης, ο B. I. υπήρξε το φυσικό πρόσωπο που ασκούσε κυρίαρχο ρόλο στο εσωτερικό της HOS, η οποία ελεγχόταν από τη Vara, της οποίας είχε διατελέσει γενικός διευθυντής από το 1987, και ενεργούσε ως ο εξ απορρήτων του H.-O. Schumann. Εκτός αυτού, ο B. I. είχε καταλάβει και διευθυντικές θέσεις στη Vara καθώς και σε άλλες εταιρίες ανήκουσες στον H.-O. Schumann κατά τη διάρκεια της περιόδου της κοινής επιχείρησης και μετά την περίοδο αυτή. Ο στενός σύνδεσμος του B. I. με τη Vara και με τον Hans-Otto Schumann προκύπτει επίσης από την από 6 Ιουνίου 1995 αναγγελία της συστάσεως της κοινής επιχείρησης.

- 60 Οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι η Επιτροπή γνώριζε τις περιστάσεις αυτές κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, αλλά ότι, παρά ταύτα, τις αγνόησε και έδωσε βαρύτητα, χωρίς να αιτιολογήσει την επιλογή της αυτή, στη δήλωση της Vara, που προερχόταν από τον B. I. προσωπικά, δηλαδή από πρόσωπο στο οποίο ανήκε ένα τμήμα του κεφαλαίου της Vara ως ετερόρρυθμοι εταίρου.
- 61 Η Επιτροπή θίγει καταρχάς το ζήτημα ότι η έννοια της καθοριστικής επιρροής δεν αφορά τη λειτουργική διαχείριση της κοινής επιχειρήσεως, αλλά τις βασικές κατευθύνσεις της εμπορικής της πολιτικής. Όπως όμως προκύπτει από το καταστατικό της Schumann Sasol International, το διοικητικό συμβούλιο ενεργούσε υπό τον έλεγχο του εποπτικού συμβουλίου ενώ οι πράξεις του διοικητικού συμβουλίου που αφορούσαν σημαντικές πτυχές της εμπορικής της πολιτικής απαιτούσαν προηγούμενη έγκριση του εποπτικού συμβουλίου.
- 62 Εν συνεχεία, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο B. I. δεν εκπροσωπούσε τη Vara, αλλ' ότι όφειλε τον τίτλο του στις γνώσεις του στον τομέα δραστηριότητας της Sasol και ότι ο διορισμός του ανταποκρινόταν στη βούληση της Sasol. Η Vara ενημέρωσε την Επιτροπή με την από 11 Οκτωβρίου 2007 δήλωσή της για το ότι ο B. I. είχε διοριστεί διευθύνων σύμβουλος της Sasol International, για τον λόγο ότι η Sasol επιθυμούσε να αξιοποιήσει την εις βάθος γνώση του για τις δραστηριότητες της HOS τοποθετώντας τον στο διοικητικό συμβούλιο. Κατά την Επιτροπή, η πληροφορία αυτή είναι αξιόπιστη, καθόσον η Sasol είχε ιδιαίτερο συμφέρον για την ορθή διαχείριση της κοινής επιχειρήσεως, επιθυμούσε δε να εξασφαλιστεί η συνέχιση της διαχειρίσεως με την ανάθεση της καθημερινής της λειτουργίας σε ένα μέλος του διοικητικού συμβουλίου το οποίο να γνωρίζει τον τομέα των κερών παραφίνης και, πιο συγκεκριμένα, τις παλαιές δραστηριότητες της HOS. Εν πάση περιπτώσει, με το σημείο 10 του υπομνήματος ανταπαντήσεως, η Επιτροπή εκτίμησε ότι οι περιλαμβανόμενες στην αιτιολογική σκέψη 472 της προσβαλλομένης αποφάσεως διαπιστώσεις της συνεπάγονται ότι ο B. I. εκπροσωπούσε τη Sasol και όχι τη Vara στο διοικητικό συμβούλιο της Schumann Sasol International.
- 63 Το Γενικό Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να εξετάσει καταρχάς τον ρόλο του B. I. στο διοικητικό συμβούλιο της Schumann Sasol International και, εν συνεχεία, το γενικότερο ζήτημα αν η Sasol ήταν σε θέση να καθορίζει μονομερώς το περιεχόμενο των αποφάσεων τις οποίες λάμβανε το εν λόγω διοικητικό συμβούλιο.
- Επί του ρόλου του B. I.
- 64 Υπενθυμίζεται ότι καθ' όλη σχεδόν τη διάρκεια της περιόδου της κοινής επιχειρήσεως, ο B. I. ήταν πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της Schumann Sasol International.
- 65 Κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, οι προσφεύγουσες υποστήριξαν ότι ο B. I. εκπροσωπούσε τη Vara, ενώ η Vara δήλωσε ότι ο διορισμός του ανταποκρινόταν στη βούληση της Sasol, και ότι επομένως δεν αποτελούσε εκπρόσωπό της.
- 66 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι οι διαπιστώσεις που περιλαμβάνονται στην αιτιολογική σκέψη 472 της προσβαλλομένης αποφάσεως αντανακλούν επακριβώς το περιεχόμενο μιας δηλώσεως της Vara με ημερομηνία 11 Οκτωβρίου 2007. Αντιθέτως, η θέση που εκφράζει η από 18 Απριλίου 2008 δήλωση της Sasol ότι ο B. I. εκπροσωπούσε τη Vara καθώς και τα σχετικά υποστηρικτικά έγγραφα απορρίφθηκαν από την Επιτροπή.
- 67 Όσον αφορά το περιεχόμενο των επιχειρημάτων της Επιτροπής σχετικά με τον ρόλο του B. I., οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως καθόσον δεν αναγνώρισε ότι το εν λόγω πρόσωπο εκπροσωπούσε τη Vara στο διοικητικό συμβούλιο.
- 68 Πρώτον, επισημαίνεται ότι ο B. I. είχε καταλάβει σημαντικές θέσεις σε εταιρίες ανήκουσες στον H.-O. Schumann και στον όμιλο Vara, τούτο δε πριν, κατά τη διάρκεια, και μετά την περίοδο της κοινής επιχειρήσεως.

- 69 Υπενθυμίζεται ότι, στις 29 Νοεμβρίου 1996 ο B. I. έγινε ετερόρρυθμος εταίρος της Vara, μια εκ των άμεσων μητρικών εταιριών της Schümann Sasol International. Η ιδιότητα αυτή συνεπαγόταν ότι στον B. I. ανήκε τμήμα του κεφαλαίου της Vara, με τους λοιπούς ιδιοκτήτες της εταιρίας αυτής να είναι τα μέλη της οικογενείας Schümann. Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο εκτιμά ότι η κατοχή τμήματος του εταιρικού κεφαλαίου συνιστά περίσταση ικανή να αποδείξει ότι ο B. I. μπορούσε να ταυτιστεί με τα ειδικά εμπορικά συμφέροντα της Vara.
- 70 Ομοίως, κατά τη διάρκεια τουλάχιστον ενός τμήματος της περιόδου της κοινής επιχειρήσεως και παράλληλα με την άσκηση των καθηκόντων του ως προέδρου του διοικητικού συμβουλίου της Schümann Sasol International, ο B. I., ήταν επίσης γενικός διευθυντής της Vara.
- 71 Από τη νομολογία όμως προκύπτει ότι η σωρευτική κατοχή διευθυντικών θέσεων σε μία εκ των μητρικών εταιριών και στην κοινή τους επιχείρηση συνιστά σημαντική ένδειξη ότι η εν λόγω μητρική εταιρία ασκεί επιρροή στο περιεχόμενο των εμπορικών αποφάσεων της κοινής επιχειρήσεως, μέσω της ασκήσεως της εξουσίας λήψεως αποφάσεων που διαθέτει ένα τέτοιο διευθυντικό στέλεχος της κοινής επιχειρήσεως (βλ., συναφώς, απόφαση Fuji Electric κατά Επιτροπής, σκέψη 44 ανωτέρω, σκέψη 199).
- 72 Εν συνεχεία, από τις 15 Ιουνίου 1995, ο B. I. υπήρξε διαχειριστής της Vara Beteiligungsgesellschaft mbH. Σύμφωνα με ένα από τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισαν οι προσφεύγουσες, ο B. I. κατείχε ακόμη τη θέση αυτή το 2011, από κοινού με τον H.-O. Schümann. Επιπλέον, υπήρξε διαχειριστής της Beteiligungsgesellschaft Hans-Otto Schümann mbH από τις 4 Απριλίου 1989 έως και τη λύση της εταιρίας αυτής, στις 13 Σεπτεμβρίου 1996. Η τελευταία αυτή εταιρία συνδέεται επίσης με τον H.-O. Schümann, ιδρυτή και κύριο μέτοχο της Vara.
- 73 Εκτός αυτού, επισημαίνεται ότι την 1η Ιουλίου 2001, όταν ο R. G. S. αντικατέστησε τον B. I. ως πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της Schümann Sasol International, ο τελευταίος έγινε ένα από τα έξι μέλη του εποπτικού συμβουλίου της εν λόγω εταιρίας. Επομένως, ο B. I. αντικατέστησε τον E. B. R., ο οποίος, κατά την Επιτροπή, επίσης εκπροσωπούσε τη Vara, ενώ κατά τα λοιπά η σύνθεση του εποπτικού συμβουλίου παρέμεινε αμετάβλητη. Τούτο υποδηλώνει ότι ο B. I. εκπροσωπούσε τη Vara στο εσωτερικό του εποπτικού συμβουλίου. Το ανωτέρω στοιχείο άλλωστε αρκεί αυτό καθαυτό για να απορριφθεί η θέση της Επιτροπής ότι ο B. I. εκπροσωπούσε τη Sasol στο εσωτερικό του διοικητικού συμβουλίου, δεδομένου ότι δεν νοείται, στην περίπτωση αυτή, αμέσως μετά τη λήξη της θητείας του, να ήταν σε θέση να αρχίσει να εκπροσωπεί τη Vara στο εσωτερικό του εποπτικού συμβουλίου.
- 74 Τέλος, επισημαίνεται ότι, με την από 2 Φεβρουαρίου 1995 επιστολή που απηύθυναν στο σύνολο των μισθωτών υπαλλήλων της HOS, ο H.-O. Schümann και ο B. I. ενημέρωσαν τους εν λόγω υπαλλήλους για τις διαπραγματεύσεις τις οποίες διεξήγαν εκείνη την περίοδο με τη Sasol. Επισημαίνουν δε τα ακόλουθα: «Θα είμαστε σε θέση να ασκούμε επιρροή [στη νέα διεύθυνση της κοινής επιχειρήσεως] και στο μέλλον, όπως ακριβώς κατά το παρελθόν».
- 75 Επί τη βάση αυτή, το Γενικό Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, ήδη κατά το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας, οι προσφεύγουσες προσκόμισαν στοιχεία ικανά να αποδείξουν ότι ο B. I. διατηρούσε στενούς δεσμούς με τον όμιλο Vara και με τον H.-O. Schümann, ότι μπορούσε να ταυτιστεί με τα εμπορικά συμφέροντα της Vara, ειδικότερα λόγω της ιδιότητάς του ως ετερόρρυθμου εταίρου, και ότι η Vara ήταν σε θέση να ασκεί σημαντική επιρροή στις αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου της κοινής επιχειρήσεως λόγω της σωρευτικής κατοχής θέσεων εκ μέρους του B. I., πράγμα που μπορούσε να προκαλέσει την ευθυγράμμιση της εμπορικής πολιτικής της Schümann Sasol International με την αντίστοιχη της Vara.
- 76 Επομένως, η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως καθόσον δεν έλαβε υπόψη, στο πλαίσιο της αναλύσεώς της, το σύνολο αυτό των κρίσιμων αποδεικτικών στοιχείων αρκούμενη να υπογραμμίσει, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι ο διορισμός του B. I. εξέφραζε τη βούληση της Sasol. Η εκτίμηση αυτή παρουσιάζει μια διαστρεβλωμένη εικόνα των κρίσιμων περιστάσεων της υποθέσεως και

δεν ανταποκρίνεται στο κριτήριο σύμφωνα με το οποίο η ευθύνη για παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ πρέπει να στοιχειοθετείται βάσει συγκεκριμένων και συγκλινόντων αποδεικτικών στοιχείων, η δε Επιτροπή οφείλει να συνεκτιμά, κατά τρόπο αμερόληπτο, όλα τα νομικά και πραγματικά στοιχεία που της υποβάλλονται (βλ., συναφώς, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, T-44/02 ΟΡ, T-54/02 ΟΡ, T-56/02 ΟΡ, T-60/02 ΟΡ και T-61/02 ΟΡ, Dresdner Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3567, σκέψεις 59 έως 63· βλ., κατ' αναλογία, απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Μαΐου 2001, C-450/98 Ρ, IECG κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. I-3947, σκέψη 57 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 77 Τα επιχειρήματα της Επιτροπής δεν μπορούν να ανατρέψουν το συμπέρασμα αυτό.
- 78 Πρώτον, η Επιτροπή παραπέμπει στο γεγονός ότι η Sasol συναίνεσε για τον διορισμό του Β. Ι. ως προέδρου του διοικητικού συμβουλίου.
- 79 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, όπως ορίζουν το καταστατικό της Schumann Sasol International και η συμφωνία των μετόχων, όλα τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και ο πρόεδρος του επρόκειτο να διοριστούν με ομοφωνία από το εποπτικό συμβούλιο, κατόπιν ψηφοφορίας μεταξύ των εκπροσώπων της Vara και της Sasol. Ως εκ τούτου, αφενός, η σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου έπρεπε να αντανακλά μια συμφωνία μεταξύ των δύο μητρικών εταιριών, δηλαδή τη βούληση καθεμίας εξ αυτών. Αφετέρου, η Vara έπρεπε επιπλέον να συναινέσει για τον διορισμό των υποδεικνυόμενων από τη Sasol μελών του εν λόγω οργάνου, ως προς τα οποία η Επιτροπή θεωρεί ότι εκπροσωπούσαν την τελευταία αυτή εταιρία.
- 80 Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι η Sasol συναίνεσε για τον διορισμό του Β. Ι. ως προέδρου του διοικητικού συμβουλίου δεν παρέχει τη δυνατότητα ούτε να διαπιστωθεί ότι το εν λόγω πρόσωπο εκπροσωπούσε τα συμφέροντα της Sasol, πέραν του απαιτούμενου μέτρου στο πλαίσιο χρηστής διαχείρισης μιας κοινής επιχειρήσεως ανήκουσας σε δύο μητρικές εταιρίες, ούτε να αντικρουστούν τα στοιχεία που προσκόμισαν οι προσφεύγουσες για να αποδείξουν ότι η Vara ασκούσε επιρροή στο εσωτερικό του διοικητικού συμβουλίου μέσω της εξουσίας του Β. Ι. για τη λήψη αποφάσεων.
- 81 Δεύτερον, επισημαίνεται ότι το μοναδικό αποδεικτικό στοιχείο στο οποίο η Επιτροπή στήριξε το συμπέρασμά της ότι ο Β. Ι. δεν εκπροσωπούσε τη Vara, αλλ' ότι ο διορισμός ανταποκρινόταν στη βούληση της Sasol, είναι η από 11 Οκτωβρίου 2007 δήλωση της Vara η οποία μνημονεύεται στη σκέψη 66 ανωτέρω.
- 82 Κατά την Επιτροπή, η δήλωση αυτή είναι ιδιαιτέρως αξιόπιστη, καθόσον απεστάλη προς απάντηση σε αίτηση της Επιτροπής για την παροχή πληροφοριών. Αυτό που είχε πρωταρχική σημασία για τη Vara ήταν η ορθή απεικόνιση της πραγματικότητας, δεδομένου ότι μια ψευδής δήλωση θα μπορούσε να έχει ως συνέπεια την επιβολή διαδικαστικού προστίμου, όπως το προβλεπόμενο στο άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003.
- 83 Συναφώς, επισημαίνεται ότι στην πρώτη σελίδα της από 11 Οκτωβρίου 2007 απαντήσεως στην αίτηση παροχής πληροφοριών, που περιείχε την επίμαχη δήλωση, αναγράφεται ότι το πρόσωπο που είχε την κύρια ευθύνη για τις απαντήσεις ήταν ο Β. Ι. Επίσης, όπως παρατηρούν και οι προσφεύγουσες, δεν αμφισβητείται ότι κατά τον χρόνο εκείνο ο Β. Ι. εξακολουθούσε να είναι ετερόρρυθμος εταίρος της Vara.
- 84 Επιπλέον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν προσδιόρισε, με την αίτηση παροχής πληροφοριών που απηύθυνε στη Vara ή, εν τέλει, με την προσβαλλόμενη απόφαση, τι εννοούσε με τον όρο «εκπροσώπηση». Ως εκ τούτου, δεδομένου ότι ο Β. Ι. δεν είχε εξουσιοδοτηθεί επισήμως να εκπροσωπεί τη Vara στο διοικητικό συμβούλιο της κοινής επιχειρήσεως, η Vara μπορούσε με τη δήλωσή της να ισχυριστεί ότι το εν λόγω πρόσωπο δεν την εκπροσωπούσε χωρίς να διατρέχει κίνδυνο επιβολής διαδικαστικού προστίμου.

- 85 Εκτός αυτού, υπογραμμίζεται ότι η εξέταση των οργανωτικών δεσμών μεταξύ της κοινής επιχειρήσεως και της μητρικής εταιρίας δεν αφορά αναγκαστικά το ζήτημα της εκπροσώπησης της μητρικής που απορρέει από επίσημη εξουσιοδότηση της τελευταίας προς τον διευθύνοντα σύμβουλο της κοινής επιχειρήσεως. Είναι σκοπιμότερο να ληφθεί υπόψη η εν ευρεία εννοία εκπροσώπηση των εμπορικών συμφερόντων της μητρικής εταιρίας (βλ. σκέψη 35 ανωτέρω) και η άσκηση επιρροής στις αποφάσεις των οργάνων της κοινής επιχειρήσεως με σκοπό την ευθυγράμμιση της εμπορικής πολιτικής της εν λόγω επιχειρήσεως με αυτήν της μητρικής εταιρίας, υπέρ της οποίας συνηγορεί η σωρευτική κατοχή διευθυντικών θέσεων στη μητρική εταιρία και στην κοινή επιχείρηση, καθώς και η κατοχή τμήματος του κεφαλαίου της μητρικής εταιρίας από διευθύνοντα σύμβουλο της κοινής επιχειρήσεως (βλ. σκέψη 44 ανωτέρω).
- 86 Υπό το πρίσμα αυτό, προστίθεται ότι το ζήτημα της εκπροσώπησης των εμπορικών συμφερόντων μητρικής εταιρίας στο εσωτερικό του διοικητικού συμβουλίου κοινής επιχειρήσεως δεν συνιστά απλό γεγονός η άρνηση του οποίου δύναται ευλόγως να επισύρει διαδικαστικό πρόστιμο, με την επιφύλαξη της περιπτώσεως παραμορφώσεως των πραγματικών περιστατικών. Αντιθέτως, το ζήτημα αυτό εμπίπτει στην εκτίμηση που πρέπει να πραγματοποιήσει η Επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη, κατά τρόπο αμερόληπτο, όλα τα κρίσιμα νομικά και πραγματικά στοιχεία που της υποβάλλουν οι μητρικές εταιρίες, οι οποίες συχνά έχουν αντικρουόμενα συμφέροντα που τις οδηγούν να αποδίδουν μεγαλύτερη βαρύτητα σε ένα ή περισσότερα από τα κρίσιμα στοιχεία. Παρατηρείται επίσης ότι, εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν επέβαλε διαδικαστικό πρόστιμο ούτε στη Sasol ούτε στη Vara, παρά το γεγονός ότι οι εν λόγω εταιρίες υπέβαλαν διαμετρικά αντίθετες δηλώσεις ως προς το ίδιο ζήτημα.
- 87 Κατόπιν των προεκτεθέντων, πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον η πλάνη εκτιμήσεως στην οποία υπέπεσε η Επιτροπή στο πλαίσιο εξετάσεως του ρόλου του B. I. (βλ. σκέψη 76 ανωτέρω) είναι ικανή να επηρεάσει τις διαπιστώσεις του θεσμικού αυτού οργάνου ως προς την επιρροή που ασκούσε η Sasol στο διοικητικό συμβούλιο της Schümann Sasol International.
- Επί του καθορισμού του περιεχομένου των αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου της Schümann Sasol International
- 88 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, λόγω του κυρίαρχου ρόλου των μελών του διοικητικού συμβουλίου των εκπροσωπούντων τη Vara, ειδικότερα του B. I., η Sasol Ltd και η Sasol Holding in Germany δεν ήταν σε θέση να καθορίσουν το περιεχόμενο των αποφάσεων του εν λόγω διοικητικού συμβουλίου.
- 89 Πρώτον, επισημαίνεται ότι, με την από 6 Ιουνίου 1995 αναγγελία προς τους συνεργάτες της Schümann Sasol AG (νυν Schümann Sasol International), ο B. I. περιέγραψε τα καθήκοντα του διοικητικού συμβουλίου της κοινής επιχειρήσεως. Διευκρίνισε ότι ο ίδιος «θα εξακολουθούσε να φέρει την ευθύνη, πλην του συντονισμού των εργασιών του διοικητικού συμβουλίου, για το μάρκετινγκ, τις πωλήσεις και τις αγορές καθώς και για τον έλεγχο των θυγατρικών», ενώ ο R. G. S. (της Sasol) θα διατηρούσε τη θέση εξυπηρέτησης της Νοτίου Αφρικής και θα αναλάμβανε τους τομείς της παραγωγής και των τεχνικών ζητημάτων. Ο B. I. επισήμανε επίσης ότι επρόκειτο να κληθεί και τρίτο μέλος στο Αμβούργο (Γερμανία).
- 90 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι εξουσίες του B. I για τη λήψη αποφάσεων αποτελούν ένδειξη για τον κεντρικό του ρόλο στο διοικητικό συμβούλιο της Schümann Sasol International.
- 91 Δεύτερον, επισημαίνεται ότι, με την από 2 Φεβρουαρίου 1995 επιστολή που απηύθυναν στο σύνολο των μισθωτών υπαλλήλων της HOS, ο H.-O. Schümann και ο B. I. ενημέρωσαν ότι θα ήταν σε θέση να ασκούν επιρροή και στη νέα διεύθυνση της κοινής επιχειρήσεως, όπως ακριβώς κατά το παρελθόν, όταν η Vara ήταν ο μόνος μέτοχος της HOS (βλ. σκέψη 74 ανωτέρω).

- 92 Από την επιστολή αυτή προκύπτει επίσης ότι, σύμφωνα με τις προσδοκίες των B. I. και H.-O.Schümann, ο τελευταίος και η Vara θα είχαν τη δυνατότητα, μέσω του B. I., να διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη διεύθυνση της Schümann Sasol International.
- 93 Τρίτον, επισημαίνεται ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή δεν μνημονεύει κανένα στοιχείο ικανό να αποδείξει ότι, παρά τις εξουσίες του B. I. για τη λήψη αποφάσεων και παρά την υπερισχύουσα ψήφο που αυτός διέθετε λόγω της προεδρικής ιδιότητάς του σε περίπτωση ισοψηφίας, η Sasol ήταν σε θέση να καθορίζει μονομερώς το περιεχόμενο των αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου, σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι, στην πραγματικότητα, ο B. I. εκπροσωπούσε τη Vara και τον H.-O.Schümann στο εσωτερικό του διοικητικού συμβουλίου της Schümann Sasol International.
- 94 Τέταρτον, η κατά τα ανωτέρω ικανότητα της Sasol να καθορίζει αποφασιστικά το περιεχόμενο των αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου δεν προκύπτει ούτε από τα στοιχεία τα σχετικά με τις διάφορες συνθέσεις του διοικητικού συμβουλίου τα οποία προσκόμισαν οι προσφεύγουσες κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας.
- 95 Μεταξύ 2 Μαΐου και 31 Οκτωβρίου 1995, το διοικητικό συμβούλιο της Schümann Sasol International αποτελούσαν ο B. I. και ο R. G. S., εκπρόσωπος της Sasol. Όπως ορθώς επισημαίνουν οι προσφεύγουσες, ο B. I. είχε τη δυνατότητα να επιβάλλει τις αποφάσεις του εντός του διοικητικού συμβουλίου χάρη στην υπερισχύουσα ψήφο του.
- 96 Κατά τη διάρκεια της περιόδου από 1ης Νοεμβρίου 1995 έως 30 Ιουνίου 2001, το διοικητικό συμβούλιο της Schümann Sasol International αποτελούσαν ο πρόεδρος της B. I., ο R. G. S. και ο H. G. B. Οι προσφεύγουσες φρονούν ότι ο τελευταίος ήταν ο εκπρόσωπος της Vara, ενώ η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι ήταν ο εκπρόσωπος της Sasol.
- 97 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή δεν εξέτασε το ζήτημα αν H. G. B. εκπροσωπούσε όντως τα εμπορικά συμφέροντα της μίας ή της άλλης μητρικής εταιρίας. Επιπλέον, υπάρχουν ενδείξεις ότι ο H. G. B. εκπροσωπούσε τα συμφέροντα της Vara (βλ. σκέψη 99 κατωτέρω). Επομένως, ούτε από την ανωτέρω σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου μπορεί να συναχθεί ότι η Sasol καθόριζε μονομερώς το περιεχόμενο των αποφάσεων του εν λόγω συμβουλίου.
- 98 Μεταξύ 1ης Ιουλίου 2001 και 16 Μαΐου 2002, ο R. G. S. (της Sasol) ήταν πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου, το άλλο δε μέλος ήταν ο H. G. B.
- 99 Καταρχάς, επισημαίνεται ότι η σύνθεση αυτή συνηγορεί υπέρ του ότι ο H. G. B. ήταν ο εκπρόσωπος της Vara. Συγκεκριμένα, δεν είναι εύλογο να θεωρηθεί ότι η Vara, στην οποία ανήκε το ένα τρίτο του κεφαλαίου της Schümann Sasol International, συναίεσε σε σύνθεση διοικητικού συμβουλίου περιλαμβάνουσα αποκλειστικά και μόνον εκπροσώπους της Sasol.
- 100 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, όλες οι αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου λαμβάνονταν με ομοφωνία.
- 101 Υπογραμμίζεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν περιέχει την παραμικρή ανάλυση όσον αφορά την επίμαχη περίοδο. Δεδομένου ότι η πλήρης ευθύνη για την παράβαση που διέπραξε η κοινή επιχείρηση καταλογίστηκε στη Sasol και μόνον, η Επιτροπή όφειλε να έχει αποδείξει ότι η Sasol ασκούσε μονομερώς καθοριστική επιρροή στην εμπορική πολιτική της Schümann Sasol International (βλ. σκέψη 54 ανωτέρω).
- 102 Εντούτοις, υπενθυμίζεται (βλ. σκέψη 52 ανωτέρω) ότι η ομόφωνη λήψη αποφάσεων στο εσωτερικό του διοικητικού συμβουλίου καταδεικνύει την ύπαρξη στενής συνεργασίας μεταξύ των εκπροσώπων των μητρικών εταιριών και, επομένως, από κοινού διευθύνσεως της κοινής επιχειρήσεως, πράγμα που

- συνιστά ένδειξη ότι η καθοριστική επιρροή ασκούνταν από κοινού και όχι εκ μέρους μίας και μόνον από τις μητρικές εταιρίες (βλ., συναφώς, αποφάσεις Anebe κατά Επιτροπής, σκέψη 44 ανωτέρω, σκέψεις 137 και 138, και Fuji Electric κατά Επιτροπής, σκέψη 44 ανωτέρω, σκέψη 194).
- 103 Επομένως, ούτε από την ανωτέρω σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου μπορεί να συναχθεί ότι η Sasol καθόριζε μονομερώς το περιεχόμενο των αποφάσεων της Schumann Sasol International.
- 104 Τέλος, μεταξύ 17 Μαΐου 2002 και 24 Σεπτεμβρίου 2002, το διοικητικό συμβούλιο της Schumann Sasol International αποτελούσαν οι R. G. S., H. G. B. και C. D. I.
- 105 Οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι τα δύο τελευταία μέλη του διοικητικού συμβουλίου που αναφέρονται ανωτέρω ήταν οι εκπρόσωποι της Vara, οπότε ο R. G. S., μολονότι ήταν πρόεδρος, μπορούσε κάλλιστα να περιέλθει σε κατάσταση μειοψηφίας
- 106 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσβαλλόμενη απόφαση ουδόλως εξετάζει το ζήτημα της ασκήσεως καθοριστικής επιρροής εκ μέρους της μίας ή της άλλης μητρικής εταιρίας μέσω του H. G. B. και του C. D. I., δεν περιέχει δε ούτε καν τη γενική παρουσίαση της συνθέσεως αυτής του διοικητικού συμβουλίου. Εκτός αυτού, υπάρχουν ενδείξεις ικανές να τεκμηριώσουν ότι ο H. G. B. εκπροσωπούσε τα συμφέροντα της Vara (βλ. σκέψη 99 ανωτέρω). Επομένως, από την προσβαλλόμενη απόφαση δεν προκύπτει ότι, κατά τη διάρκεια της επίμαχης περιόδου, η Sasol ήταν σε θέση να καθορίζει μονομερώς, μέσω των εκπροσώπων της στο διοικητικό συμβούλιο, το περιεχόμενο των αποφάσεων του τελευταίου.
- 107 Λαμβανομένης υπόψη της ανωτέρω εξετάσεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε με την προσβαλλόμενη απόφαση ότι, υπό το πρίσμα της εξουσίας λήψεως αποφάσεων που διέθεταν τόσο ο B. I. όσο και τα λοιπά μέλη του διοικητικού συμβουλίου τα οποία μπορούσαν να συσχετισθούν με τη Vara, η Sasol καθόριζε στην πραγματικότητα μονομερώς το περιεχόμενο των αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου της Schumann Sasol International μέσω των μελών που εκπροσωπούσαν τα εμπορικά της συμφέροντα και μεριμνούσαν για την ευθυγράμμιση της συμπεριφοράς της Schumann Sasol International με τη δική της. Η προσβαλλόμενη απόφαση δεν περιέχει ούτε άλλα στοιχεία (βλ. σκέψη 44 ανωτέρω) ικανά να αποδείξουν ευθέως τέτοια καθοριστική επιρροή εκ μέρους της Sasol.
- Επί της λυσιτέλειας της λειτουργικής διαχειρίσεως
- 108 Η Επιτροπή επικαλείται το γεγονός ότι το διοικητικό συμβούλιο της Schumann Sasol International ήταν επιφορτισμένο με τη διαχείριση των τρεχουσών υποθέσεων της εταιρίας αυτής. Σύμφωνα όμως με την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 12ης Δεκεμβρίου 2007, T-112/05, Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2007, σ. II-5049, σκέψεις 63 έως 65, 82 και 83), η λειτουργική διαχείριση θυγατρικής στερείται λυσιτέλειας στο πλαίσιο εκτιμήσεως του ζητήματος αν θυγατρική και μητρική εταιρία αποτελούν οικονομική ενότητα, δεδομένου ότι ο έλεγχος επί της εν στενή εννοία εμπορικής πολιτικής δεν συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για να διαπιστωθεί ότι μια μητρική εταιρία αποτελεί μία και μοναδική επιχείρηση με τη θυγατρική της. Αντιθέτως, αρκεί η μητρική εταιρία να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στα ζητήματα που καθορίζουν την εμπορική πολιτική της θυγατρικής.
- 109 Υπογραμμίζεται ότι η απόφαση στην οποία παραπέμπει η Επιτροπή αφορά πραγματική κατάσταση στην οποία η μητρική εταιρία κατείχε το 100 % του κεφαλαίου της θυγατρικής.
- 110 Είναι αληθές ότι το ζήτημα της λειτουργικής διαχειρίσεως ενδέχεται να στερείται λυσιτέλειας στο μέτρο που η υπό κρίση υπόθεση αφορά θυγατρική ανήκουσα κατά ποσοστό 100 % σε μία και μόνη μητρική εταιρία, δεδομένου ότι η απόδειξη της επιχειρησιακής αυτοτέλειας της θυγατρικής δεν είναι ικανή, αυτή καθαυτή, να ανατρέψει το τεκμήριο ασκήσεως καθοριστικής επιρροής (βλ. νομολογία παρατιθέμενη στη σκέψη 153 κατωτέρω).

- 111 Εντούτοις, στην περίπτωση ενός και μόνου μετόχου, όλες οι αποφάσεις —περιλαμβανομένων των σχετικών με τη λειτουργική διαχείριση της θυγατρικής— λαμβάνονται από τους διαχειριστές που επιλέγονται και διορίζονται, άμεσα ή έμμεσα (από τα όργανα των οποίων τα μέλη έχουν διοριστεί από τη μητρική εταιρία), από τη μία και μοναδική μητρική εταιρία. Ομοίως, ελλείψει άλλου μετόχου, τα μόνα εμπορικά συμφέροντα που εκδηλώνονται στο εσωτερικό της θυγατρικής είναι καταρχήν εκείνα του μοναδικού μετόχου. Επομένως, η Επιτροπή μπορεί να συναγάγει κατά τεκμήριο την έμπρακτη άσκηση καθοριστικής επιρροής ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία η λειτουργική διαχείριση πραγματοποιείται αυτοτελώς από τους διαχειριστές της θυγατρικής.
- 112 Αντιθέτως, στην περίπτωση των κοινών επιχειρήσεων, υπάρχει πληθώρα μετόχων οι αποφάσεις δε των οργάνων της κοινής επιχειρήσεως λαμβάνονται από τα μέλη που εκπροσωπούν τα εμπορικά συμφέροντα των διαφόρων μητρικών εταιριών, τα οποία ενδέχεται να συμπίπτουν αλλά και να αποκλίνουν. Ως εκ τούτου, παραμένει κρίσιμο το ζήτημα αν η μητρική εταιρία άσκησε πραγματική επιρροή στη λειτουργική διαχείριση της κοινής επιχειρήσεως, μεταξύ άλλων μέσω διευθυντικών στελεχών που έχουν διορισθεί από αυτήν ή που κατέχουν ταυτοχρόνως διευθυντικές θέσεις και στη μητρική εταιρία.
- 113 Τέλος, υπενθυμίζεται ότι το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε λεπτομερώς τους κανόνες λήψεως αποφάσεων λειτουργικής διαχειρίσεως με τις αποφάσεις *Fuji Electric* κατά Επιτροπής, σκέψη 44 ανωτέρω (σκέψη 195), και *General Technic-Otis* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 30 ανωτέρω (σκέψεις 112 έως 117), προκειμένου να εκτιμήσει αν οι προσφεύγουσες των λόγω υποθέσεων ασκούσαν καθοριστική επιρροή επί της συμπεριφοράς των κοινών τους επιχειρήσεων στην αγορά.
- 114 Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα της Επιτροπής ότι ο καθορισμός της εν στενή εννοία εμπορικής πολιτικής της κοινής επιχειρήσεως από τη μητρική της εταιρία στερείται λυσιτέλειας στο πλαίσιο εξετάσεως του ζητήματος αν οι οικείες εταιρίες αποτελούν οικονομική ενότητα.

Συμπέρασμα ως προς το διοικητικό συμβούλιο της *Schümann Sasol International*

- 115 Πρώτον, υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως με την προσβαλλόμενη απόφαση όταν εξέτασε τον ρόλο του Β. Ι. (βλ. σκέψη 76 ανωτέρω). Δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι, σε περίπτωση απουσίας της πλάνης αυτής, το θεσμικό αυτό όργανο θα είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η *Vara* ασκούσε καθοριστική επιρροή στο περιεχόμενο των αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου της *Schümann Sasol International* κατά τη διάρκεια σημαντικού τμήματος της περιόδου της κοινής επιχειρήσεως. Δεύτερον, εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η *Sasol* καθόριζε στην πραγματικότητα μονομερώς το περιεχόμενο των αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου της *Schümann Sasol International* (βλ. σκέψη 107 ανωτέρω). Τρίτον, υπογραμμίζεται ότι η επιρροή που ασκείται στο περιεχόμενο των αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου της κοινής επιχειρήσεως είναι εξαιρετικά κρίσιμη στο πλαίσιο εξετάσεως της δυνατότητας καταλογισμού στις μητρικές της εταιρίες της ευθύνης για παράβαση διαπραχθείσα από την εν λόγω κοινή επιχείρηση (βλ. σκέψη 114 ανωτέρω).

Επί του εποπτικού συμβουλίου και της γενικής συνελεύσεως της Schümann Sasol International

- 116 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε εγκύρως να διαπιστώσει ότι η *Sasol* επηρέαζε αποφασιστικά το περιεχόμενο των αποφάσεων που λαμβάνονταν στο εσωτερικό του εποπτικού συμβουλίου και της γενικής συνελεύσεως της *Schümann Sasol International* λόγω των εξουσιών λήψεως αποφάσεων που διέθετε η *Vara*.

- 117 Επισημαίνεται ότι τα στοιχεία που περιέλαβε η Επιτροπή στις αιτιολογικές σκέψεις 473 και 474 της προσβαλλομένης αποφάσεως συνιστούν ενδείξεις ότι τόσο η Sasol όσο και η Vara ήταν σε θέση να παρεμποδίσουν τη λήψη οποιασδήποτε αποφάσεως στο εσωτερικό της γενικής συνελεύσεως και του εποπτικού συμβουλίου της Schümann Sasol International, εξαιρουμένων των αποφάσεων των εμπιπτουσών στο άρθρο 1.5 της συμφωνίας των μετόχων.
- 118 Μεταξύ των αποφάσεων τις οποίες αφορά το εν λόγω άρθρο 1.5 της συμφωνίας των μετόχων, μόνον η έγκριση των επενδύσεων εμπίπτει στην κατηγορία των εμπορικών αποφάσεων στρατηγικής σημασίας που επηρεάζουν την κοινή επιχείρηση σύμφωνα με την κωδικοποιημένη ανακοίνωση της Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας βάσει του κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 (ΕΕ 2008, C 95, σ. 1).
- 119 Εκτός αυτού, επισημαίνεται ότι το σημείο 69 της κωδικοποιημένης ανακοινώσεως της Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας βάσει του κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 προβλέπει ότι τα πιο σημαντικά δικαιώματα αρνησικυρίας είναι τα σχετικά με τον διορισμό και την απόλυση των ανώτερων διευθυντικών στελεχών και την έγκριση του προϋπολογισμού της κοινής επιχειρήσεως. Το σημείο αυτό διευκρινίζει επίσης ότι η εξουσία για τον από κοινού προσδιορισμό της συνθέσεως των ανώτερων διευθυντικών οργάνων, όπως των μελών του διοικητικού συμβουλίου, συνήθως παρέχει και εξουσία ασκήσεως καθοριστικής επιρροής στην εμπορική πολιτική μιας επιχειρήσεως. Το ίδιο ισχύει όσον αφορά τις αποφάσεις για τον προϋπολογισμό, δεδομένου ότι ο προϋπολογισμός καθορίζει το συγκεκριμένο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της κοινής επιχειρήσεως και, ιδίως, τις επενδύσεις τις οποίες αυτή μπορεί να πραγματοποιεί.
- 120 Σύμφωνα όμως με τις νομοθετικές διατάξεις και τους όρους των συμφωνιών που διέπουν τη λειτουργία της κοινής επιχειρήσεως Schümann Sasol International, η Sasol Holding in Germany είχε την εξουσία να καθορίζει μονομερώς μόνον τις αποφάσεις για την έγκριση των επενδύσεων και όχι τις σημαντικότερες εμπορικές αποφάσεις στρατηγικής σημασίας όπως τις σχετικές με τον προϋπολογισμό, τον διορισμό και την απόλυση των διευθυντικών στελεχών, ούτε τις αποφάσεις που αφορούσαν το επιχειρησιακό σχέδιο.
- 121 Επομένως, η Επιτροπή δεν απέδειξε, μέσω αφηρημένης αναλύσεως στηριζόμενης στη νομοθεσία και στους όρους των συμφωνιών που διέπουν τη λειτουργία της κοινής επιχειρήσεως (βλ. σκέψη 49 ανωτέρω), ότι η Sasol ήταν σε θέση να καθορίζει μόνη της, στο εσωτερικό του εποπτικού συμβουλίου και της γενικής συνελεύσεως της Schümann Sasol International, το σύνολο των εμπορικών αποφάσεων στρατηγικής σημασίας που επηρέαζαν την τελευταία. Αντιθέτως, από την αφηρημένη ανάλυση προκύπτει ότι, κατά τα ουσιώδη τους χαρακτηριστικά, οι αποφάσεις αυτές λαμβάνονταν από κοινού από τις Sasol Holding in Germany και Vara.
- 122 Επιπλέον, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν αποδεικνύει κάποιο πραγματικό γεγονός βάσει συγκεκριμένων στοιχείων (βλ. σκέψη 50 ανωτέρω) από τα οποία να προκύπτει ότι, στην πραγματικότητα, η Sasol Ltd και η Sasol Holding in Germany καθόριζαν μόνες, παρά την εξουσία ματαίωσης λήψεως αποφάσεων που διέθετε η Vara, τις εμπορικές αποφάσεις στρατηγικής σημασίας της κοινής επιχειρήσεως Schümann Sasol International.
- 123 Κατόπιν των προεκτεθέντων, το Γενικό Δικαστήριο καταλήγει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η Sasol καθόριζε μονομερώς, κατά τα ουσιώδη τους χαρακτηριστικά, τις αποφάσεις του εποπτικού συμβουλίου και της γενικής συνελεύσεως της Schümann Sasol International και, ειδικότερα τις στρατηγικές εμπορικές αποφάσεις που αφορούν τον προϋπολογισμό, το επιχειρησιακό σχέδιο καθώς και τον διορισμό και την απόλυση των ανώτερων διευθυντικών στελεχών.

Επί της εκ μέρους της Sasol Holding in Germany έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής στη συμπεριφορά της Schümann Sasol International στην αγορά

- 124 Υπενθυμίζεται ότι, κατά την αιτιολογική σκέψη 475 της προσβαλλομένης απόφασεως, «όσον αφορά την περιγραφόμενη στις αιτιολογικές σκέψεις 472-474 κατάσταση και, ειδικότερα, την ικανότητα της Sasol να επιβάλλει τη βούλησή της στο πλαίσιο λήψεως σημαντικών αποφάσεων στρατηγικής φύσεως σε περίπτωση ελλείψεως ομοφωνίας, όπως είναι οι αποφάσεις που απαριθμούνται στο άρθρο 1.5 της σχετικής με τα δικαιώματα ψήφου συμφωνίας των μετόχων (για παράδειγμα, η έγκριση της επενδύσεως κεφαλαίων), η Sasol πρέπει να θεωρηθεί ότι ασκούσε εν τοις πράγμασι τον έλεγχο της κοινής επιχειρήσεως». Με την αιτιολογική σκέψη 481 της προσβαλλομένης απόφασεως, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι «αποδείχθηκε η εκ μέρους της Sasol άσκηση ελέγχου στην κοινή επιχείρηση» και ότι «τα πραγματικά στοιχεία αποδεικνύουν την άσκηση καθοριστικής επιρροής» εκ μέρους της Sasol Holding in Germany επί της Schümann Sasol International.
- 125 Από την ανωτέρω ανάλυση προκύπτει ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η Sasol καθόριζε μονομερώς το περιεχόμενο των αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου της Schümann Sasol International καθώς και το ουσιαστικό περιεχόμενο των αποφάσεων στρατηγικής σημασίας που λαμβάνονταν από τη γενική συνέλευση και το εποπτικό συμβούλιο της επιχειρήσεως αυτής (βλ. σκέψεις 115 και 123 ανωτέρω).
- 126 Ομοίως, υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε, με άμεσες αποδείξεις, την άσκηση καθοριστικής επιρροής από τη Sasol Holding in Germany και τη Sasol Ltd στην εμπορική συμπεριφορά της Schümann Sasol International.
- 127 Κατά συνέπεια, η ανάλυση που οδήγησε την Επιτροπή να καταλογίσει την ευθύνη για την παράβαση που διέπραξε η Schümann Sasol, θυγατρική της Schümann Sasol International, στη Sasol Holding in Germany και στη Sasol Ltd ενέχει πολλαπλώς πλάνη εκτιμήσεως. Ως εκ τούτου, πρέπει να γίνει δεκτός ο πρώτος λόγος και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση καθόσον με αυτήν καταλογίζεται στη Sasol Holding in Germany και στη Sasol Ltd η ευθύνη για την παράβαση που διέπραξε η Schümann Sasol.
- 128 Επομένως, η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί στο μέτρο που η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η Sasol Holding in Germany και η Sasol Ltd μετείχαν στην παράβαση πριν από την 1η Ιουλίου 2002.

Επί των αποδεικτικών μέσων που προτείνουν οι προσφεύγουσες

- 129 Οι προσφεύγουσες προτείνουν να εξεταστεί ως μάρτυρας ο C. D. I. (νυν μέλος του διοικητικού συμβουλίου της Sasol Wax International) σχετικά με το γεγονός ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου της κοινής επιχειρήσεως, ο βασικός προσανατολισμός της στρατηγικής και των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της κοινής επιχειρήσεως καθοριζόταν από τη Vara, μέσω του H.-O. Schümann και του B. I.
- 130 Κατόπιν της προεκτεθείσας αναλύσεως, το Γενικό Δικαστήριο εκτιμά ότι η μαρτυρία αυτή δεν είναι αναγκαία, οπότε το προτεινόμενο αποδεικτικό μέσο απορρίπτεται.

2. Επί του δεύτερου λόγου, που αντλείται από εσφαλμένο καταλογισμό στις Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany και Sasol Wax International της ευθύνης για την παράβαση κατά τη διάρκεια της περιόδου Sasol

- 131 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή ενήργησε παρανόμως καθόσον καταλόγισε την ευθύνη για τη δραστηριότητα της Sasol Wax στη μητρική της εταιρία Sasol Wax International, στη μητρική εταιρία της τελευταίας Sasol Holding in Germany, και στην επικεφαλής του ομίλου εταιρία Sasol Ltd, όσον αφορά την εκτεινόμενη από 1ης Ιουλίου 2008 έως 28 Απριλίου 2005 περίοδο Sasol.

Επί του πρώτου σκέλους, που αντλείται από πλάνη περί το δίκαιο όσον αφορά τη δυνατότητα καταλογισμού της ευθύνης για παράβαση διαπραχθείσα από θυγατρική στη μητρική της εταιρία αποκλειστικά και μόνο βάσει τεκμηρίου στηριζόμενου στην κατοχή του 100 % του κεφαλαίου

132 Με την αιτιολογική σκέψη 494 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή προέβη στις ακόλουθες διαπιστώσεις:

«[Κ]ατά τη νομολογία, η Επιτροπή μπορεί να θεωρεί κατά τεκμήριο ότι οι μητρικές εταιρίες ασκούν καθοριστική επιρροή στις κατά 100 % θυγατρικές τους. Οσάκις εφαρμόζεται τέτοιο τεκμήριο, όπως ισχύει εν προκειμένω για τις Sasol Wax International AG, Sasol Holding in Germany GmbH και Sasol Ltd, απόκειται στις μητρικές εταιρίες να ανατρέψουν το τεκμήριο αυτό, προσκομίζοντας στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι η θυγατρική τους καθόριζε αυτόνομα τη συμπεριφορά της στην αγορά.»

133 Κατά τις προσφεύγουσες, η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον εφάρμοσε εσφαλμένο νομικό κανόνα. Από καμία νομική βάση δεν μπορεί να συναχθεί κατά τεκμήριο ότι η κατά 100 % συμμετοχή αρκεί αφ' εαυτής για να αποδειχθεί ότι η μητρική εταιρία είναι υπεύθυνη για τη σύμπραξη στην οποία μετέσχε η θυγατρική της. Ένα τέτοιο τεκμήριο παραβιάζει την αρχή του προσωποπαγούς χαρακτήρα της εκ του νόμου ευθύνης καθώς και το τεκμήριο αθωότητας.

134 Υπενθυμίζεται, συναφώς, ότι, στην ειδική περίπτωση κατά την οποία η θυγατρική που διέπραξε παραβίαση των κανόνων ανταγωνισμού της Ένωσης ανήκει κατά 100 % στη μητρική εταιρία, η μεν μητρική εταιρία έχει τη δυνατότητα ασκήσεως καθοριστικής επιρροής επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής, υφίσταται δε μαχητό τεκμήριο ότι η μητρική εταιρία όντως ασκεί καθοριστική επιρροή επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της. Υπ' αυτές τις συνθήκες, αρκεί η απόδειξη από την Επιτροπή ότι η μητρική εταιρία κατέχει το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής ώστε να τεκμαίρεται ότι ασκεί καθοριστική επιρροή στην εμπορική πολιτική της θυγατρικής. Στη συνέχεια, η Επιτροπή δύναται να θεωρήσει τη μητρική εταιρία εις ολόκληρον υπεύθυνη για την καταβολή του επιβληθέντος στη θυγατρική προστίμου, εκτός αν η μητρική εταιρία, στην οποία απόκειται να ανατρέψει το τεκμήριο αυτό, προσκομίσει στοιχεία ικανά να αποδείξουν ότι η θυγατρική της ενεργεί αυτοτελώς στην αγορά (βλ. απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2009, Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 30 ανωτέρω, σκέψεις 60 και 61 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

135 Επιπλέον, κατά τη νομολογία, το τεκμήριο ευθύνης που απορρέει εκ του ότι το κεφάλαιο εταιρίας ανήκει εξ ολοκλήρου σε άλλη εφαρμόζεται όχι μόνον όταν υφίσταται απευθείας σχέση μεταξύ μητρικής και θυγατρικής εταιρίας, αλλά και όταν, όπως εν προκειμένω, η σχέση αυτή είναι έμμεση επειδή μεσολαβεί άλλη εταιρία (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Ιανουαρίου 2011, C-90/09 P, General Química κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. I-1, σκέψη 90).

136 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον εκτίμησε ότι η κατοχή του 100 % του κεφαλαίου της θυγατρικής από τη μητρική εταιρία τής παρείχε τη δυνατότητα να θεωρήσει κατά τεκμήριο ότι αυτή η τελευταία, καθώς και οι έμμεσες μητρικές εταιρίες, ασκούσαν εμπράκτως καθοριστική επιρροή επί της εμπορικής πολιτικής της θυγατρικής.

137 Όταν δεν ανατρέπεται το τεκμήριο της εκ μέρους της μητρικής εταιρίας ασκήσεως καθοριστικής επιρροής στη θυγατρική, η Επιτροπή μπορεί να αποδείξει ότι η θυγατρική και οι άμεσες ή έμμεσες μητρικές εταιρίες αποτελούν ενιαία οικονομική ενότητα και, ως εκ τούτου, συνιστούν μία και μόνη επιχείρηση, κατά την έννοια της προπαρατεθείσας στη σκέψη 31 ανωτέρω νομολογίας. Το γεγονός ότι οι μητρικές εταιρίες και η θυγατρική συνιστούν μία και μόνη επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ παρέχει τη δυνατότητα στην Επιτροπή να απευθύνει μια απόφαση περί επιβολής προστίμων στις μητρικές εταιρίες, χωρίς να απαιτείται να αποδείξει την εμπλοκή των τελευταίων στην παράβαση (βλ. νομολογία προπαρατεθείσα στη σκέψη 36 ανωτέρω).

- 138 Η ανωτέρω προσέγγιση δεν συνεπάγεται παραβίαση της αρχής του προσωποπαγούς χαρακτήρα της ευθύνης. Συγκεκριμένα, στις Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany και Sasol Ltd επιβλήθηκαν κυρώσεις ατομικώς για την παράβαση που θεωρήθηκε ότι διέπραξαν οι ίδιες λόγω των στενών οικονομικών και νομικών δεσμών που τις συνέδεαν με τη Sasol Wax, συνεπεία της κατοχής του συνόλου του κεφαλαίου αυτής της τελευταίας (βλ., συναφώς, απόφαση Metsä-Serla κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 34 ανωτέρω, σκέψη 34).
- 139 Όσον αφορά τη φερόμενη παραβίαση του τεκμηρίου αθωότητας, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το εν λόγω τεκμήριο, κάθε κατηγορούμενος τεκμαίρεται ότι είναι αθώος μέχρι αποδείξεως της ενοχής του σύμφωνα με τον νόμο. Έτσι, το ως άνω τεκμήριο αντιτίθεται σε κάθε επίσημη διαπίστωση αλλ' ακόμη και σε κάθε υπαινιγμό που έχει ως αντικείμενο την ευθύνη ενός προσώπου το οποίο κατηγορείται για συγκεκριμένη παράβαση, και περιέχεται σε μια απόφαση με την οποία περατώνεται η δίωξη, χωρίς να έχουν εξασφαλιστεί υπέρ του προσώπου αυτού όλες οι εγγυήσεις που είναι συμφυείς προς την άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας, στο πλαίσιο διαδικασίας που ακολουθεί τη συνήθη ροή της και καταλήγει σε απόφαση επί του βασίμου της κατηγορίας (απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 12ης Οκτωβρίου 2007, T-474/04, Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. II-4225, σκέψη 76).
- 140 Η εφαρμογή του τεκμηρίου αθωότητας στον τομέα του δικαίου του ανταγωνισμού πρέπει να προσαρμοστεί στο γεγονός ότι, αντιθέτως προς την ποινική διαδικασία η οποία στρέφεται αναγκαστικά κατά υποκειμένου δικαίου (φυσικού ή νομικού προσώπου), το δίκαιο ανταγωνισμού εφαρμόζεται στην επιχείρηση, η οποία αποτελεί οικονομική ενότητα συνιστάμενη, κατά περίπτωση, από πολλά νομικά πρόσωπα. Επιπλέον, οι ηγετικές εταιρίες του ομίλου είναι ελεύθερες να αναδιαρθρώνονται εσωτερικά, ειδικότερα μέσω της συστάσεως εταιριών με χωριστή νομική προσωπικότητα για ορισμένες δραστηριότητες.
- 141 Υπό τις συνθήκες αυτές, προκειμένου να διατηρηθεί η πρακτική αποτελεσματικότητα του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης, το γεγονός και μόνον ότι μια θυγατρική που μετέσχε ευθέως στην παράβαση ανήκει κατά 100 % ή σχεδόν στη μητρική εταιρία μπορεί να είναι αρκετό ώστε η Επιτροπή να στοιχειοθετήσει την ευθύνη της εν λόγω μητρικής. Αφότου η Επιτροπή ανακοινώσει την αιτίαση αυτή, απόκειται στη μητρική εταιρία να προσκομίσει αποδείξεις περί του αντιθέτου προκειμένου να αποδείξει ότι δεν συνιστά οικονομική ενότητα με τη θυγατρική της. Εν προκειμένω, η Επιτροπή ακολούθησε την προσέγγιση αυτή, εξετάζοντας προσεκτικά τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισαν οι προσφεύγουσες, σεβόμενη ως εκ τούτου το τεκμήριο αθωότητας.
- 142 Επομένως, το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δεύτερου σκέλους, που αντλείται από τη φερόμενη ως εσφαλμένη διαπίστωση περί μη ανατροπής του τεκμηρίου

- 143 Οι προσφεύγουσες φρονούν ότι, με τα αποδεικτικά στοιχεία που περιέλαβαν στις απαντήσεις τους στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, απέδειξαν ότι, στην πραγματικότητα, η Sasol Wax International δεν ασκούσε καθοριστική επιρροή επί της Sasol Wax, καθόσον δεν αναμειγνυόταν ούτε στις εμπορικές αποφάσεις στρατηγικής σημασίας ούτε στη λειτουργική διαχείριση της εταιρίας αυτής.

Επί της προσβαλλόμενης αποφάσεως

- 144 Όσον αφορά τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισαν οι προσφεύγουσες στο πλαίσιο των απαντήσεών τους στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή προέβη, με την προσβαλλόμενη απόφαση, στις ακόλουθες εκτιμήσεις:

«[...]

(498) Όσον αφορά τους διαχειριστές καθώς και τη σύνθεση και τον ρόλο του εποπτικού συμβουλίου της Sasol Wax GmbH, η Sasol αναγνωρίζει ότι η Sasol Wax International AG είχε εξουσία να διορίζει τους διαχειριστές και τα μέλη του εποπτικού συμβουλίου της Sasol Wax GmbH. Επιβεβαιώνεται επίσης ότι, τα τελευταία χρόνια, πολλά μέλη του εποπτικού συμβουλίου της Sasol Wax GmbH υπήρξαν μέλη του διοικητικού συμβουλίου της Sasol Wax International AG. Εντούτοις, η Sasol υποστηρίζει ότι τα πραγματικά αυτά περιστατικά δεν θεμελιώνονται, δεδομένου ότι το εποπτικό συμβούλιο δεν διαδραμάτιζε σημαντικό ρόλο (δεν ασκούσε κανέναν πραγματικό έλεγχο επί της διαχείρισεως και/ή της στρατηγικής της Sasol Wax GmbH), ότι [ο έλεγχος αυτός] βρισκόταν στα χέρια πρώην υπαλλήλων της Vara και ότι δεν ασκούσε καμία επιρροή στη συμπεριφορά της Sasol Wax GmbH. Πρώτον, αρκεί η Sasol International AG να είχε εξουσία διορισμού των διαχειριστών και του εποπτικού συμβουλίου για να είναι άνευ σημασίας το ζήτημα αν αυτό εξακολουθούσε να εξαρτάται από πρώην υπαλλήλους της Vara. Δεύτερον, όσον αφορά τον ρόλο του εποπτικού συμβουλίου, το καταστατικό περιλαμβάνει κατάλογο ορισμένων ζητημάτων για τα οποία είναι αρμόδιο το εποπτικό συμβούλιο, όπως είναι για παράδειγμα ο διορισμός, η παύση και η επιτήρηση των διευθυντικών στελεχών, η έγκριση των ετήσιων λογαριασμών και των προϋπολογισμών, η έγκριση των επενδύσεων που υπερβαίνουν το 0,5 εκατομμύριο ευρώ καθώς και των αλλαγών σχετικά με την εμπορική οργάνωση. Μολονότι η Sasol υποστηρίζει ότι καμία από τις εξουσίες αυτές δεν διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην εμπορική συμπεριφορά της Sasol Wax GmbH, ότι δεν αναφέρθηκε ποτέ καμία περίπτωση στην οποία το διοικητικό συμβούλιο να άσκησε οποιαδήποτε επιρροή στη διαχείριση των δραστηριοτήτων της Sasol Wax GmbH και ότι οι διαχειριστές της Sasol Wax GmbH συνήθιζαν να αποφασίζουν τη λήψη μέτρων ουσιωδών για τη στρατηγική εμπορική συμπεριφορά της Sasol Wax GmbH χωρίς να ζητούν τη σύμφωνη γνώμη του εποπτικού συμβουλίου, από τις εξουσίες που είχαν ανατεθεί στο εποπτικό συμβούλιο καθίσταται προφανές ότι υπήρχε πρόβλεψη το εποπτικό συμβούλιο να διαδραματίζει πράγματι στρατηγικό και οικονομικό ρόλο και να ασκεί αρμοδιότητες διαφορετικές από τη διαχείριση των τρεχουσών υποθέσεων της εταιρίας, με τις οποίες ήταν επιφορτισμένοι οι διαχειριστές και το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας αυτής.

(499) Η Sasol υποστηρίζει επίσης ότι η μη άσκηση επιρροής εκ μέρους της Sasol Wax International AG επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι οι εκπρόσωποι της Sasol οι οποίοι παρευρίσκονταν στις τεχνικές συναντήσεις εξακολουθούσαν να είναι οι πρώην υπάλληλοι της Vara και ότι οι διαχειριστές των εμπορικών μονάδων των οποίων οι δραστηριότητες επηρεάζονταν από τις τεχνικές συναντήσεις δεν διατηρούσαν καμία σχέση με τη Sasol Ltd. Όσον αφορά τη συμπεριφορά των υποτιθέμενων πρώην υπαλλήλων της Vara, τα πρόσωπα αυτά ήταν, κατά τον χρόνο που τέλεσαν τις παράνομες ενέργειες, μισθωτοί του ομίλου Sasol, και το γεγονός ότι υπήρξαν πρώην υπάλληλοι της Vara ή ότι ο άμεσος εργοδότης τους ήταν μια θυγατρική της Sasol Wax International AG, της Sasol Holding in Germany GmbH ή της Sasol Ltd είναι άνευ σημασίας στο μέτρο που είναι δυνατόν να αποδειχθεί ότι οι μητρικές εταιρίες ασκούσαν καθοριστική επιρροή στη θυγατρική αυτή.»

Γενικές παρατηρήσεις

- ¹⁴⁵ Κατά τη νομολογία, για να ανατραπεί το περιγραφόμενο στη σκέψη 134 ανωτέρω τεκμήριο ασκήσεως καθοριστικής επιρροής εκ μέρους της μητρικής εταιρίας στη συμπεριφορά της θυγατρικής, οι προσφεύγουσες όφειλαν να υποβάλουν κάθε στοιχείο σχετικό με τους οργανωτικούς, οικονομικούς και νομικούς δεσμούς μεταξύ της Sasol Wax και της Sasol Wax International το οποίο οι ίδιες θεωρούσαν ικανό να αποδείξει ότι δεν αποτελούσαν ενιαία οικονομική οντότητα. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της εκτιμήσεώς του το Γενικό Δικαστήριο πρέπει να λαμβάνει υπόψη το σύνολο των προσκομισθέντων από τους διαδίκους στοιχείων, των οποίων ο χαρακτήρας και η σημασία ενδέχεται να ποικίλλουν ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε υποθέσεως (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 12ης Δεκεμβρίου 2007, Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 108 ανωτέρω, σκέψη 65,

- επικυρωθείσα με την απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2009, Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 30 ανωτέρω, και της 13ης Ιουλίου 2011, T-39/07, Eni κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. II-4457, σκέψη 95).
- 146 Το εν λόγω τεκμήριο βασίζεται στη διαπίστωση ότι, αφενός, πλην όλως εξαιρετικών περιστάσεων, εταιρία που κατέχει το σύνολο του κεφαλαίου θυγατρικής μπορεί αποκλειστικώς λόγω της ως άνω κατοχής κεφαλαίου να ασκήσει καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της οικείας θυγατρικής, και, αφετέρου, η απουσία έμπρακτης ασκήσεως της εν λόγω εξουσίας επιρροής μπορεί κατά κανόνα να αναζητηθεί λυσιτελώς στη σφαίρα των φορέων ως προς τους οποίους ισχύει το τεκμήριο αυτό (απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Σεπτεμβρίου 2011, C-521/09 P, Elf Aquitaine κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. I-8947, σκέψη 60).
- 147 Επιπλέον, η εφαρμογή του τεκμηρίου αυτού δικαιολογείται από το γεγονός ότι, όταν η μητρική εταιρία είναι ο μοναδικός μέτοχος της θυγατρικής, η εν λόγω μητρική έχει στη διάθεσή της όλα τα δυνατά μέσα προκειμένου να εξασφαλίσει την ευθυγράμμιση της εμπορικής συμπεριφοράς της θυγατρικής με τη δική της. Ειδικότερα, ο μοναδικός μέτοχος είναι εκείνος ο οποίος ορίζει καταρχήν την έκταση της αυτοτέλειας της θυγατρικής με την κατάρτιση του καταστατικού της, και ο οποίος επιλέγει τους διαχειριστές της και λαμβάνει ή εγκρίνει τις εμπορικές αποφάσεις στρατηγικής σημασίας της θυγατρικής, ενδεχομένως μέσω της συμμετοχής εκπροσώπων του στα όργανα της εν λόγω θυγατρικής. Ομοίως, η οικονομική ενότητα μεταξύ μητρικής και θυγατρικής διαφυλάσσεται συνήθως ακόμη περισσότερο μέσω των υποχρεώσεων που απορρέουν από το δίκαιο των εταιριών των κρατών μελών, όπως είναι η κατάρτιση ενοποιημένων λογαριασμών, η υποχρέωση της θυγατρικής να λογοδοτεί περιοδικά στη μητρική της για τις δραστηριότητές της, καθώς και μέσω της εγκρίσεως των ετήσιων λογαριασμών της θυγατρικής από τη γενική συνέλευση η οποία συγκαλείται μόνον από τη μητρική εταιρία, πράγμα το οποίο συνεπάγεται αναγκαστικά ότι η τελευταία παρακολουθεί, τουλάχιστον σε γενικές γραμμές, τις εμπορικές δραστηριότητες της θυγατρικής.
- 148 Επιπλέον, πρέπει να τονιστεί ότι, στην περίπτωση θυγατρικής της οποίας το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου ανήκει σε μία και μόνο μητρική εταιρία, υπάρχει κατ' αρχήν ένα μόνον εμπορικό συμφέρον και τα μέλη των οργάνων της θυγατρικής επιλέγονται και διορίζονται από τον μοναδικό μέτοχο ο οποίος μπορεί να τους δώσει οδηγίες τουλάχιστον με ανεπίσημο τρόπο και να τους επιβάλει κριτήρια επιδόσεων. Ως εκ τούτου, στην περίπτωση αυτή, υφίσταται κατά λογική αναγκαιότητα σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ των προσώπων που διευθύνουν τη θυγατρική και αυτών που διευθύνουν τη μητρική εταιρία, τα δε πρόσωπα αυτά δρουν κατ' ανάγκην εκπροσωπώντας και προωθώντας το μόνο υφιστάμενο εμπορικό συμφέρον, ήτοι αυτό της μητρικής εταιρίας (βλ., επίσης, σκέψη 35 ανωτέρω). Με τον τρόπο αυτό, διασφαλίζεται ο ενιαίος χαρακτήρας της συμπεριφοράς της μητρικής και της θυγατρικής εταιρίας στην αγορά, ανεξαρτήτως της όποιας αυτοτέλειας αναγνωρίζεται στους διευθύνοντες τη θυγατρική όσον αφορά τον επιχειρησιακό προσανατολισμό της ο οποίος περιλαμβάνει τη χάραξη της εν στενή εννοία εμπορικής πολιτικής της. Περαιτέρω, κατά γενικό κανόνα, ο μοναδικός μέτοχος είναι αυτός που καθορίζει μόνος του και βάσει των δικών του συμφερόντων τον τρόπο λήψεως των αποφάσεων της θυγατρικής και αυτός που αποφασίζει την έκταση της επιχειρησιακής αυτοτέλειάς της, πράγμα το οποίο μπορεί να μεταβάλλει κατά το δοκούν μέσω τροποποίησης των κανόνων που διέπουν τη λειτουργία της θυγατρικής ή μέσω αναδιαρθρώσεως, ακόμη και μέσω της δημιουργίας ανεπίσημων δομών για τη λήψη αποφάσεων.
- 149 Επομένως, η εφαρμογή του τεκμηρίου έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής εκ μέρους της μητρικής εταιρίας στην εμπορική συμπεριφορά της θυγατρικής της δικαιολογείται στο μέτρο που καλύπτει χαρακτηριστικές καταστάσεις όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ θυγατρικής και της μοναδικής μητρικής της, προβλέποντας ότι η κατοχή του συνόλου ή σχεδόν του συνόλου του κεφαλαίου της θυγατρικής από μία και μόνη μητρική εταιρία συνεπάγεται καταρχήν τον ενιαίο χαρακτήρα της συμπεριφοράς των εν λόγω εταιριών στην αγορά.

150 Παρά ταύτα, γεγονός παραμένει ότι, μετά την αποστολή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, στις ενδιαφερόμενες εταιρίες παρασχέθηκε πλήρως η δυνατότητα να αποδείξουν ότι οι μηχανισμοί που περιγράφονται στις σκέψεις 147 και 148 ανωτέρω, και οι οποίοι οδηγούν συνήθως στην ευθυγράμμιση της συμπεριφοράς της θυγατρικής εταιρίας με εκείνη της μητρικής της, δεν λειτούργησαν ως είθισται, με αποτέλεσμα να διασπασθεί η οικονομική ενότητα του ομίλου.

Επί της λειτουργικής διαχείρισης της Sasol Wax

151 Οι προσφεύγουσες θεωρούν ότι απέδειξαν ότι ο όμιλος Sasol είχε ως πολιτική να μην επηρεάζει την αυτοτελή συμπεριφορά της θυγατρικής της Sasol Wax. Επικαλούνται συναφώς ένα ανακοινωθέν που υπέγραψαν οι διευθύνοντες τη Sasol Wax International στις 9 Απριλίου 2001.

152 Έτσι, κατά τις προσφεύγουσες, «τα ζητήματα καθημερινής διαχείρισης ενέπιπταν στην αρμοδιότητα της Sasol Wax [...] ως αυτοτελούς οντότητας», ενώ «οι προοπτικές, οι αποστολές και οι στρατηγικές» καθορίζονταν από τη Sasol Wax International. Εκτός αυτού, η Sasol Wax International ουδέποτε άσκησε δικαίωμα αρνησικυρίας έναντι των διαχειριστών της Sasol Wax, οι δε διευθύνοντες την πρώτη αυτή εταιρία δεν ενθymούνται να δόθηκε κατά τη διάρκεια της περιόδου Sasol οποιαδήποτε εντολή στους διαχειριστές της Sasol Wax.

153 Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το γεγονός καθαυτό ότι μια θυγατρική έχει τη δική της τοπική διεύθυνση και ίδιους πόρους δεν αποδεικνύει ότι η εταιρία αυτή καθορίζει αυτόνομα τη συμπεριφορά της στην αγορά σε σχέση με τις μητρικές της εταιρίες. Η κατανομή καθηκόντων μεταξύ των θυγατρικών και των μητρικών εταιριών τους και, ειδικότερα, το γεγονός της εξ ολοκλήρου αναθέσεως της διαχείρισης των τρεχουσών δραστηριοτήτων στην τοπική διεύθυνση μιας θυγατρικής αποτελεί συνήθη πρακτική των μεγάλων επιχειρήσεων που αποτελούνται από πλειάδα θυγατρικών τις οποίες κατέχει, σε τελευταία ανάλυση, η ίδια ηγετική εταιρία. Ως εκ τούτου, στην περίπτωση της κατοχής του συνόλου ή σχεδόν του συνόλου του κεφαλαίου της θυγατρικής η οποία εμπλέκεται άμεσα στην παράβαση, τα προσκομιζόμενα συναφώς αποδεικτικά στοιχεία δεν δύνανται να ανατρέψουν το τεκμήριο της έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής από τη μητρική εταιρία και από την ηγετική εταιρία επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής (βλ., συναφώς, απόφαση Alliance One International κατά Επιτροπής, σκέψη 35 ανωτέρω, σκέψεις 130 και 131).

154 Η λύση αυτή δικαιολογείται εξάλλου από τις εκτιμήσεις που περιλαμβάνονται στις σκέψεις 35, 147 και 148 ανωτέρω, από τις οποίες προκύπτει ότι οι διευθύνοντες θυγατρικής της οποίας η μοναδική μητρική εταιρία κατέχει το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της δρουν συνήθως εκπροσωπώντας και προωθώντας τα μόνα υφιστάμενα εμπορικά συμφέροντα, ήτοι αυτά της μητρικής εταιρίας. Κατά συνέπεια, οι διευθύνοντες τη θυγατρική διασφαλίζουν με τον τρόπο αυτό τη συμμόρφωση της εμπορικής συμπεριφοράς της θυγατρικής προς εκείνη των λοιπών μελών του ομίλου κατά την άσκηση των αυτοτελών λειτουργιών τους.

155 Κατά συνέπεια, τα επιχειρήματα των προσφευγουσών που αντλούνται από την επιχειρησιακή αυτοτέλεια της Sasol Wax, τα οποία δεν είναι σε θέση να αποδείξουν τη διάσπαση της οικονομικής ενότητας μεταξύ της εταιρίας αυτής και της Sasol Wax International, πρέπει να απορριφθούν.

Επί των στρατηγικών εμπορικών αποφάσεων

156 Πρώτον, οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι η Sasol Wax International δεν έκανε χρήση της εξουσίας της να διορίζει τους διαχειριστές της Sasol Wax και ότι δεν είχε αντικαταστήσει τους παλαιούς διαχειριστές της HOS. Η Sasol Wax διευθυνόταν ως αυτοτελής οικονομική ενότητα κατά τις παραδόσεις της οικογένειας Schumann από τρεις διαχειριστές που «κληρονόμησε» από την HOS. Η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον δεν αναγνώρισε τη λυσιτέλεια του στοιχείου αυτού με την προσβαλλόμενη απόφαση και καθόσον έκρινε ότι αρκούσε η δυνατότητα της Sasol Wax International να ασκήσει την εξουσία διορισμού των εν λόγω διαχειριστών.

- 157 Επισημαίνεται ότι αντίστοιχο επιχείρημα απορρίφθηκε από το Γενικό Δικαστήριο με την απόφαση Alliance One κατά Επιτροπής, σκέψη 35 ανωτέρω (σκέψη 137). Λαμβανομένης υπόψη της εξουσίας του μοναδικού εταίρου, εν προκειμένω της Sasol Wax International, να επιλέγει τους διαχειριστές της Sasol Wax μετά την απόκτηση του συνόλου του κεφαλαίου της εταιρίας αυτής, η παραμονή των διαχειριστών αυτών στη θέση τους μπορεί να αποδοθεί μόνο σε απόφαση της μοναδικής μητρικής εταιρίας και αποτελεί ένδειξη της ειδικής σχέσης των εν λόγω διαχειριστών με αυτήν. Επομένως, το στοιχείο αυτό δεν είναι ικανό να ανατρέψει το τεκμήριο της έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής από τη μητρική εταιρία επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της.
- 158 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες υπογραμμίζουν ότι προσκόμισαν τα πρακτικά όλων των συναντήσεων του εποπτικού συμβουλίου της Sasol Wax και της Sasol Wax International. Κανένα από τα έγγραφα αυτά δεν περιείχε ένδειξη ότι η άμεση και οι έμμεσες μητρικές της Sasol Wax ασκούσαν οποιαδήποτε σημαντική επιρροή στην εταιρία αυτή. Επιπλέον, οι διαχειριστές της Sasol Wax συνήθιζαν να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες όσον αφορά τη στρατηγική εμπορική συμπεριφορά της τελευταίας, χωρίς να ζητούν τη σύμφωνη γνώμη του εποπτικού συμβουλίου ή των εταίρων. Τούτο ίσχυε στην περίπτωση των μακροπρόθεσμων συμβάσεων προμήθειας με τις ExxonMobil και Shell, τις οποίες διαπραγματεύονταν και συνήπταν αποκλειστικά και μόνον οι διαχειριστές της Sasol Wax, στην περίπτωση της τοποθέτησης του προσωπικού στα κέντρα κερδοφορίας της Sasol Wax, όπως επίσης και στην περίπτωση ενός προγράμματος μείωσης του κόστους και αναθέσεως σε υπεργολάβους των υπηρεσιών υλικοτεχνικής υποστήριξης της Sasol Wax.
- 159 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι πρωτοβουλίες των διαχειριστών της Sasol Wax δεν αφορούν τις σημαντικότερες εμπορικές αποφάσεις στρατηγικής φύσεως από απόψεως της εκτιμήσεως του ενιαίου χαρακτήρα της συμπεριφοράς στην αγορά της θυγατρικής εταιρίας και της μητρικής της, όπως είναι οι σχετικές με τον προϋπολογισμό, με το επιχειρησιακό σχέδιο, με τις μεγάλες επενδύσεις καθώς και με τον διορισμό των ανώτερων διευθυντικών στελεχών. Ομοίως, οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν ότι το εποπτικό συμβούλιο ήταν αρμόδιο για την έγκριση των ετήσιων λογαριασμών της Sasol Wax.
- 160 Επομένως, λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω εκτιμήσεων, συνάγεται ότι τα επιχειρήματα των προσφευγουσών δεν αποδεικνύουν ότι δυσλειτούργησαν οι συνήθεις μηχανισμοί που εξασφαλίζουν τον ενιαίο χαρακτήρα της συμπεριφοράς στην αγορά της μητρικής εταιρίας και της εξ ολοκλήρου ανήκουσας σε αυτήν θυγατρικής, περίπτωση στην οποία στηρίζεται το τεκμήριο έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής (βλ. σκέψεις 147 και 148), οπότε η Επιτροπή μπορούσε εγκύρως να αποδείξει την ύπαρξη οικονομικής οντότητας ανταποκρινόμενης στην έννοια της επιχειρήσεως του άρθρου 81 ΕΚ.

Επί του αμάχητου χαρακτήρα του τεκμηρίου

- 161 Κατά τις προσφεύγουσες, σε περίπτωση που γίνει δεκτό ότι, παρόλα τα στοιχεία που αυτές προσκόμισαν, τα εν λόγω στοιχεία δεν αρκούν για να ανατρέψουν το τεκμήριο της έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής από τη μητρική εταιρία επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της, το οικείο κριτήριο καθίσταται στην πράξη αμάχητο, με αποτέλεσμα να παραβιάζεται το άρθρο 2, του κανονισμού 1/2003, η υποχρέωση αιτιολογήσεως, η αρχή του προσωποπαγούς χαρακτήρα της ευθύνης και το τεκμήριο αθωότητας.
- 162 Συναφώς, επισημαίνεται ότι τα επιχειρήματα που προέβαλαν συνολικά οι προσφεύγουσες για την ανατροπή του εν λόγω τεκμηρίου περιγράφουν τη συνήθη λειτουργία μιας μεγάλης διεθνούς επιχειρήσεως, η τοπική μονάδα της οποίας, η Sasol Wax, διευθύνεται από διαχειριστές που παρέμειναν στις θέσεις τους με απόφαση της Sasol Wax International, μητρικής της κατά 100 %, η οποία αποφάσισε επιπλέον να αναθέσει στους εν λόγω διαχειριστές την εξουσία χάραξης της εν στενή έννοια εμπορικής πολιτικής διατηρώντας την εξουσία λήψεως εμπορικών αποφάσεων στρατηγικής σημασίας εντός του εποπτικού συμβουλίου και της γενικής συνελεύσεως της Sasol Wax.

- 163 Εντούτοις, η ανατροπή του τεκμηρίου έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής από τη μητρική εταιρία στη συμπεριφορά της θυγατρικής δεν εξαρτάται από την ποσότητα και τον λεπτομερή χαρακτήρα των αποδεικτικών στοιχείων στην περίπτωση κατά την οποία από τα στοιχεία αυτά προκύπτει συνήθης οργανωτική δομή μεγάλης πολυεθνικής επιχειρήσεως, όπου οι εξουσίες λειτουργικής διαχειρίσεως είναι ανατεθειμένες στους διευθύνοντες των τοπικών επιχειρήσεων. Η ανατροπή του τεκμηρίου απαιτεί επίκληση έκτακτων περιστάσεων από τις οποίες να αποδεικνύεται ότι, παρά την κατοχή του συνολικού κεφαλαίου των θυγατρικών του ομίλου από τις μητρικές τους, επήλθε διάσπαση της οικονομικής ενότητας του ομίλου, καθόσον δεν λειτουργούσαν ως είθισται οι μηχανισμοί που διασφαλίζουν την ευθυγράμμιση της εμπορικής συμπεριφοράς των θυγατρικών με αυτήν των μητρικών τους.
- 164 Εν προκειμένω όμως, οι προσφεύγουσες δεν προσκόμισαν τέτοια στοιχεία.
- 165 Υπενθυμίζεται επίσης ότι τόσο το Δικαστήριο όσο και το Γενικό Δικαστήριο έχουν διαπιστώσει ότι το τεκμήριο της έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής από τη μητρική εταιρία επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της δεν είναι αμάχητο. Κατά τη νομολογία, ένα τεκμήριο, έστω και αν είναι δύσκολο να ανατραπεί, παραμένει εντός αποδεκτών ορίων υπό τον όρο ότι είναι ανάλογο προς τον θεμιτώς επιδιωκόμενο σκοπό, όταν υπάρχει η δυνατότητα ανταποδείξεως και όταν διασφαλίζονται τα δικαιώματα άμυνας (απόφαση *Elf Aquitaine* κατά Επιτροπής, σκέψη 146 ανωτέρω, σκέψη 62, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2012, T-343/06, *Shell Petroleum* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 54). Τούτο ισχύει στην περίπτωση του τεκμηρίου που αφορά την ύπαρξη οικονομικής ενότητας μεταξύ της θυγατρικής εταιρίας και της μοναδικής μητρικής της, λαμβανομένων επίσης υπόψη των εκτιμήσεων που περιλαμβάνονται στις σκέψεις 147 έως 150 ανωτέρω.
- 166 Ως εκ τούτου, πρέπει να απορριφθεί η αιτίαση των προσφευγουσών που αντλείται από τον αμάχητο χαρακτήρα του επίμαχου κριτηρίου.

Συμπέρασμα

- 167 Κατόπιν του συνόλου των ανωτέρω εκτιμήσεων, συνάγεται ότι η Επιτροπή ορθώς έκρινε ότι η Sasol Wax και η Sasol Wax International αποτελούσαν οικονομική ενότητα κατά την έννοια της νομολογίας που παρατίθεται με τη σκέψη 36 ανωτέρω, με αποτέλεσμα οι συνιστώσες την εν λόγω ενότητα εταιρίες να μπορούν να θεωρηθούν εις ολόκληρον υπεύθυνες για την επίμαχη παράβαση.
- 168 Κατά τα λοιπά, επισημαίνεται ότι οι προσφεύγουσες δεν προβάλλουν κανένα συγκεκριμένο επιχείρημα όσον αφορά την ανατροπή του τεκμηρίου έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής στην εμπορική συμπεριφορά της Sasol Wax International από τη Sasol Holding in Germany ή από τη Sasol Ltd στην τελευταία αυτή εταιρία.
- 169 Επομένως, ο δεύτερος λόγος πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί των αποδεικτικών μέσων που προτείνουν οι προσφεύγουσες

- 170 Οι προσφεύγουσες προτείνουν να εξεταστούν ως μάρτυρες οι C. D. I. και R. G. S., διαχειριστές της Sasol Wax κατά τη διάρκεια της περιόδου Sasol, σχετικά με το γεγονός ότι ούτε η Sasol Wax International ούτε η Sasol Ltd έδιναν εντολές στη θυγατρική τους και ότι η Sasol Wax καθόριζε αυτοτελώς την εμπορική της συμπεριφορά.
- 171 Κατόπιν της προεκτεθείσας αναλύσεως, το Γενικό Δικαστήριο εκτιμά ότι οι μαρτυρίες αυτές δεν είναι ικανές να ασκήσουν επιρροή στο ζήτημα της δυνατότητας καταλογισμού της παραβάσεως που διέπραξε η Sasol Wax στις Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany και Sasol Ltd. Ως εκ τούτου, το αποδεικτικό μέσο που προτείνουν οι προσφεύγουσες πρέπει να απορριφθεί.

3. Επί του τρίτου λόγου, που αφορά την παράλειψη να διαπιστωθεί εις ολόκληρον ευθύνη της Vara κατά τη διάρκεια της περιόδου Schümann και της περιόδου της κοινής επιχειρήσεως

- 172 Οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου Schümann, η άμεσα εμπλεκόμενη στην παράβαση εταιρία, η HOS, ελεγχόταν από τη Vara και, σε τελική ανάλυση, από τον H.-O.Schümann προσωπικά. Ομοίως, κατά τη διάρκεια της περιόδου της κοινής επιχειρήσεως, η Vara ασκούσε επίσης τουλάχιστον από κοινού έλεγχο στην επιχειρησιακή οντότητα Schümann Sasol. Στο μέτρο που η Επιτροπή δεν καταλόγισε ευθύνη στη Vara για τις ενέργειες των HOS και Schümann Sasol, διαπιστώνοντας εις ολόκληρον ευθύνη μόνο της Sasol όσον αφορά την περίοδο της κοινής επιχειρήσεως, εισήγαγε διάκριση εις βάρος της Sasol σε σχέση με τη Vara.
- 173 Η Επιτροπή ουδόλως εξηγεί τους λόγους για τους οποίους αντιμετώπισε διαφορετικά τη Sasol, αφενός, και τους Vara/H.-O. Schümann, αφετέρου. Επιπλέον, οι προσφεύγουσες υπενθυμίζουν τις αρχές που απορρέουν από την απόφαση HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 33 ανωτέρω (σκέψη 105).
- 174 Η ενέργεια αυτή της Επιτροπής καθιστά εξαιρετικά δυσχερή την άσκηση ένδικων μέσων ή βοηθημάτων τα οποία έχουν στη διάθεσή τους οι Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany και Sasol Wax International προκειμένου να στραφούν αναγωγικώς κατά του H.-O. Schümann και/ή της Vara, δεδομένου ότι η Sasol πρέπει να αποδείξει ότι οι τελευταίοι στην παράβαση. Τούτο όμως είναι ιδιαίτερα δύσκολο να αποδειχθεί, λαμβανομένου υπόψη ότι οι προσφεύγουσες πρέπει να εξηγήσουν τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή δεν διαπίστωσε ευθύνη ούτε της Vara ούτε του H.-O. Schümann. Επιπλέον, η διαπίστωση εις ολόκληρον ευθύνης των ανωτέρω εταιριών είναι σημαντικότερη για τη Sasol κατά μείζονα λόγο καθόσον η σύμπραξη δημιουργήθηκε, μεταξύ άλλων, από την HOS και τον H.-O. Schümann, σε χρόνο κατά τον οποίο η Sasol δεν ασκούσε καμία δραστηριότητα στον ευρωπαϊκό τομέα των κηρών παραφίνης.
- 175 Τέλος, εξαιτίας της παραλείψεως της Επιτροπής να διαπιστώσει την εις ολόκληρον ευθύνη της Vara, το θεσμικό αυτό όργανο δεν εφάρμοσε το ανώτατο όριο του 10 % το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003, όσον αφορά τον κύκλο εργασιών της Vara.
- 176 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι διαθέτει εξουσία εκτιμήσεως να αποφασίζει ποιες οντότητες μιας επιχειρήσεως πρέπει να κριθούν υπεύθυνες για ορισμένη παράβαση, προβαίνοντας σε κατά περίπτωση εκτίμηση, και ότι δεν είναι υποχρεωμένη να αιτιολογεί το γεγονός ότι δεν εξέδωσε έναντι τρίτων πράξεις αντίστοιχες προς εκείνες που απηύθυνε στις οντότητες στις οποίες καταλόγισε ευθύνη.
- 177 Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή επισημαίνει ότι, κατά τη νομολογία, όταν μια επιχείρηση έχει παραβεί με τη συμπεριφορά της το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ, δεν μπορεί να αποφύγει την επιβολή κυρώσεων για τον λόγο ότι δεν έχει επιβληθεί πρόστιμο σε άλλη επιχείρηση. Έστω και αν η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη μη καταλογίζοντας την παράβαση στη Vara, η τήρηση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως πρέπει να συνδυάζεται με την τήρηση της αρχής της νομιμότητας, κατά την οποία κανείς δεν μπορεί να επικαλείται υπέρ εαυτού παρανομία που διαπράχθηκε προς όφελος τρίτου.
- 178 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι, λαμβανομένου υπόψη ότι ο πρώτος λόγος έγινε δεκτός, παρέλκει η εξέταση του ζητήματος αν συντρέχει παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως όσον αφορά την περίοδο της κοινής επιχειρήσεως, δεδομένου ότι η προσβαλλόμενη απόφαση ακυρώθηκε συναφώς.
- 179 Στις σκέψεις που ακολουθούν, το Γενικό Δικαστήριο θα εξετάσει αποκλειστικά και μόνον την αιτίαση των προσφευγουσών σχετικά με τη δυσμενή διάκριση σε σχέση με τη Vara και τον H.-O. Schümann όσον αφορά την περίοδο Schümann.
- 180 Καταρχάς, επισημαίνεται ότι η Επιτροπή παραδέχτηκε ρητώς, με την αιτιολογική σκέψη 457 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι «η HOS, η άμεσα εμπλεκόμενη στην παράβαση εταιρία, ανήκε σε τελική ανάλυση στον H.-O.[...] Schümann προσωπικά και [ότι] η ευθύνη για την παράβαση που

διαπράχθηκε κατά την περίοδο αυτή πρέπει τελικώς να καταλογιστεί στον H.-O. Schümann». Εντούτοις, για την παράβαση που διέπραξε η HOS, η Επιτροπή δεν καταλόγισε εις ολόκληρον ευθύνη ούτε στη Vava, άμεση μητρική εν λόγω εταιρίας, ούτε στον H.-O. Schümann.

- 181 Κατά τη νομολογία, η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, η οποία επιβάλλει να μην αντιμετωπίζονται διαφορετικά παρόμοιες καταστάσεις και να μην αντιμετωπίζονται κατά τον ίδιο τρόπο διαφορετικές καταστάσεις, εκτός αν η αντιμετώπιση αυτή δικαιολογείται αντικειμενικά, αποτελεί γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, την οποία καθιερώνουν τα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (διάταξη του Δικαστηρίου της 15ης Ιουνίου 2012, C-494/11 P, Otis Luxembourg κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 53· βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Σεπτεμβρίου 2010, C-550/07 P, Akzo Nobel Chemicals και Akcros Chemicals κατά Επιτροπής, Συλλογή 2010, σ. I-8301, σκέψεις 54 και 55).
- 182 Επιπλέον, επισημαίνεται ότι η δυνατότητα, η οποία προβλέπεται από την παρατιθέμενη με τη σκέψη 36 ανωτέρω νομολογία, να επιβληθούν στη μητρική εταιρία οι κυρώσεις για την παραβατική συμπεριφορά της θυγατρικής της δεν αντιτίθεται, αυτή καθ' εαυτήν, στο να επιβληθούν κυρώσεις και στη θυγατρική. Συγκεκριμένα, μια επιχείρηση —ήτοι μια οικονομική ενότητα προσωπικών, υλικών και άυλων στοιχείων (απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 1962, 19/61, Mannesmann κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 791)— διευθύνεται από τα όργανα που προβλέπει το καταστατικό της και κάθε απόφαση περί επιβολής προστίμου μπορεί να απευθύνεται στην εκ του καταστατικού διεύθυνση της επιχειρήσεως (διοικητικό συμβούλιο, διοικούσα επιτροπή, πρόεδρος, διαχειριστής κ.λπ.), παρόλο που, τελικά, τις χρηματοοικονομικές συνέπειες φέρουν οι ιδιοκτήτες της επιχειρήσεως. Ο κανόνας αυτός θα παραβιάζόταν αν απαιτούνταν από την Επιτροπή να εντοπίζει πάντοτε, όταν εξετάζει την παραβατική συμπεριφορά επιχειρήσεως, τον ασκούντα καθοριστική επιρροή ιδιοκτήτη της επιχειρήσεως, προκειμένου να μπορέσει να επιβάλει κυρώσεις σε αυτόν και μόνον (απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 29ης Απριλίου 2004, T-236/01, T-239/01, T-244/01 έως T-246/01, T-251/01 και T-252/01, Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-1181, σκέψεις 279 έως 281). Επομένως, δεδομένου ότι η δυνατότητα επιβολής κυρώσεων στη μητρική εταιρία για τη συμπεριφορά μιας θυγατρικής δεν έχει επίπτωση επί της νομιμότητας μιας αποφάσεως που απευθύνεται μόνο στη θυγατρική που συμμετείχε στην παράβαση, η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να επιλέξει να επιβάλει κυρώσεις είτε στη θυγατρική που συμμετείχε στην παράβαση είτε στη μητρική εταιρία που την ήλεγχε κατά την περίοδο αυτή (απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 14ης Δεκεμβρίου 2006, T-259/02 έως T-264/02 και T-271/02, Raiffeisen Zentralbank Österreich κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-5169, σκέψη 331).
- 183 Η Επιτροπή έχει, επίσης, την ως άνω δυνατότητα επιλογής στην περίπτωση οικονομικής διαδοχής ως προς τον έλεγχο της θυγατρικής. Ναι μεν, στην περίπτωση αυτή, η Επιτροπή μπορεί να καταλόγισε τη συμπεριφορά της θυγατρικής στην πρώην μητρική εταιρία για τον προ της μεταβιβάσεως χρόνο και στη νέα μητρική εταιρία για τον κατόπιν της μεταβιβάσεως χρόνο, πλην όμως δεν υποχρεούται να το πράξει και μπορεί να επιλέξει να επιβάλει κυρώσεις μόνο στη θυγατρική για τη δική της συμπεριφορά (απόφαση Raiffeisen Zentralbank Österreich κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 182 ανωτέρω, σκέψη 332).
- 184 Εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν τον καταλογισμό της ευθύνης για την παράβαση που διέπραξε η HOS στη Sasol Wax λόγω της υποκαταστάσεως της τελευταίας επιχειρήσεως στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της πρώτης. Ο καταλογισμός αυτός δικαιολογείται άλλωστε από τη νομολογία κατά την οποία, όταν μια οντότητα η οποία παραβίασε τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελεί αντικείμενο νομικής ή οργανωτικής μεταβολής, η μεταβολή αυτή δεν έχει κατ' ανάγκην ως αποτέλεσμα τη δημιουργία νέας επιχειρήσεως απαλλαγμένης της ευθύνης των αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορών της προηγούμενης επιχειρήσεως αν, από οικονομικής απόψεως, οι δύο οντότητες ταυτίζονται (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 28ης Σεπτεμβρίου 2009, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P και C-137/07 P, Erste Group Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-8681, σκέψη 79 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 185 Εντούτοις, οι προσφεύγουσες φρονούν ότι, δεδομένου ότι η Επιτροπή καταλόγισε εις ολόκληρον ευθύνη στις Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany και Sasol Ltd μαζί με τη Sasol Wax για την περίοδο Sasol, το θεσμικό αυτό όργανο δεν μπορούσε να απαλλάξει από την εις ολόκληρον ευθύνη τις μητρικές εταιρίες της HOS όσον αφορά την περίοδο Schümann, διότι κάτι τέτοιο θα συνεπαγόταν παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.
- 186 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Sasol Wax International, η Sasol Holding in Germany και η Sasol Ltd, καθόσον κατείχαν το σύνολο του κεφαλαίου της άμεσα εμπλεκόμενης στην παράβαση εταιρίας κατά την περίοδο Sasol, βρίσκονταν σε κατάσταση πανομοιότυπη με εκείνη της Vara και του H.-O. Schümann όσον αφορά την περίοδο Schümann.
- 187 Ως εκ τούτου, η Επιτροπή αντιμετώπισε διαφορετικά δύο παρόμοιες καταστάσεις.
- 188 Τα λοιπά επιχειρήματα των προσφευγουσών δεν είναι σε θέση να αναιρέσουν τη διαπίστωση αυτή.
- 189 Πρώτον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι κανόνες περί παραγραφής που περιλαμβάνονται στο άρθρο 25 του κανονισμού 1/2003 την εμπόδισαν να αποδείξει την εις ολόκληρον ευθύνη της Vara και του H.-O. Schümann για την παράβαση που διέπραξε η HOS, δεδομένου ότι οι ανωτέρω κατείχαν από κοινού το σύνολο του κεφαλαίου της HOS μόνο μέχρι τις 30 Απριλίου 1995.
- 190 Συναφώς, ανεξαρτήτως του ζητήματος που αφορά τον εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου καθορισμό, στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, της ευθύνης της Vara και του H.-O. Schümann για την παράβαση που διέπραξε η Schümann Sasol, επισημαίνεται ότι είναι πιθανόν ότι το ζήτημα της υπάρξεως τέτοιας ευθύνης θα εξεταζόταν από την Επιτροπή σε περίπτωση που το θεσμικό αυτό όργανο δεν είχε υποπέσει πολλαπλώς σε πλάνη εκτιμήσεως όπως οι διαπιστωθείσες στο πλαίσιο εξετάσεως του πρώτου λόγου. Στην περίπτωση που η Επιτροπή είχε κρίνει ότι η ευθύνη της Vara και του H.-O. Schümann αφορούσε την περίοδο της κοινής επιχειρήσεως, η οποία εκτεινόταν εν προκειμένω έως τις 30 Ιουνίου 2002, καμία από τις προθεσμίες παραγραφής του άρθρου 25 του κανονισμού 1/2003 δεν θα είχε εκπνεύσει στις 17 Μαρτίου 2005 όταν η Επιτροπή ενημερώθηκε για τη σύμπραξη και για την εμπλοκή της HOS.
- 191 Επομένως, τα επιχειρήματα που αντλεί η Επιτροπή από την παραγραφή πρέπει να απορριφθούν, δεδομένου ότι το θεσμικό αυτό όργανο δεν μπορεί να επικαλείται, προς δικαιολόγηση της άниση μεταχειρίσεως, μια διαφορά στην κατάσταση στην οποία βρίσκονταν, αφενός, η Vara και ο H.-O. Schümann και, αφετέρου, οι προσφεύγουσες, η οποία ενδέχεται να μην είχε προκύψει αν η Επιτροπή δεν είχε υποπέσει πολλαπλώς σε πλάνη εκτιμήσεως.
- 192 Δεύτερον, η νομολογία την οποία επικαλείται η Επιτροπή δεν μπορεί να θεραπεύσει την άниση μεταχείριση που διαπιστώθηκε με τη σκέψη 187 ανωτέρω. Συγκεκριμένα, με την απόφασή του Raiffeisen Zentralbank Österreich κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 182 ανωτέρω (σκέψη 331), το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η Επιτροπή μπορούσε εγκύρως να καταλογίσει ευθύνη «είτε στη θυγατρική που συμμετείχε στην παράβαση είτε στη μητρική εταιρία που την ήλεγχε κατά την περίοδο αυτή», δεν ανέφερε όμως ότι η Επιτροπή μπορούσε να θεωρήσει εις ολόκληρον υπεύθυνη τη νέα μητρική εταιρία ως προς την περίοδο που ακολούθησε τη μεταβίβαση της θυγατρικής και, συγχρόνως, να απαλλάξει την παλαιά μητρική εταιρία από την εις ολόκληρον ευθύνη για την προγενέστερη της εν λόγω μεταβιβάσεως περίοδο. Ομοίως, η νομολογία δέχεται την πρακτική της Επιτροπής να καταλογίζει ευθύνη είτε μόνο στην εταιρία η οποία μετέχει άμεσα στη σύμπραξη είτε τόσο στην παλαιά όσο και στη νέα μητρική, εις ολόκληρον με τη θυγατρική (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 13ης Σεπτεμβρίου 2010, T-40/06, Trioplast Industrier κατά Επιτροπής, Συλλογή 2010, σ. II-4893, σκέψη 72, και της 3ης Μαρτίου 2011, T-117/07 και T-121/07, Areva κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. II-633, σκέψη 137). Αντιθέτως, η Επιτροπή δεν επικαλείται κανένα νομολογιακό προηγούμενο το οποίο να εγκρίνει επιμερισμό της ευθύνης αντίστοιχο με τον επιλεγέντα από την Επιτροπή εν προκειμένω.

- 193 Ως εκ τούτου, πρέπει να εξεταστούν οι συνέπειες της άνισης μεταχειρίσεως η οποία διαπιστώθηκε με τη σκέψη 187 ανωτέρω.
- 194 Κατά τη νομολογία, η τήρηση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως πρέπει να συμβιβάζεται με την τήρηση της αρχής της νομιμότητας, σύμφωνα με την οποία κανείς δεν μπορεί να επικαλεστεί προς όφελός του την παρανομία που διαπράχθηκε υπέρ τρίτου. Συγκεκριμένα, τυχόν παρανομία διαπραχθείσα σε βάρος άλλης επιχειρήσεως, η οποία δεν μετέχει στην ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασία, δεν μπορεί να οδηγήσει το Γενικό Δικαστήριο να διαπιστώσει δυσμενή διάκριση και, κατά συνέπεια, παρανομία σε βάρος των προσφευγουσών. Η προσέγγιση αυτή θα αντιστοιχούσε στη θέσπιση της αρχής της «ίσης μεταχειρίσεως στην παρανομία» και στην υποχρέωση της Επιτροπής να αγνοήσει τα αποδεικτικά στοιχεία που διαθέτει για την επιβολή κυρώσεων σε επιχείρηση που διέπραξε αξιόποινη παράβαση, για τον λόγο και μόνον ότι άλλη επιχείρηση που βρίσκεται ενδεχομένως σε παρεμφερή θέση παρανόμως απέφυγε την επιβολή της κυρώσεως αυτής. Επιπλέον, όταν μια επιχείρηση έχει παραβεί με τη συμπεριφορά της το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ, δεν μπορεί να αποφύγει την επιβολή κυρώσεως για τον λόγο ότι σε άλλους επιχειρηματίες δεν έχει επιβληθεί κανένα πρόστιμο, εφόσον μάλιστα, όπως εν προκειμένω, η περίπτωση των τελευταίων δεν έχει υποβληθεί στην κρίση του δικαστή της Ένωσης (απόφαση του Δικαστηρίου της 31ης Μαρτίου 1993, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 και C-125/85 έως C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-1307, σκέψη 197, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 16ης Νοεμβρίου 2006, T-120/04, Peróxidos Orgánicos κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-4441, σκέψη 77).
- 195 Πάντως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή εγκύρωσε διαπίστωση ότι η Sasol Wax ήταν υπεύθυνη για την παράβαση που διέπραξε η HOS, την οποία διαδέχθηκε ως εταιρία άμεσα μετέχουσα στη σύμπραξη (βλ. σκέψη 184 ανωτέρω), οπότε ήταν νόμιμη η εις βάρος της επιβολή κυρώσεων για την περίοδο από τις 3 Σεπτεμβρίου 1992 έως τις 28 Απριλίου 2005.
- 196 Ομοίως, όπως προκύπτει από την εξέταση του δεύτερου λόγου, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη καθόσον καταλόγισε στις Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany και Sasol Ltd την ευθύνη για την παράβαση που διέπραξε άμεσα η Sasol Wax κατά τη διάρκεια της περιόδου Sasol. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή ορθώς τους καταλόγισε εις ολόκληρον ευθύνη για την περίοδο από την 1η Ιουλίου 2002 έως τις 28 Απριλίου 2005 οπότε, στο μέτρο αυτό, ο υπό κρίση λόγος πρέπει να απορριφθεί.
- 197 Εντούτοις, η άνιση μεταχείριση που διαπιστώθηκε με τη σκέψη 187 ανωτέρω δικαιολογεί τη μεταρρύθμιση της προσβαλλομένης αποφάσεως στο μέτρο που η απόφαση αυτή έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της ευθύνης της Sasol Wax International, της Sasol Holding in Germany και της Sasol Ltd όσον αφορά το τμήμα του προστίμου που επιβλήθηκε για την περίοδο Schümann (βλ. σκέψη 452 κατωτέρω).
- 198 Επιπλέον, υπογραμμίζεται ότι η μη ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως όσον αφορά τη μη επιβολή κυρώσεων στη Varga και στον H.-O. Schümann για τις ενέργειες της HOS δεν επηρεάζει το ενδεχόμενο δικαίωμα των προσφευγουσών να ασκήσουν αγωγή εξ αναγωγής ενώπιον του εθνικού δικαστή.

4. Επί του τέταρτου λόγου, που αντλείται από εσφαλμένο καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου

Επί του πρώτου σκέλους, που αντλείται από απουσία έγκυρης νομικής βάσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως

- 199 Πρώτον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι το άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003 δεν συνιστά έγκυρη νομική βάση για την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως.

- 200 Συγκεκριμένα, η διάταξη αυτή δεν πληροί την απαίτηση του «σαφούς και μη διφορούμενου» χαρακτήρα που επιβάλλεται όσον αφορά τις αποφάσεις της Επιτροπής περί επιβολής κυρώσεων, ειδικότερα υπό το πρίσμα του άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), και του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, καθόσον παρέχει στην Επιτροπή πλήρη ελευθερία να επιβάλει πρόστιμα εντός του ορίου του 10 % του κύκλου εργασιών της ενδιαφερόμενης επιχειρήσεως.
- 201 Υπενθυμίζεται ότι το Γενικό Δικαστήριο έχει ήδη εξετάσει και απορρίψει ανάλογα επιχειρήματα.
- 202 Καταρχάς, επισημαίνεται ότι το επιχείρημα των προσφευγουσών που αφορά την έλλειψη «σαφούς και μη διφορούμενης νομικής βάσεως» πρέπει να γίνει αντιληπτό υπό την έννοια ότι οι προσφεύγουσες επικαλούνται την αρχή «ουδεμία ποινή άνευ νόμου» (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), η οποία κατοχυρώνεται ιδίως με το άρθρο 49, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Η αρχή αυτή επιβάλλει η νομοθεσία της Ένωσης να ορίζει σαφώς τις παραβάσεις και τις επιβαλλόμενες κυρώσεις (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Μαρτίου 2011, C-352/09 P, ThyssenKrupp Nirosta κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. I-2359, σκέψη 80).
- 203 Εκτός αυτού, κατά τη νομολογία, στο πλαίσιο εκδόσεως αποφάσεων περί επιβολής προστίμων λόγω συμμετοχής σε παράνομες συμπράξεις, η Επιτροπή δεν διαθέτει απεριόριστη διακριτική ευχέρεια κατά τον καθορισμό των εν λόγω προστίμων, στο μέτρο που οι εφαρμοστέες διατάξεις προέβλεπαν ένα ανώτατο όριο των προστίμων σε συνάρτηση με τον κύκλο εργασιών των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, ήτοι κατ' εφαρμογήν ενός αντικειμενικού κριτηρίου. Έτσι, καίτοι δεν υπάρχει απόλυτο ανώτατο όριο που να ισχύει για το σύνολο των παραβάσεων των κανόνων ανταγωνισμού, εντούτοις για το πρόστιμο που είναι δυνατόν να επιβληθεί υπάρχει ένα ανώτατο όριο αριθμητικώς προσδιορισίμο και απόλυτο, υπολογιζόμενο χωριστά για κάθε επιχείρηση και για κάθε περίπτωση παραβάσεως, οπότε το ανώτατο ποσό του προστίμου που μπορεί να επιβληθεί σε μια συγκεκριμένη επιχείρηση είναι δυνατόν να προσδιοριστεί εκ των προτέρων. (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 5ης Απριλίου 2006, T-279/02, Degussa κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-897· της 8ης Οκτωβρίου 2008, T-69/04, Schunk και Schunk Kohlenstoff-Technik κατά Επιτροπής, Συλλογή 2008, σ. II-2567, σκέψεις 35 και 36, και της 12ης Δεκεμβρίου 2012, T-400/09, Ecka Granulate και non ferrum Metallpulver κατά Επιτροπής, σκέψη 28).
- 204 Επιπλέον, μολονότι δεν αμφισβητείται ότι τα κριτήρια της σοβαρότητας και της διάρκειας της παραβάσεως, τα οποία αναφέρονται στο άρθρο 23, παράγραφος 3, του κανονισμού 1/2003, όντως παρέχουν στην Επιτροπή ευρεία διακριτική ευχέρεια, εντούτοις, πρόκειται για κριτήρια τα οποία χρησιμοποιούνται και από άλλους νομοθέτες σε αντίστοιχες διατάξεις και τα οποία επιτρέπουν στην Επιτροπή να επιβάλλει κυρώσεις λαμβάνοντας υπόψη τον βαθμό του παρανόμου της συγκεκριμένης συμπεριφοράς (αποφάσεις Degussa κατά Επιτροπής, σκέψη 203 ανωτέρω, σκέψη 76· Schunk και Schunk Kohlenstoff-Technik κατά Επιτροπής, σκέψη 203 ανωτέρω, σκέψη 37, και Ecka Granulate και non ferrum Metallpulver κατά Επιτροπής, σκέψη 203 ανωτέρω, σκέψη 29).
- 205 Εκτός αυτού, κατά τον καθορισμό προστίμων όπως τα επίμαχα εν προκειμένω, η Επιτροπή όφειλε να τηρήσει τις γενικές αρχές του δικαίου, ειδικότερα δε τις αρχές της ίσης μεταχειρίσεως και της αναλογικότητας, όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί από την πρακτική του θεσμικού αυτού οργάνου και από τη νομολογία του Δικαστηρίου. Ομοίως, η διοικητική πρακτική της Επιτροπής υπόκειται στον πλήρη έλεγχο του δικαστή της Ένωσης. Αυτός ακριβώς ο έλεγχος έχει καταστήσει δυνατή, μέσω πάγιας και δημοσιευθείσας νομολογίας, τη διευκρίνιση των αορίστων εννοιών που μπορούσε να περιέχει το άρθρο 23, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 1/2003 (αποφάσεις Degussa κατά Επιτροπής, σκέψη 203 ανωτέρω, σκέψεις 77 και 79· Schunk και Schunk Kohlenstoff-Technik κατά Επιτροπής, σκέψη 203 ανωτέρω, σκέψη 41, και Ecka Granulate και non ferrum Metallpulver κατά Επιτροπής, σκέψη 203 ανωτέρω, σκέψη 30).

- 206 Επιπλέον, υπογραμμίζεται ότι, μολοντί είναι αληθές ότι το δίκαιο του ανταγωνισμού έχει οιοσδήποτε ποινικό χαρακτήρα, εντούτοις, δεν αποτελεί τμήμα του «πυρήνα» του ποινικού δικαίου. Όμως, οι ποινικού δικαίου εγγυήσεις που απορρέουν από το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ δεν χρειάζεται κατ' ανάγκη να εφαρμόζονται με όλη τους την αυστηρότητα εκτός του «σκληρού πυρήνα» του ποινικού δικαίου (βλ. ΕΔΔΑ, απόφαση Jussila κατά Φινλανδίας της 23ης Νοεμβρίου 2006, *Recueil des arrêts et des décisions*, 2006-XIV § 43).
- 207 Πρέπει επίσης να επισημανθεί στο πλαίσιο αυτό ότι, στον τομέα του δικαίου του ανταγωνισμού και αντιθέτως προς το ποινικό δίκαιο, τόσο τα οφέλη όσο και οι κυρώσεις των παράνομων δραστηριοτήτων είναι αμιγώς χρηματικής φύσεως, όπως ακριβώς και τα κίνητρα των παραβαινόντων οι πράξεις των οποίων διαπνέονται άλλωστε από οικονομική λογική. Επομένως, η σχετικά ακριβής προβλεψιμότητα του ποσού του προς επιβολή προστίμου λόγω συμμετοχής σε παράνομη σύμπραξη έχει πολύ επιζήμιες συνέπειες στην αποτελεσματικότητα της πολιτικής ανταγωνισμού της Ένωσης, στο μέτρο που οι επιχειρήσεις οι οποίες διαπράττουν τις παραβάσεις μπορούν να συγκρίνουν απευθείας το κόστος και τα οφέλη των παράνομων δραστηριοτήτων τους, καθώς και να λαμβάνουν υπόψη τις πιθανότητες να ανακαλυφθούν, και επομένως να επιχειρούν να εξασφαλίσουν την κερδοφορία των εν λόγω δραστηριοτήτων (βλ., συναφώς, αποφάσεις Degussa κατά Επιτροπής, σκέψη 203 ανωτέρω, σκέψη 83· Schunk και Schunk Kohlenstoff-Technik κατά Επιτροπής, σκέψη 203 ανωτέρω, σκέψη 45, και Ecka Granulate και non ferrum Metallpulver κατά Επιτροπής, σκέψη 203 ανωτέρω, σκέψη 32).
- 208 Βάσει των προεκτεθέντων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003 συνιστά ταυτοχρόνως, αφενός, μέσο που παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να θέτει σε εφαρμογή την πολιτική ανταγωνισμού της Ένωσης με την αναγκαία αποτελεσματικότητα και, αφετέρου, επαρκώς σαφή και ακριβή νομική βάση για την έκδοση αποφάσεων περί επιβολής προστίμων στους μετέχοντες σε συμπράξεις. Επομένως, η σχετική αιτίαση που προβάλλουν οι προσφεύγουσες πρέπει να απορριφθεί.
- 209 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες φρονούν ότι η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της μη αναδρομικότητας καθόσον με την προσβαλλόμενη απόφαση εφάρμοσε τις κατευθυντήριες γραμμές του 2006, παρά το γεγονός ότι η επίμαχη παράβαση είχε παύσει στα τέλη Απριλίου 2005.
- 210 Συναφώς, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, το γεγονός ότι η Επιτροπή επέβαλε στο παρελθόν πρόστιμα ορισμένου ύψους για ορισμένες μορφές παραβάσεων δεν της στερεί τη δυνατότητα να αυξάνει το ύψος αυτό, εντός των ορίων που τίθενται με τον κανονισμό 1/2003, αν η εν λόγω αύξηση είναι αναγκαία για την εφαρμογή της πολιτικής ανταγωνισμού της Ένωσης. Συγκεκριμένα, η αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού της Ένωσης απαιτεί να μπορεί οποτεδήποτε η Επιτροπή να προσαρμόζει το επίπεδο των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 7ης Ιουνίου 1983, 100/80 έως 103/80, *Musique Diffusion française* κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1825, σκέψη 109· της 2ας Οκτωβρίου 2003, C-196/99 P, *Aristrain* κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. I-11005, σκέψη 81, και *Dansk Rørindustri* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 44 ανωτέρω, σκέψη 169).
- 211 Συγκεκριμένα, η αποστολή επιβλέψεως που αναθέτουν στην Επιτροπή τα άρθρα 81 ΕΚ και 82 ΕΚ δεν περιλαμβάνει μόνο το έργο της διώξεως και της καταστολής των μεμονωμένων παραβάσεων, αλλά περιλαμβάνει και το καθήκον ασκήσεως μιας γενικής πολιτικής με σκοπό την εφαρμογή στον τομέα του ανταγωνισμού των αρχών που καθορίζονται στη Συνθήκη και τον προσανατολισμό της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων προς την κατεύθυνση αυτή (αποφάσεις *Musique Diffusion française* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 210 ανωτέρω, σκέψη 105, και *Dansk Rørindustri* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 44 ανωτέρω, σκέψη 170).
- 212 Κατά συνέπεια, οι εν λόγω επιχειρήσεις πρέπει να λαμβάνουν υπόψη ότι η Επιτροπή έχει ανά πάσα στιγμή τη δυνατότητα να αποφασίσει να αυξήσει το επίπεδο του ύψους των προστίμων σε σχέση με εκείνο που εφάρμοζε κατά το παρελθόν. Τούτο ισχύει όχι μόνον όταν η Επιτροπή προβαίνει σε αύξηση του επιπέδου του ύψους των προστίμων επιβάλλοντας πρόστιμα με ατομικές αποφάσεις, αλλά

και όταν η αύξηση αυτή πραγματοποιείται με την εφαρμογή, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, κανόνων συμπεριφοράς που έχουν γενική ισχύ όπως είναι οι κατευθυντήριες γραμμές (απόφαση Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 44 ανωτέρω, σκέψεις 229 και 230).

- 213 Επομένως, η αντικατάσταση των κατευθυντηρίων γραμμών του 1998 από μια νέα μέθοδο υπολογισμού των προστίμων, περιλαμβανόμενη στις κατευθυντήριες γραμμές του 2006, ακόμη και αν θεωρηθεί ότι οδήγησε σε αύξηση του ύψους των επιβληθέντων προστίμων, εντούτοις μπορούσε ευλόγως να προβλεφθεί από τους μετέχοντες στη σύμπραξη κατά τον χρόνο θέσεως σε εφαρμογή της συμπράξεως αυτής. Επιπλέον, υπενθυμίζεται ότι, κατά τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 206 ανωτέρω, οι ποινικού δικαίου εγγυήσεις που απορρέουν από το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ δεν χρειάζεται κατ' ανάγκη να εφαρμόζονται με όλη τους την αυστηρότητα στον τομέα του δικαίου του ανταγωνισμού. Το πεδίο εφαρμογής της νομολογίας αυτής πρέπει να επεκταθεί, κατ' αναλογία, στο άρθρο 7 της ΕΣΔΑ. Εν πάση περιπτώσει, η θέσπιση νέων κατευθυντηρίων γραμμών δεν τροποποίησε το ανώτατο όριο του προστίμου που προβλέπεται στο άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003, το οποίο συνιστά το μόνο εφαρμοστέο νομικό πλαίσιο. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή, εφαρμόζοντας με την προσβαλλόμενη απόφαση τις κατευθυντήριες γραμμές του 2006 σε παράβαση που διαπράχθηκε πριν από την έκδοσή τους, δεν παραβίασε την αρχή της μη αναδρομικότητας (βλ., συναφώς, απόφαση Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 44 ανωτέρω, σκέψεις 231 και 232).
- 214 Τέλος, επισημαίνεται ότι, αν η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να εφαρμόζει τις κατευθυντήριες γραμμές εν ισχύ κατά τον χρόνο διαπράξεως της παραβάσεως, ο οποίος στην υπό κρίση υπόθεση εκτείνεται σε δεκατρία έτη, ο περιορισμός αυτός θα καθιστούσε κενό περιεχομένου το δικαίωμα που αναγνωρίζει στο θεσμικό αυτό όργανο η παρατιθέμενη στη σκέψη 210 ανωτέρω νομολογία και το οποίο συνίσταται στη δυνατότητα της Επιτροπής να προσαρμόζει τις μεθόδους υπολογισμού του προστίμου υπό το πρίσμα της υποχρεώσεώς της να εφαρμόζει αποτελεσματικά τους κανόνες ανταγωνισμού της Ένωσης.
- 215 Επομένως, πρέπει να απορριφθεί και η δεύτερη αιτίαση των προσφευγουσών και, κατά συνέπεια, το πρώτο σκέλος του τέταρτου λόγου στο σύνολό του.

Επί του δεύτερου σκέλους, που αντλείται από εσφαλμένο συνυπολογισμό των πωλήσεων μικρών κηρών στην αξία πωλήσεων της Sasol

- 216 Σύμφωνα με την παράγραφο 13 των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006, για τον καθορισμό του βασικού ποσού του προς επιβολή προστίμου, η Επιτροπή θα χρησιμοποιεί την αξία των πωλήσεων των προϊόντων ή υπηρεσιών που πραγματοποιήθηκαν από την επιχείρηση, με τις οποίες η παράβαση σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα, στον σχετικό γεωγραφικό χώρο εντός του ΕΟΧ. Κατά την υποσημείωση που αφορά την παράγραφο αυτή, οι έμμεσες πωλήσεις λαμβάνονται υπόψη, για παράδειγμα στην περίπτωση οριζοντίων συμφωνιών καθορισμού τιμών για ένα συγκεκριμένο προϊόν, όταν η τιμή αυτού του προϊόντος χρησιμοποιείται κατόπιν ως βάση για την τιμή προϊόντων κατώτερης ή ανώτερης ποιότητας.
- 217 Οι προσφεύγουσες θεωρούν ότι η σύμπραξη δεν αφορούσε τους μικρούς κηρούς, οπότε η Επιτροπή εσφαλμένα συμπεριέλαβε τον σχετικό με τα προϊόντα αυτά κύκλο εργασιών στην αξία των πωλήσεων την οποία έλαβε υπόψη για τον υπολογισμό του προστίμου.

Επί των αρχών εκτιμήσεως των αποδεικτικών στοιχείων

- 218 Κατά τη νομολογία, απόκειται στην Επιτροπή να αποδεικνύει τις παραβάσεις τις οποίες διαπιστώνει και να εξασφαλίζει στοιχεία ικανά να αποδείξουν επαρκώς κατά νόμον την ύπαρξη περιστατικών που στοιχειοθετούν παράβαση (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-185/95 P, Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-8417, σκέψη 58, και απόφαση Dresdner Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 76 ανωτέρω, σκέψη 59 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 219 Όσον αφορά την έκταση του δικαστικού ελέγχου, κατά πάγια νομολογία, οσάκις επιλαμβάνεται προσφυγής ακυρώσεως μιας αποφάσεως κατ' εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, το Γενικό Δικαστήριο οφείλει να ασκεί εν γένει πλήρη έλεγχο ως προς το αν συντρέχουν ή όχι οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ (βλ. απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 26ης Οκτωβρίου 2000, T-41/96, Bayer κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-3383, σκέψη 62 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 220 Στο πλαίσιο αυτό, ενδεχόμενη αμφιβολία του δικαστή πρέπει να αποβαίνει υπέρ της επιχειρήσεως στην οποία απευθύνεται η απόφαση που διαπιστώνει παράβαση. Συνεπώς, ο δικαστής δεν μπορεί να συμπεράνει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον την ύπαρξη της επίδικης παραβάσεως, εφόσον διατηρεί ακόμη αμφιβολίες ως προς το ζήτημα αυτό, ιδίως στο πλαίσιο προσφυγής με την οποία επιδιώκεται η ακύρωση αποφάσεως περί επιβολής προστίμου (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου Dresdner Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 76 ανωτέρω, σκέψη 60, και της 12ης Ιουλίου 2011, T-112/07, Hitachi κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. II-3871, σκέψη 58).
- 221 Πράγματι, στην τελευταία αυτή περίπτωση, είναι απαραίτητο να ληφθεί υπόψη η αρχή του τεκμηρίου αθωότητας, όπως προκύπτει ιδίως από το άρθρο 6, παράγραφος 2, της ΕΣΔΑ, η οποία αποτελεί μέρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων που συνιστούν γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης. Λαμβανομένης υπόψη της φύσεως των επίδικων παραβάσεων, καθώς και της φύσεως και του βαθμού αυστηρότητας των κυρώσεων τις οποίες επισύρουν, η αρχή του τεκμηρίου αθωότητας εφαρμόζεται και επί των διαδικασιών των σχετικών με παραβάσεις των ισχυόντων για τις επιχειρήσεις κανόνων ανταγωνισμού που μπορούν να οδηγήσουν στην επιβολή προστίμων ή χρηματικών ποινών (απόφαση Hitachi κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 220 ανωτέρω, σκέψη 59· βλ., συναφώς, απόφαση Dresdner Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 76 ανωτέρω, σκέψη 61 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 222 Είναι συνεπώς απαραίτητη η εκ μέρους της Επιτροπής επίκληση συγκεκριμένων και συγκλινόντων στοιχείων προς απόδειξη της παραβάσεως. Υπογραμμίζεται πάντως ότι δεν χρειάζεται οπωσδήποτε κάθε αποδεικτικό στοιχείο το οποίο προσκομίζει η Επιτροπή να ανταποκρίνεται στα κριτήρια αυτά σε σχέση με κάθε χωριστό στοιχείο της παραβάσεως. Αρκεί η δέσμη των ενδείξεων που επικαλείται το εν λόγω όργανο, συνολικώς εκτιμώμενη, να ανταποκρίνεται στην απαίτηση αυτή (βλ. απόφαση Dresdner Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 76 ανωτέρω, σκέψεις 62 και 63 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 223 Οι ενδείξεις τις οποίες επικαλείται στην απόφασή της η Επιτροπή για να αποδείξει ότι μια επιχείρηση παρέβη το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ πρέπει να εκτιμώνται όχι μεμονωμένα, αλλά στο σύνολό τους (βλ. απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 2008, T-53/03, BPB κατά Επιτροπής, Συλλογή 2008, σ. II-1333, σκέψη 185 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 224 Πρέπει, επίσης, να παρατηρηθεί ότι, στην πράξη, η Επιτροπή είναι συχνά υποχρεωμένη να αποδεικνύει την ύπαρξη παραβάσεως υπό αντίξοες προς τούτο συνθήκες, στο μέτρο που ενδέχεται να έχουν παρέλθει πολλά έτη από την εποχή των περιστατικών τα οποία συνιστούν την παράβαση και που πολλές από τις επιχειρήσεις οι οποίες αποτελούν το αντικείμενο της έρευνας δεν έχουν συνεργαστεί ενεργά μαζί της. Εναπόκειται μεν αναγκαστικά στην Επιτροπή να αποδείξει ότι συνήφθη μια παράνομη συμφωνία περί κατανομής των αγορών, θα ήταν όμως υπερβολικό να απαιτείται, επιπλέον, να αποδείξει τον ειδικό μηχανισμό μέσω του οποίου επρόκειτο να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός. Συγκεκριμένα, θα ήταν ιδιαίτερα εύκολο για μια επιχείρηση ευθυνόμενη για παράβαση να αποφύγει κάθε κύρωση, αν μπορούσε να αντλήσει επιχείρημα από το ότι οι πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία μιας παράνομης συμφωνίας είναι ασαφείς, όταν η ύπαρξη της συμφωνίας και ο αντίθετος προς τον ανταγωνισμό σκοπός της έχουν επαρκώς αποδειχθεί. Οι επιχειρήσεις μπορούν να αμυνθούν λυσιτελώς σε μια τέτοια περίπτωση εφόσον έχουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν παρατηρήσεις για όλα τα αποδεικτικά στοιχεία που επικαλείται εναντίον τους η Επιτροπή (απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 2004, T-67/00, T-68/00, T-71/00 και T-78/00, JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-2501, σκέψη 203).

- 225 Όσον αφορά τα αποδεικτικά μέσα των οποίων μπορεί να γίνει επίκληση προς στοιχειοθέτηση της παραβάσεως του άρθρου 81 ΕΚ, η αρχή που ισχύει στο δίκαιο της Ένωσης είναι η αρχή της ελεύθερης εκτιμήσεως των αποδείξεων (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 2004, T-50/00, Dalmine κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-2395, σκέψη 72, και Hitachi κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 220 ανωτέρω, σκέψη 64).
- 226 Όσον αφορά την αποδεικτική αξία των διαφόρων αποδεικτικών στοιχείων, το μόνο εφαρμοστέο κριτήριο προς εκτίμησή τους είναι η αξιοπιστία τους (απόφαση Dalmine κατά Επιτροπής, σκέψη 225 ανωτέρω, σκέψη 72).
- 227 Κατά τους γενικούς κανόνες στον τομέα της αποδείξεως, η αξιοπιστία και, επομένως, η αποδεικτική αξία εγγράφου εξαρτάται από την προέλευσή του, από τις περιστάσεις υπό τις οποίες συντάχθηκε, από τον αποδέκτη του και από το περιεχόμενό του (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 15ης Μαρτίου 2000, T-25/95, T-26/95, T-30/95 έως T-32/95, T-34/95 έως T-39/95, T-42/95 έως T-46/95, T-48/95, T-50/95 έως T-65/95, T-68/95 έως T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 και T-104/95, Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-491, σκέψεις 1053 και 1838, και Hitachi κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 220 ανωτέρω, σκέψη 70).
- 228 Όταν η Επιτροπή διαπιστώνει την ύπαρξη παραβάσεως στηριζόμενη αποκλειστικά στη συμπεριφορά των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στην αγορά, αρκεί οι επιχειρήσεις αυτές να αποδείξουν τη συνδρομή περιστάσεων που φωτίζουν διαφορετικά τα αποδειχθέντα πραγματικά περιστατικά, καθιστώντας δυνατή την υποκατάσταση άλλης εύλογης εξηγήσεως στην εξήγηση βάσει της οποίας η Επιτροπή διαπίστωσε την παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού της Ένωσης (βλ., συναφώς, απόφαση JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 224 ανωτέρω, σκέψη 186).
- 229 Αντιθέτως, στην περίπτωση που η Επιτροπή στηρίζεται σε έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία, στις οικείες επιχειρήσεις απόκειται όχι απλώς να εκθέσουν μία εύλογη εξήγηση εναλλακτική της θέσεως της Επιτροπής, αλλά να υποστηρίξουν ότι οι αποδείξεις που δέχεται η προσβαλλόμενη απόφαση προς απόδειξη της υπάρξεως της παραβάσεως είναι ανεπαρκείς (απόφαση JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 224 ανωτέρω, σκέψη 187). Η κατά τα ανωτέρω διεξαγωγή των αποδείξεων δεν παραβιάζει την αρχή του τεκμηρίου αθωότητας (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 1999, C-235/92 P, Montecatini κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-4539, σκέψη 181).
- 230 Δεδομένου ότι είναι γνωστή η απαγόρευση των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συμφωνιών, δεν μπορεί να απαιτηθεί από την Επιτροπή να προσκομίσει αποδείξεις που πιστοποιούν ρητά τις συνεννοήσεις μεταξύ των συγκεκριμένων επιχειρηματιών. Τα αποσπασματικά και διάσπαρτα στοιχεία τα οποία ενδεχομένως διαθέτει η Επιτροπή μπορούν, εν πάση περιπτώσει, να συμπληρωθούν από εύλογα συμπεράσματα που καθιστούν δυνατή την ανασύσταση των κρίσιμων περιστατικών. Επομένως, η ύπαρξη αντίθετης προς τον ανταγωνισμό πρακτικής ή συμφωνίας πρέπει να συνάγεται από ορισμένο αριθμό συμπτώσεων και ενδείξεων οι οποίες, συνολικά θεωρούμενες, μπορούν να αποτελέσουν, ελλείψει άλλης εύλογης εξηγήσεως, απόδειξη περί παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιανουαρίου 2004, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-123, σκέψεις 55 έως 57· βλ., επίσης, απόφαση Dresdner Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 76 ανωτέρω, σκέψεις 64 και 65 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 231 Κατά την εκτίμηση της αποδεικτικής ισχύος των αποδεικτικών εγγράφων, πρέπει να δίδεται ιδιαίτερη σημασία στο γεγονός ότι ένα έγγραφο συντάχθηκε σε άμεση σχέση προς τα γεγονότα (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 11ης Μαρτίου 1999, T-157/94, Ensidesa κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-707, σκέψη 312, και της 16ης Δεκεμβρίου 2003, T-5/00 και T-6/00, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied και Technische Unie κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-5761, σκέψη 181) ή από αυτόπτη μάρτυρα των περιστατικών αυτών (απόφαση JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 41 ανωτέρω, σκέψη 207).

- 232 Η απουσία ημερομηνίας ή υπογραφής από ένα έγγραφο ή το γεγονός ότι είναι κακογραμμένο δεν αφαιρεί από το έγγραφο αυτό κάθε αποδεικτική ισχύ, ειδικότερα δε όταν η προέλευσή του, η πιθανή χρονολογία του και το περιεχόμενό του μπορούν να καθοριστούν με αρκετή βεβαιότητα (απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 13ης Δεκεμβρίου 2006, T-217/03 και T-245/03, FNCBV κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-4987, σκέψη 124· βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 10ης Μαρτίου 1992, T-11/89, Shell κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-757, σκέψη 86).
- 233 Από την αρχή της ελεύθερης εκτιμήσεως των αποδείξεων συνάγεται ότι, έστω και αν η έλλειψη αποδεικτικών εγγράφων ενδέχεται να είναι κρίσιμη στο πλαίσιο της συνολικής εκτιμήσεως της δέσμης των ενδείξεων τις οποίες επικαλείται η Επιτροπή, τούτο και μόνον δεν έχει ως συνέπεια να παρέχεται στην εμπλεκόμενη επιχείρηση η δυνατότητα να θέτει εν αμφιβόλω τα επιχειρήματα της Επιτροπής προτείνοντας διαφορετική ερμηνεία των πραγματικών περιστατικών. Τούτο συμβαίνει μόνο σε περίπτωση που από τις αποδείξεις της Επιτροπής δεν μπορεί να διαπιστωθεί η ύπαρξη της παραβάσεως χωρίς αμφιβολία και χωρίς να απαιτείται σχετική ερμηνεία (απόφαση Hitachi κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 220 ανωτέρω, σκέψη 65· βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, T-36/05, Coats Holdings και Coats κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 74).
- 234 Εξάλλου, καμία διάταξη ή γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης δεν απαγορεύει στην Επιτροπή να επικαλείται εναντίον μιας επιχειρήσεως δηλώσεις άλλων επιχειρήσεων στις οποίες προσάπτεται συμμετοχή στη σύμπραξη. Αν δεν ίσχυε αυτό, το βάρος της αποδείξεως των συμπεριφορών που αντιβαίνουν στα άρθρα 81 ΕΚ και 82 ΕΚ, το οποίο βαρύνει την Επιτροπή, θα ήταν δυσβάστακτο και ασυμβίβαστο προς την αποστολή του θεσμικού αυτού οργάνου να μεριμνά για την ορθή εφαρμογή των διατάξεων αυτών (αποφάσεις JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 224 ανωτέρω, σκέψη 192 και Hitachi κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 220 ανωτέρω, σκέψη 67).
- 235 Ιδιαίτερος σημαντική αποδεικτική αξία δύναται να αναγνωρίζεται στις δηλώσεις οι οποίες, πρώτον, είναι αξιόπιστες, δεύτερον, πραγματοποιούνται επ' ονόματι επιχειρήσεως, τρίτον, προέρχονται από πρόσωπο το οποίο έχει επαγγελματική υποχρέωση να δρα προς το συμφέρον της εν λόγω επιχειρήσεως, τέταρτον, στρέφονται κατά των συμφερόντων του δηλούντος, πέμπτον, προέρχονται από άμεσο μάρτυρα των περιστατικών στα οποία αναφέρονται και, έκτον, έχουν προσκομισθεί εγγράφως, αυτοβούλως και κατόπιν ωρίμου σκέψεως (απόφαση Hitachi κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 220 ανωτέρω, σκέψη 71· βλ., συναφώς, απόφαση JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 224 ανωτέρω, σκέψεις 205 έως 210).
- 236 Ωστόσο, η δήλωση μιας επιχειρήσεως στην οποία προσάπτεται ότι μετέσχε σε σύμπραξη, της οποίας η ακρίβεια αμφισβητείται από διάφορες άλλες εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά επαρκή απόδειξη της υπάρξεως παραβάσεως διαπραχθείσας από τις επιχειρήσεις αυτές αν δεν τεκμηριώνεται από άλλα αποδεικτικά στοιχεία, εξυπακουμένου ότι ο βαθμός τεκμηριώσεως που απαιτείται ενδέχεται να είναι μικρότερος, λόγω της αξιοπιστίας των επίδικων δηλώσεων (αποφάσεις JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 224 ανωτέρω, σκέψεις 219 και 220, και Hitachi κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 220 ανωτέρω, σκέψη 68).
- 237 Επιπλέον, μολονότι επιβάλλεται γενικά κάποια δυσπιστία έναντι εκουσίων δηλώσεων των σημαντικότερων μετεχόντων σε αθέμιτη σύμπραξη, δεδομένου ότι ενδέχεται οι μετέχοντες αυτοί να τείνουν να ελαχιστοποιούν τη σημασία της δικής τους συμμετοχής στην παράβαση και να μεγαλοποιούν εκείνη των άλλων, παρά ταύτα, το γεγονός ότι ζητείται η εφαρμογή της ανακοινώσεως του 2002 για τη συνεργασία προς απαλλαγή από το πρόστιμο ή προς μείωση του ποσού του δεν παρακινεί οπωσδήποτε τον ενδιαφερόμενο να καταθέσει αλλοιωμένα αποδεικτικά στοιχεία όσον αφορά τη συμμετοχή άλλων μελών της οικείας συμπράξεως. Συγκεκριμένα, κάθε προσπάθεια να παραπλανηθεί η Επιτροπή μπορεί να θέσει εν αμφιβόλω την ειλικρίνεια καθώς και την πληρότητα της συνεργασίας του αιτούντος και, κατά συνέπεια, να θέσει σε κίνδυνο τη δυνατότητά του να επωφεληθεί

πλήρως από την ανακοίνωση του 2002 για τη συνεργασία (απόφαση Hitachi κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 220 ανωτέρω, σκέψη 72· βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση Peróxidos Orgánicos κατά Επιτροπής, σκέψη 194 ανωτέρω, σκέψη 70).

238 Ειδικότερα, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το γεγονός ότι ένα πρόσωπο ομολογεί ότι έχει διαπράξει παράβαση και αναγνωρίζει έτσι πραγματικά περιστατικά που βαίνουν πέραν εκείνων των οποίων η ύπαρξη θα μπορούσε να συναχθεί άμεσα από τα επίμαχα έγγραφα συνεπάγεται a priori, ελλείψει ιδιαιτέρων περιστάσεων που να παρέχουν ενδείξεις περί του αντιθέτου, ότι το πρόσωπο αυτό έλαβε την απόφαση να πει την αλήθεια. Εξάλλου, οι δηλώσεις που αντίκεινται στα συμφέροντα του δηλούντος πρέπει, καταρχήν, να θεωρούνται ως ιδιαιτέρως αξιόπιστα αποδεικτικά στοιχεία (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 224 ανωτέρω, σκέψεις 211 και 212· της 26ης Απριλίου 2007, T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 και T-136/02, Bolloré κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. II-947, σκέψη 166, και της 8ης Ιουλίου 2008, T-54/03, Lafarge κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευτεί στη Συλλογή, σκέψη 59).

239 Η προμνησθείσα νομολογία εφαρμόζεται κατ' αναλογίαν στο άρθρο 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ.

Επί της προσβαλλόμενη αποφάσεως και των δηλώσεων των μετεχόντων στη σύμπραξη

240 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται η αιτιολογική σκέψη 111 της προσβαλλομένης αποφάσεως:

«Στο πλαίσιο των περισσότερων τεχνικών συναντήσεων, οι συζητήσεις για τις τιμές αφορούσαν εν γένει τους κηρούς παραφίνης και σπανίως μόνον τα διάφορα είδη κηρών παραφίνης (όπως είναι οι πλήρως εξευγενισμένοι κηροί παραφίνης, οι ημιεξευγενισμένοι κηροί παραφίνης, τα μίγματα κηρών/οι ειδικοί τύποι κηρών, οι κηροί σκληρής παραφίνης ή οι υδρογονωμένοι κηροί). Επιπλέον, ήταν απολύτως σαφές σε όλες τις επιχειρήσεις ότι οι τιμές για όλα τα είδη κηρών παραφίνης θα αυξάνονταν κατά το ίδιο ποσό ή κατά το ίδιο ποσοστό.»

241 Η δήλωση της Shell της 26ης Απριλίου 2005, στην οποία παραπέμπει η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 111 της προσβαλλομένης αποφάσεως, επισημαίνει ότι οι πρακτικές καθορισμού των τιμών αφορούσαν όλα τα είδη κηρών παραφίνης. Συγκεκριμένα, η Shell δήλωσε ότι, στο πλαίσιο των τεχνικών συναντήσεων, υπήρχε η γενική αντίληψη από τους μετέχοντες ότι οι τιμές όλων των ειδών κηρών παραφίνης επρόκειτο να αυξηθούν κατά το ίδιο ποσό ή κατά το ίδιο ποσοστό.

242 Εκτός αυτού, με την από 21 Μαρτίου 2007 προφορική δήλωσή της, η Shell υποστήριξε επίσης ότι, κατά τη διάρκεια των συναντήσεων, σπανίως μόνον είχαν αναφερθεί τα διάφορα είδη κηρών παραφίνης (όπως είναι οι πλήρως εξευγενισμένοι κηροί παραφίνης, οι ημιεξευγενισμένοι κηροί παραφίνης, τα μίγματα κηρών/οι ειδικοί τύποι κηρών). Οι μετέχοντες ήταν σύμφωνοι ως προς την αύξηση των τιμών όλων των κηρών παραφίνης κατά το ίδιο ποσό ή κατά το ίδιο ποσοστό.

243 Εν συνεχεία, η Total δήλωσε ότι οι αυξήσεις των τιμών αφορούσαν κυρίως τις παραφίνες συνήθους ποιότητας που χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο στην κηροποιία, τις μόνες παραφίνες που ενδιέφεραν πραγματικά τη Sasol και τους λοιπούς Γερμανούς παραγωγούς (την DEA και τη Hansen & Rosenthal). Δεδομένου ότι η κηροποιία αποτελεί μια εκ των πρωταρχικών αγορών διαθέσεως της παραφίνης στην Ευρώπη, η διακύμανση των τιμών στην αγορά αυτή συνεπέφερε διακύμανση των τιμών και στις λοιπές εφαρμογές.

244 Η πρακτική αυτή επιβεβαιώθηκε και από τη Sasol η οποία δήλωσε ότι οι συμφωνίες που συνάπτονταν κατά τις τεχνικές συναντήσεις καθόριζαν λίγο έως πολύ την τάση για τις λοιπές κατηγορίες προϊόντων, οι δε μετέχοντες συχνά επιχειρούσαν να μεταφέρουν κατά προσέγγιση τις αποφασισθείσες αυξήσεις των τιμών και στις λοιπές κατηγορίες προϊόντων.

245 Κατά συνέπεια, οι συγκλίνουσες δηλώσεις των μετεχόντων στη σύμπραξη υποστηρίζουν και επιβεβαιώνουν το περιεχόμενο της αιτιολογικής σκέψεως 111 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

Επί της φερόμενης ελλείψεως συμφωνίας για τις τιμές των μικρών κηρών

246 Οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν ότι οι μικροί κηροί μνημονεύονταν περιστασιακά κατά τις τεχνικές συναντήσεις. Εντούτοις, από τις συλλεγείσες κατά τη διοικητική διαδικασία δηλώσεις των μετεχουσών στη σύμπραξη επιχειρήσεων προκύπτει ότι στο επίκεντρο των συναντήσεων «Blauer Salon» βρίσκονταν οι πλήρως εξευγενισμένοι και οι ημιεξευγενισμένοι κηροί παραφίνης. Επιπλέον, σε καμία από τις συναντήσεις που διεξήχθησαν κατά τη διάρκεια της παραβατικής περιόδου δεν συνεννοήθηκαν οι μετέχοντες για τις τιμές των μικρών κηρών ούτε κατένειμαν τους πελάτες μεταξύ τους όσον αφορά τα εν λόγω προϊόντα. Το σημείο αυτό επιβεβαιώνεται από τις δηλώσεις της Shell.

247 Πρώτον, επισημαίνεται ότι η δήλωση της Shell της 14ης Ιουνίου 2006 στην οποία παραπέμπουν οι προσφεύγουσες περιορίζεται στην περιγραφή των χαρακτηριστικών των μικρών κηρών και στην παροχή διευκρινίσεων ως προς τις πρώτες ύλες από τις οποίες αποτελούνται. Η δήλωση αυτή δεν αφορά την ύπαρξη ή μη παραβατικών πρακτικών όσον αφορά τα εν λόγω προϊόντα.

248 Δεύτερον, παρατηρείται ότι η παράβαση σχετικά με τους κηρούς παραφίνης που καταλογίστηκε στις προσφεύγουσες συνίστατο σε συμφωνίες ή σε εναρμονισμένες πρακτικές με αντικείμενο τον καθορισμό των τιμών και την ανταλλαγή και αποκάλυψη εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών σε σχέση προς τους κηρούς παραφίνης (κύρια πτυχή της παραβάσεως) καθώς και την κατανομή πελατών ή αγορών (δευτερεύουσα πτυχή της παραβάσεως).

249 Οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν ότι η κύρια πτυχή της συμπράξεως είναι σύνθετη, ότι δηλαδή συνδυάζει συμφωνίες για τις τιμές, εναρμονισμένες πρακτικές και ανταλλαγή ευαίσθητων πληροφοριών.

250 Σύμφωνα με το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ, «[ε]ίναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς».

251 Για να υφίσταται συμφωνία υπό την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, αρκεί οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να εξέφρασαν την κοινή βούλησή τους να συμπεριφερθούν με συγκεκριμένο τρόπο στην αγορά (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1991, T-7/89, Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1711, σκέψη 256, και HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 33 ανωτέρω, σκέψη 199). Μπορεί να θεωρηθεί ότι μια συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ έχει συναφθεί, εφόσον υπάρχει σύμπτωση των βουλήσεων επί της ίδιας της αρχής του περιορισμού του ανταγωνισμού, έστω και αν τα ειδικά στοιχεία του σχεδιαζόμενου περιορισμού αποτελούν ακόμη αντικείμενο διαπραγματεύσεων (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 16ης Ιουνίου 2011, T-240/07, Heineken Nederland και Heineken κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. II-3355, σκέψη 45· βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 33 ανωτέρω, σκέψεις 151 έως 157 και 206).

252 Η έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής συνίσταται σε μια μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων η οποία, χωρίς να έχει φτάσει μέχρι του σημείου πραγματοποιήσεως συμφωνίας κατά κυριολεξία, αντικαθιστά συνειδητά τους κινδύνους του ανταγωνισμού με πρακτική συνεργασία μεταξύ τους (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 1999, C-49/92 P, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, Συλλογή 1999, σ. I-4125, σκέψη 115, και C-199/92 P, Hüls κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-4287, σκέψη 158).

- 253 Συναφώς, το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ απαγορεύει αυστηρώς κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ επιχειρηματιών που μπορεί είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός πραγματικού ή ενός εν δυνάμει ανταγωνιστή στην αγορά είτε να αποκαλύψει σε έναν ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που ο επιχειρηματίας έχει αποφασίσει ή προτίθεται ν' ακολουθήσει στην αγορά, εφόσον οι επαφές αυτές έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού (απόφαση Heineken Nederland και Heineken κατά Επιτροπής, σκέψη 251 ανωτέρω, σκέψη 47· βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκέψη 252 ανωτέρω, σκέψεις 116 και 117).
- 254 Επομένως, προκειμένου να συμπεριλάβει τον κύκλο εργασιών των μικρών κηρών στην αξία πωλήσεων των μετεχόντων, η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να αποδείξει ότι οι συμφωνίες για τις τιμές των προϊόντων αυτών είχαν συναφθεί στο πλαίσιο των τεχνικών συναντήσεων. Επομένως, τα επιχειρήματα που αντλούν οι προσφεύγουσες από τη φερόμενη έλλειψη συμφωνίας για τον καθορισμό της τιμής των μικρών κηρών και την κατανομή των πελατών όσον αφορά τα προϊόντα αυτά πρέπει να απορριφθούν ως αλυσιτελή.

Επί των έγγραφων αποδεικτικών στοιχείων που αφορούν τους μικρούς κηρούς

- 255 Πρέπει να εξεταστούν τα έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία που αφορούν τους μικρούς κηρούς και τα οποία παραθέτει η προσβαλλόμενη απόφαση, καθώς και τα έγγραφα στα οποία παραπέμπει η εν λόγω απόφαση και τα οποία κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας.
- 256 Πρώτον, το σημείωμα της MOL σχετικά με την τεχνική συνάντηση που διεξήχθη στις 24 Ιουνίου 1994 στη Βουδαπέστη, στο οποίο παραπέμπει η Επιτροπή με τις υποσημειώσεις της αιτιολογικής σκέψεως 132 της προσβαλλομένης αποφάσεως, περιέχει τις ακόλουθες πληροφορίες, υπό τον τίτλο «Repsol»:

«πωλήσεις: 60 000 τόνοι [20 000 τόνοι εισαγωγές]

Cepsa/Elf 15-2000 τόνοι συμπεριλ. 3 000 τόνοι μικρ.

ERT μόνον gatsch (κηρός ακατέργαστης παραφίνης) 15 000 τόνοι».

- 257 Τα στοιχεία αυτά, τα οποία δεν περιελήφθησαν στην προσβαλλόμενη απόφαση, αλλά ανακοινώθηκαν στις προσφεύγουσες κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, καταδεικνύουν ότι οι μετέχοντες επισήμαιναν τις μαζικές ποσότητες κηρών παραφίνης, περιλαμβανομένων και των μικρών κηρών, οι οποίες πωλούνταν ή προορίζονταν να πωληθούν στους διάφορους πελάτες, τούτο δε εν όψει της κατανομής των αγορών και των πελατών.
- 258 Δεύτερον, το σημείωμα της MOL σχετικά με την τεχνική συνάντηση που διεξήχθη στις 30 και 31 Οκτωβρίου 1997 στο Αμβούργο, το οποίο παρατίθεται στην αιτιολογική σκέψη 145 της προσβαλλομένης αποφάσεως, επισημαίνει τα εξής:

«Έλλειψη 50/52 μικρ. - > Repsol Mobil Agip

[...]

Μικροί κηροί — τιμή Γαλλίας 1500-1600 αύξηση 10 %».

259 Τρίτον, το σημείωμα της MOL σχετικά με την τεχνική συνάντηση που διεξήχθη στις 5 και 6 Μαΐου 1998 στη Βουδαπέστη, στο οποίο παραπέμπει η Επιτροπή με υποσημείωση της αιτιολογικής σκέψης 147 της προσβαλλομένης απόφασης, αναφέρει τα κατωτέρω:

«Total — [δυσανάγνωστο] 5 500 — 6 500 μικρ. [ιξώδες] 14-15[;] στην Cepsa 4900 emu [δυσανάγνωστο] + 4 % Total/E».

260 Λαμβανομένων επίσης υπόψη των λοιπών αποδεικτικών στοιχείων που μνημονεύει η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 147 της προσβαλλομένης απόφασης, οι διάφορες αυτές αναφορές καταδεικνύουν ότι οι μετέχοντες επισήμαιναν τις μαζικές ποσότητες κηρών παραφίνης, περιλαμβανομένων και των μικρών κηρών, οι οποίες πωλούνταν ή προορίζονταν να πωληθούν στους διάφορους πελάτες, εν όψει της κατανομής των αγορών και των πελατών.

261 Τέταρτον, το σημείωμα της MOL σχετικά με την τεχνική συνάντηση που διεξήχθη στις 13 και 14 Απριλίου 1999 στο Μόναχο (Γερμανία), το οποίο παρατίθεται στην αιτιολογική σκέψη 153 της προσβαλλομένης απόφασης, περιέχει έναν πίνακα του οποίου μια συμπληρωμένη στήλη φέρει τον τίτλο «Micro» (μικροί κηροί). Τα στοιχεία τα σχετικά με τις λοιπές στήλες, που κατατάσσουν τα άλλα είδη κηρών παραφίνης αναλόγως του σημείου τήξεως αυτών, δεν αφήνουν καμία αμφιβολία ότι πρόκειται για μικρούς κηρούς.

262 Πέμπτον, τα πρακτικά της συναντήσεως «Blauer Salon» της Sasol που διεξήχθη στις 26 και 27 Ιουνίου 2001 στο Παρίσι (Γαλλία), τα οποία παρατίθενται στην αιτιολογική σκέψη 163 της προσβαλλομένης απόφασης, επισημαίνουν τα εξής:

«Τον Ιούλιο: να ακυρωθούν οι τιμές των ειδικών πελατών (= εκείνων που δεν αγοράζουν ή που αγόρασαν πολύ χαμηλές ποσότητες κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους/προϋπολογισμός) το ταχύτερο δυνατόν, για παράδειγμα εντός 30 ημερών. Στόχος: καθορισμός ενός σημείου αναφοράς!

Τέλος Αυγούστου[:] να ακυρωθούν όλες οι τιμές στις 30/9.01.

Την 1/10.01 + 7,- ευρώ

Ξύλο/γαλακτώματα + καουτσούκ/επίσωτρα = αργότερα

Σε περίπτωση που οι πελάτες ζητούν να πληροφορηθούν την τάση των τιμών για το δεύτερο ήμισυ του έτους:

Η τάση είναι αυξητική διότι όλα τα αριθμητικά στοιχεία του προϋπολογισμού, π.χ. το αργό πετρέλαιο στα 25,- \$ / Συναλλαγματική ισοτιμία του δολαρίου ως προς το γερμανικό μάρκο 1/2, έχουν διογκωθεί σημαντικά. Επιπλέον, οι μικροί κηροί + περίπου 30 % / πολύ σπάνιες και ακριβές παραφίνες υψηλής ποιότητας.»

263 Τα στοιχεία αυτά αποδεικνύουν αφενός, ότι οι μετέχοντες στη σύμπραξη θεωρούσαν ότι οι αυξήσεις των τιμών όλων των ειδών κηρών παραφίνης συνδέονταν μεταξύ τους και, αφετέρου, ότι επινοούσαν δικαιολογίες για τις αυξήσεις αυτές τις οποίες προέβαλαν στους πελάτες.

264 Έκτον, ένα ιδιόχειρο σημείωμα που ανευρέθηκε στις εγκαταστάσεις της Total σχετικά με τη συνάντηση που διεξήχθη στις 11 και 12 Μαΐου 2004, και το οποίο παρατίθεται με τη σκέψη 174 της προσβαλλομένης απόφασης, αναφέρει τα ακόλουθα «1η Ιουλίου — [...] + Μικροί κηροί: 25 – > 50 \$/T». Ως εκ τούτου, πρόκειται για στοιχείο που παραπέμπει άμεσα σε συζήτηση, ή ακόμα και σε συμφωνία, σχετικά με τις τιμές των μικρών κηρών.

- 265 Όπως υπομνήσθηκε με τη σκέψη 222 ανωτέρω, δεν χρειάζεται οπωσδήποτε κάθε αποδεικτικό στοιχείο το οποίο προσκομίζει η Επιτροπή να ανταποκρίνεται στα κριτήρια του συγκεκριμένου και συγκλίνοντος χαρακτήρα σε σχέση με κάθε χωριστό στοιχείο της παράβασης. Αρκεί η δέσμη των ενδείξεων που επικαλείται το εν λόγω θεσμικό όργανο της Ένωσης, συνολικώς εκτιμώμενη, να ανταποκρίνεται προς την απαίτηση αυτή.
- 266 Επιπλέον, υπό το πρίσμα της νομολογίας που παρατίθεται με τη σκέψη 230 ανωτέρω, δεν μπορεί να απαιτηθεί από την Επιτροπή να προσκομίσει αποδείξεις που πιστοποιούν ρητά τις συνεννοήσεις μεταξύ των συγκεκριμένων επιχειρηματιών. Τα αποσπασματικά και διάσπαρτα στοιχεία τα οποία ενδεχομένως διαθέτει η Επιτροπή μπορούν, εν πάση περιπτώσει, να συμπληρωθούν από εύλογα συμπεράσματα που καθιστούν δυνατή την ανασύσταση των κρίσιμων περιστατικών.
- 267 Εκτός αυτού, τα σημειώματα της MOL είχαν συνταχθεί κατά τη διάρκεια των συναντήσεων από πρόσωπο το οποίο είχε παραστεί σε αυτές και το περιεχόμενό τους έχει δομή και είναι σχετικώς λεπτομερές. Ως εκ τούτου, η αποδεικτική ισχύς των σημειωμάτων αυτών είναι ιδιαιτέρως αυξημένη. Όσον αφορά τα πρακτικά των συναντήσεων «Blauer Salon» της Sasol, πρόκειται για έγγραφα τα οποία ανάγονται στην περίοδο των πραγματικών περιστατικών και έχουν συνταχθεί σε ανύποπτο χρόνο, ήτοι λίγο μετά από κάθε τεχνική συνάντηση. Έστω και αν το πρόσωπο το οποίο συνέταξε τα σημειώματα αυτά δεν ήταν παρόν στις τεχνικές συναντήσεις, εντούτοις στηρίχθηκε στις πληροφορίες τις οποίες είχε λάβει από κάποιον συμμετέχοντα. Ως εκ τούτου, η αποδεικτική ισχύς αυτών των πρακτικών είναι αυξημένη.
- 268 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των αποδεικτικών στοιχείων της Επιτροπής, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι τιμές, οι παραγόμενοι όγκοι και λοιπές εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες σχετικά με τους μικρούς κηρούς, καθώς και οι όγκοι μικρών κηρών οι οποίοι πωλούνταν ή προορίζονταν να πωληθούν στους πελάτες, είχαν αποτελέσει αντικείμενο συζητήσεων κατά τις τεχνικές συναντήσεις.

Επί των λοιπών επιχειρημάτων των προσφευγουσών

- 269 Οι προσφεύγουσες εκτιμούν ότι οι τιμές των πλήρως εξευγενισμένων και των ημιεξευγενισμένων κηρών παραφίνης (προϊόντων που αποτελούσαν αντικείμενο των επίμαχων συμφωνιών) δεν χρησιμοποιήθηκαν «ως βάση για την τιμή» των μικρών κηρών ως «προϊόντων κατώτερης ή ανώτερης ποιότητας» κατά την έννοια της παραγράφου 13 των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006, οπότε η τιμή τους δεν μπορούσε να επηρεαστεί από τις συμφωνίες για τις τιμές των πλήρως εξευγενισμένων και των ημιεξευγενισμένων κηρών παραφίνης. Συγκεκριμένα, οι μικροί κηροί (αντιθέτως προς τα μίγματα κηρών ή τους ειδικούς τύπους κηρών) δεν παρασκευάζονται από πλήρως εξευγενισμένους και ημιεξευγενισμένους κηρούς παραφίνης. Δεν περιέχουν δε καν τις ίδιες πρώτες ύλες που περιέχουν οι πλήρως εξευγενισμένοι και οι ημιεξευγενισμένοι κηροί παραφίνης. Ενώ τα τελευταία αυτά προϊόντα παράγονται από ελαφρύ αργό πετρέλαιο, οι μικροί κηροί παρασκευάζονται από λιπαντικό έλαιο υψηλού ιξώδους. Η πρώτη ύλη των μικρών κηρών και οι ίδιοι οι μικροί κηροί διακρίνονται σαφώς από τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης και από τους πλήρως εξευγενισμένους και ημιεξευγενισμένους κηρούς παραφίνης. Όλα αυτά τα στοιχεία περιήλθαν σε γνώση της Επιτροπής μέσω λεπτομερούς περιγραφής περιλαμβανόμενης στις σελίδες 2 έως 4 της αιτήσεως απαλλαγής που υπέβαλε η Sasol.
- 270 Τέλος, οι προσφεύγουσες παραπέμπουν στον πίνακα που περιλαμβάνεται στο έγγραφο απαντήσεώς τους στην ανακοίνωση των αιτιάσεων. Από τον εν λόγω πίνακα προκύπτει ότι η καμπύλη της τιμής των ημιεξευγενισμένων κηρών παραφίνης και εκείνη των πλήρως εξευγενισμένων κηρών παραφίνης εξελίχθηκαν κατά πολύ παρόμοιο τρόπο, ενώ οι τιμές των μικρών κηρών παρουσιάζονταν «περισσότερο ασταθείς». Επομένως, η τιμή των μικρών κηρών δεν εξαρτάται από την αγορά των πλήρως εξευγενισμένων και των ημιεξευγενισμένων κηρών παραφίνης, οπότε η Επιτροπή δεν δικαιούνταν να συνεκτιμήσει τις πωλήσεις μικρών κηρών της Sasol για να υπολογίσει το βασικό ποσό του προστίμου.

- 271 Όσον αφορά τα διαφορετικά χαρακτηριστικά των μικρών κηρών σε σχέση με τους λοιπούς κηρούς παραφίνης, επισημαίνεται ότι, κατά τη νομολογία, το ενδεχόμενο τα προϊόντα τα οποία αφορά η σύμπραξη να ανήκουν σε διάφορες αγορές προϊόντων δεν ασκεί επιρροή στη νομιμότητα της προσβαλλομένης απόφασης όταν η Επιτροπή διαθέτει απτά αποδεικτικά στοιχεία ότι οι αντίθετες προς τον ανταγωνισμό δραστηριότητες σχετίζονταν άμεσα ή έμμεσα με το σύνολο των προϊόντων τα οποία αφορά η απόφαση (βλ., συναφώς απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 15ης Ιουνίου 2005, T-71/03, T-74/03, T-87/03 και T-91/03, Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, στο εξής: απόφαση Tokai II, σκέψη 90).
- 272 Λαμβανομένης υπόψη της υπάρξεως άμεσων αποδείξεων ότι διεξήχθησαν συζητήσεις σχετικά με τις τιμές και με τα ευαίσθητα εμπορικά στοιχεία για τους μικρούς κηρούς καθώς και με την κατανομή των αγορών ως προς τους μικρούς κηρούς (βλ. σκέψεις 255 επ.), πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα επιχειρήματα αυτά των προσφευγουσών δεν μπορούν να αναιρέσουν το κύρος της προσέγγισης της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία, για τον υπολογισμό του βασικού ποσού του προστίμου, συνεκτιμήθηκε ο κύκλος εργασιών από τις πωλήσεις κηρών.
- 273 Τέλος, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι έχουν τη δυνατότητα να παραγάγουν κηρούς παραφίνης από κηρό ακατέργαστης παραφίνης, αλλά ότι δεν έχουν τη δυνατότητα να παραγάγουν μικρούς κηρούς από λιπαντικά έλαια υψηλού ιξώδους. Κατά συνέπεια, η Sasol αποτελεί η ίδια αγοραστή μικρών κηρών και, ως εκ τούτου, δεν έχει κανένα συμφέρον στην αύξηση των τιμών τους.
- 274 Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να ευδοκιμήσει.
- 275 Καταρχάς, επισημαίνεται ότι από τη δικογραφία προκύπτει ότι οι τεχνητά υψηλές τιμές του κηρού ακατέργαστης παραφίνης δεν εφαρμόζονταν στις διασταυρούμενες προμήθειες του προϊόντος αυτού μεταξύ μετεχόντων στη σύμπραξη. Επιπλέον, απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Γενικού Δικαστηρίου, οι προσφεύγουσες προσκόμισαν λεπτομερή στοιχεία σχετικά με τους όγκους των αγορών και των πωλήσεων μικρών κηρών που πραγματοποιήσαν μεταξύ 2002 και 2005, τα οποία εκφράζονταν τόσο σε ευρώ όσο και σε τόνους. Από τα εν λόγω στοιχεία συνάγεται ότι η τιμή μεταπώλησης των μικρών κηρών υπερέβη κατά μέσο όρο το 63,7 % της τιμής στην οποία τους είχαν αγοράσει οι προσφεύγουσες. Επομένως, ευλόγως πιθανολογείται ότι οι τεχνητές τιμές που προέκυπταν από τη σύμπραξη δεν εφαρμόζονταν ούτε στις διασταυρούμενες προμήθειες μικρών κηρών μεταξύ των μετεχόντων στη σύμπραξη, όπως ακριβώς στην περίπτωση του κηρού ακατέργαστης παραφίνης. Έτσι, μολονότι η Sasol δεν παρήγε η ίδια μικρούς κηρούς, εντούτοις μπορούσε να επωφελείται πλήρως των αποτελεσμάτων της συμπράξεως ως προς την τιμή των μικρών κηρών, δεδομένου ότι είχε τη δυνατότητα να τους προμηθεύεται σε ανταγωνιστική τιμή από παραγωγούς μετέχοντες στη σύμπραξη ή από άλλες πηγές και να τους μεταπωλεί στις τεχνητά υψηλές τιμές που όριζε η σύμπραξη.
- 276 Ως εκ τούτου, λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, συνάγεται το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη καθόσον συνυπολόγισε τις πωλήσεως μικρών κηρών για να καθορίσει την κρίσιμη αξία των πωλήσεων.
- 277 Κατά συνέπεια πρέπει να απορριφθεί το δεύτερο σκέλος του τέταρτου λόγου ακυρώσεως.

Επί του τρίτου σκέλους, που αντλείται από πλάνες τις οποίες ενέχει ο υπολογισμός του βασικού ποσού του προστίμου όσον αφορά τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης

- 278 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή προσδιόρισε μόνο μία τεχνική συνάντηση κατά τη διάρκεια της οποίας έγινε λόγος για την πώληση κηρού ακατέργαστης παραφίνης σε τελικούς πελάτες και ότι το θεσμικό αυτό όργανο ούτε καν ισχυρίστηκε με βεβαιότητα ότι η Sasol είχε μετάσχει στην εν λόγω συνάντηση. Ως εκ τούτου, η σοβαρότητα της παραβάσεως

όσον αφορά τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης που πωλούνταν στους τελικούς καταναλωτές στη γερμανική αγορά δεν μπορεί να δικαιολογήσει συντελεστή 15 % επί της αξίας των πωλήσεων. Ομοίως, η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη καθόσον υπέθεσε ότι η παράβαση διήρκεσε έξι έτη και έξι μήνες.

Επί της συμμετοχής των προσφευγουσών στην πτυχή της παραβάσεως σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης μεταξύ 30 Οκτωβρίου 1997 και 12 Μαΐου 2004

279 Με την αιτιολογική σκέψη 288 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή υποστήριξε τα εξής:

«Τόσο η Sasol όσο και η Shell παραδέχονται ρητώς το γεγονός ότι οι τιμές του κηρού ακατέργαστης παραφίνης αποτέλεσαν αντικείμενο συζητήσεων μεταξύ ανταγωνιστών, και ειδικότερα από το τέλος της δεκαετίας του 1990, προσκόμισαν δε λεπτομερή στοιχεία σε σχέση με ορισμένες από τις εν λόγω επαφές (βλ. επίσης την αιτιολογική σκέψη 112). Κατά τη συνάντηση που έλαβε χώρα την 30ή και την 31η Οκτωβρίου 1997 (βλ. αιτιολογική σκέψη 145), διεξήχθησαν συζητήσεις για το ζήτημα του κηρού ακατέργαστης παραφίνης τουλάχιστον μεταξύ της ENI, της H&R/Tudapetrol, της MOL, της Repsol, της Sasol, της Dea (μετά το 2002, Shell) και της Total, οι οποίες συμφώνησαν σε αύξηση των τιμών. Αποδείχθηκε η εκπροσώπηση της Shell και της Total τουλάχιστον σε μία συνάντηση που αφορούσε ειδικώς τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης και πραγματοποιήθηκε στις 8 και 9 Μαρτίου 1999 (βλ. αιτιολογική σκέψη 152). Με την απάντησή τους στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Sasol και η ExxonMobil δεν αρνούνται ότι παρίσταντο στην εν λόγω συνάντηση, η δε παρουσία τους είναι πράγματι πιθανή εν όψει ενός χειρόγραφου σημειώματος επί εσωτερικού ηλεκτρονικού μηνύματος της Shell που απεστάλη την επομένη και αναφερόταν σε “όλους τους παραγωγούς”. Οι Sasol, Shell και Total εκπροσωπήθηκαν επίσης στην τεχνική συνάντηση της 11ης και της 12ης Μαΐου 2004 (βλ. αιτιολογική σκέψη 174) στο πλαίσιο της οποίας συνήφθη συμφωνία για το ζήτημα της τιμής του κηρού ακατέργαστης παραφίνης. Η Επιτροπή παρατηρεί επίσης ότι ο κηρός ακατέργαστης παραφίνης αποτέλεσε αντικείμενο συζητήσεων στο πλαίσιο ορισμένων τεχνικών συναντήσεων που έλαβαν χώρα παρουσία της ExxonMobil, της Sasol, της Shell και της Total. Η ExxonMobil παραδέχθηκε ότι συμμετείχε στις συζητήσεις αυτές μεταξύ 1993 και 1996. Η ExxonMobil παραδέχθηκε επίσης ότι ο [T. H.], εκπρόσωπος της ExxonMobil, συμμετείχε σε συζητήσεις για τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης για λογαριασμό παραγωγών μορισανιδών στο γερμανόφωνο τμήμα της Ευρώπης μεταξύ 1999 και 2001 και επιβεβαιώνει εν γένει ότι διεξήχθησαν συζητήσεις στο πλαίσιο των συμφωνιών της συμπράξεως για το ζήτημα του κηρού ακατέργαστης παραφίνης που πωλούνταν στους τελικούς πελάτες. Ομοίως, η Total αναφέρει ότι διεξήχθησαν συζητήσεις σχετικά με την αύξηση της τιμής του κηρού ακατέργαστης παραφίνης. Οι Shell και ExxonMobil επιβεβαιώνουν επίσης ότι έλαβαν χώρα, εκτός των τεχνικών συναντήσεων, συναντήσεις που αφορούσαν τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης. Μολονότι σε ορισμένες από τις συναντήσεις αυτές εκπροσωπούσαν επίσης οι ENI, H&R-Tudapetrol, MOL και Repsol, η Επιτροπή φρονεί ότι τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία δεν επαρκούν προκειμένου να στοιχειοθετηθεί η ευθύνη των επιχειρήσεων αυτών σε σχέση με την παράβαση που αφορά τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης. Περαιτέρω, μολονότι ορισμένα αποδεικτικά στοιχεία φαίνεται να αφορούν άλλες περιόδους και αγορές, η Επιτροπή φρονεί ότι οι διαθέσιμες αποδείξεις οδηγούν μόνο στο συμπέρασμα ότι στοιχειοθετείται παράβαση σε σχέση με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης που πωλούνταν στους τελικούς καταναλωτές στη γερμανική αγορά κατά τα έτη 1997 έως 2004.»

280 Επιπλέον, με την αιτιολογική σκέψη 112 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή υποστήριξε, τα εξής:

«Το ζήτημα του κηρού ακατέργαστης παραφίνης εξετάστηκε στο πλαίσιο ορισμένων τεχνικών συναντήσεων [υποσημείωση: αιτιολογικές σκέψεις 144, 145, 152, 157, 174 και 175 της προσβαλλομένης αποφάσεως]. Περαιτέρω, συμφωνίες για τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης που πωλούνταν σε τελικούς καταναλωτές στη γερμανική αγορά συνήφθησαν τουλάχιστον μία φορά εκτός του πλαισίου των τεχνικών συναντήσεων όταν εκπρόσωποι της Shell, της Sasol, της ExxonMobil και της Total, ενδεχομένως και άλλοι, συναντήθηκαν και συζήτησαν εις βάθος το ζήτημα του κηρού ακατέργαστης

παραφίνης, ήτοι με άλλα λόγια, καθόρισαν τις τιμές και αντήλλαξαν εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες. Παραδείγματος χάριν, αποδείχθηκε ότι μια τέτοια συνάντηση έλαβε χώρα στο Ντύσσελντορφ στις 8 και 9 Μαρτίου 1999. Οι εκπρόσωποι των επιχειρήσεων στην ειδική συγκέντρωση που αφορούσε τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης ήταν, για την πλειονότητα των επιχειρήσεων, οι ίδιοι με αυτούς που παρευρίσκονταν στις τεχνικές συναντήσεις, με την εξαίρεση της Total.»

281 Πρέπει να τονιστεί ότι οι αιτιολογικές σκέψεις 144, 145, 152, 157, 174 και 175 της προσβαλλομένης αποφάσεως αφορούν αντιστοίχως τις συναντήσεις της 19ης και της 20ής Ιουνίου 1997, της 30ής και της 31ης Οκτωβρίου 1997, της 8ης και της 9ης Μαρτίου 1999, της 3ης και της 4ης Φεβρουαρίου 2000, της 11ης και της 12ης Μαΐου 2004 και της 3ης και της 4ης Αυγούστου 2004.

282 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, Η Επιτροπή αιτιολόγησε την απόφασή της να μην αποδείξει την ύπαρξη πρακτικών αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού για τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης παρά μόνον ως προς τις πωλήσεις στους τελικούς πελάτες στη Γερμανία ως εξής:

«[...]

(289) Η Επιτροπή φρονεί εξάλλου ότι οι συζητήσεις αυτές αφορούσαν αποκλειστικά τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης που πωλούνταν από επιχειρήσεις συνδεδεμένες προς τους τελικούς πελάτες όπως είναι οι παραγωγοί μορισανιδών και όχι π.χ. τους κηρούς παραφίνης. Μολονότι οι δηλώσεις των επιχειρήσεων δεν διακρίνουν, τις περισσότερες φορές, μεταξύ των διαφόρων χρήσεων του κηρού ακατέργαστης παραφίνης, το μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που παρατίθεται στην αιτιολογική σκέψη 152 [σχετικά με τη συνάντηση της 8ης και της 9ης Μαρτίου 1999 στο Ντύσσελντορφ] αναφέρει μόνον τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης που πωλούνταν στους παραγωγούς μορισανιδών. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή φρονεί ότι υπάρχουν επιφυλάξεις ως προς το εάν η πώληση κηρού ακατέργαστης παραφίνης σε άλλους πελάτες πέραν των τελικών πελατών αποτέλεσε αντικείμενο της παραβάσεως και περιορίζει τα συμπεράσματά της στον κηρό ακατέργαστης παραφίνης που πωλούνταν στους τελικούς πελάτες. Οι εκτιμήσεις αυτές επιβεβαιώνονται από τη Shell και την ExxonMobil.

(290) Από τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία συνάγεται ότι οι σποραδικές συζητήσεις για τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης αφορούσαν κατ' ουσίαν τη γερμανική αγορά. Οι ExxonMobil, Sasol, Shell και Total πωλούν όλες κηρό ακατέργαστης παραφίνης στη γερμανική αγορά και οι συναντήσεις στις οποίες ο κηρός ακατέργαστης παραφίνης αποτελούσε το αντικείμενο των συζητήσεων έλαβαν χώρα στη Γερμανία. Η Επιτροπή φρονεί ότι δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις από τις οποίες να μπορεί να συναχθεί ότι οι συμφωνίες που εφαρμόζονταν επί του κηρού ακατέργαστης παραφίνης αφορούσαν εξίσου τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης που πωλούνταν στους τελικούς πελάτες άλλων χωρών.

(291) Η Επιτροπή φρονεί ότι η παράβαση, στον βαθμό που αφορά τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης που πωλούνταν στους τελικούς καταναλωτές στη γερμανική αγορά, άρχισε στο πλαίσιο της συναντήσεως της 30ής και της 31ης Οκτωβρίου 1997 και περατώθηκε κατά τη συνάντηση της 11ης και της 12ης Μαΐου 2004.

(292) Η Επιτροπή φρονεί ως εκ τούτου ότι οι συζητήσεις σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης που πωλούνταν στους τελικούς πελάτες στη γερμανική αγορά κατέληξαν σε συμφωνίες και/ή εναρμονισμένες πρακτικές κατά την έννοια του άρθρου 81 [ΕΚ] και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ. Το συμπέρασμα αυτό στηρίζεται στις ανεξάρτητες και συγκλίνουσες δηλώσεις της Shell και της Sasol, οι οποίες επιρρωννύονται από τις δηλώσεις της ExxonMobil και της Total. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται από τα έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία.»

- 283 Πρώτον, όσον αφορά τη συνάντηση που διεξήχθη στις 30 και 31 Οκτωβρίου 1997, στην οποία παρευρέθηκε η Sasol, η Επιτροπή στηρίζεται, με την αιτιολογική σκέψη 145 της προσβαλλομένης αποφάσεως, σε ένα σημείωμα της MOL στο οποίο αναγράφεται «slack wax: DM 550 – > 600». Το σημείωμα αυτό περιέχει επιπλέον λεπτομερείς ενδείξεις όσον αφορά τις αυξήσεις των τιμών των κηρών παραφίνης, διευκρινίζοντας τα αριθμητικά στοιχεία και τις προβλεπόμενες ημερομηνίες για τη θέση σε εφαρμογή των αυξήσεων ανά παραγωγό-μέλος της συμπράξεως.
- 284 Από το ανωτέρω σημείωμα η Επιτροπή συνήγαγε ότι «δεδομένου ότι η σειρά “Αυξήσεις τιμών τον Ιανουάριο” [παρέπεμπε] στο μέλλον, το σημείωμα αυτό [επιβεβαίωνε] ότι οι μετέχουσες επιχειρήσεις είχαν συμφωνήσει να εφαρμόσουν συγκεκριμένη στρατηγική για την εναρμόνιση και την αύξηση των τιμών» και ότι «το σημείωμα [αφορούσε] ταυτοχρόνως τους κηρούς παραφίνης και τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης.»
- 285 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι το σημείωμα αφορά κηρό ακατέργαστης παραφίνης τον οποίο προμηθεύονταν τα μέλη της συμπράξεως για την παραγωγή κηρών παραφίνης.
- 286 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, κατά τις δηλώσεις των μετεχόντων στη σύμπραξη, οι τιμές του κηρού ακατέργαστης παραφίνης, στο μέτρο που το προϊόν αυτό αποτελούσε αντικείμενο διασταυρούμενων προμηθειών μεταξύ των μετεχόντων, δεν συζητούνταν στο πλαίσιο των τεχνικών συναντήσεων, αλλά καθορίζονταν μέσω διμερών διαπραγματεύσεων μεταξύ των επιχειρήσεων. Ως εκ τούτου, το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί.
- 287 Εν συνεχεία, οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι η MOL δεν προμήθευε κηρό ακατέργαστης παραφίνης στους Γερμανούς πελάτες, οπότε το σημείωμα δεν αφορά την πτυχή της παραβάσεως σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης. Επιπλέον, από τις ενδείξεις αυτές δεν μπορεί να συναχθεί ότι είχε συναφθεί συμφωνία σχετικά με τις τιμές.
- 288 Επισημαίνεται ότι τα επιχειρήματα αυτά είναι αλυσιτελή, δεδομένου ότι ο καθορισμός των τιμών εφαρμόζεται γενικά σε όλους τους πελάτες, περιλαμβανομένων, όπως εν προκειμένω, των Γερμανών τελικών πελατών. Επιπλέον, η Επιτροπή εξήγησε, στις αιτιολογικές σκέψεις 289 έως 292 της προσβαλλομένης αποφάσεως, το κείμενο των οποίων αναπαράγεται στη σκέψη 282 ανωτέρω, τους λόγους για τους οποίους είχε αποφασίσει να περιορίσει την έκταση των αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού πρακτικών που αφορούσαν τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης στις πωλήσεις προς τους Γερμανούς τελικούς πελάτες. Οι προσφεύγουσες δεν προέβαλαν επιχειρήματα σε σχέση προς αυτά τα χωρία της προσβαλλομένης αποφάσεως.
- 289 Επιπλέον, η Επιτροπή καταλόγισε στις προσφεύγουσες σύνθετη παράβαση, συνιστάμενη σε «συμφωνίες και/ή εναρμονισμένες πρακτικές», με αποτέλεσμα να μην απαιτείται να αποδειχθεί η σύναψη συμφωνίας σχετικά με τις συγκεκριμένες τιμές.
- 290 Τέλος, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι τα πρακτικά συναντήσεως «Blauer Salon» σχετικά με την τεχνική αυτή συνάντηση δεν κάνουν λόγο για συζητήσεις όσον αφορά τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης.
- 291 Συναφώς, αρκεί η υπενθύμιση ότι, κατά τη νομολογία που παρατίθεται με τη σκέψη 230 ανωτέρω, τα αποσπασματικά και διάσπαρτα στοιχεία τα οποία ενδεχομένως διαθέτει η Επιτροπή πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να μπορούν να συμπληρωθούν από εύλογα συμπεράσματα που καθιστούν δυνατή την ανασύσταση των κρίσιμων περιστατικών, η δε εκτίμηση αφορά το σύνολο των διαθέσιμων αποδεικτικών στοιχείων. Κατά συνέπεια, δεν είναι εύλογο να απαιτείται από την Επιτροπή να αποδείξει κάθε λεπτομέρεια της παραβάσεως μέσω πληθώρας συγκλινόντων έγγραφων αποδεικτικών στοιχείων.

292 Κατόπιν των ανωτέρω εκτιμήσεων, η Επιτροπή ορθώς έκρινε ότι το σημείωμα της MOL σχετικά με την εν λόγω τεχνική συνάντηση, ειδικότερα υπό το πρίσμα των δηλώσεων των μετεχόντων, περιλαμβανόταν στα στοιχεία που αποδεικνύουν την ύπαρξη «συμφωνιών και/ή εναρμονισμένων πρακτικών» όσον αφορά τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης ο οποίος πωλούνταν στους Γερμανούς τελικούς καταναλωτές.

293 Δεύτερον, όσον αφορά τη συνάντηση που διεξήχθη στις 8 και 9 Μαρτίου 1999, και η οποία μνημονεύεται στην αιτιολογική σκέψη 152 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή προέβη στις ακόλουθες διαπιστώσεις:

«Η Shell προσκομίζει ιδιόχειρο σημείωμα συνταχθέν, κατά τα λεγόμενά της, από τον [S. R.] με σκοπό την προετοιμασία της συναντήσεως αυτής. Το γεγονός αυτό εξηγεί την τελευταία σειρά του σημειώματος όπου αναφέρονται τα εξής: “8/9.3.99 PM — μοριοσανίδα”. Η Shell δηλώνει ότι η συντομογραφία “PM” σημαίνει “paraffin Mafia” [(μαφία της παραφίνης)], το όνομα με το οποίο η Shell αποκαλούσε τις επιχειρήσεις που μετείχαν τακτικά στις τεχνικές συναντήσεις. Το σημείωμα περιέχει την ημερομηνία διεξαγωγής της συναντήσεως, πράγμα που καθιστά την εξήγηση της Shell σχετικά με το προπαρασκευαστικό της συναντήσεως σημείωμα εύλογο και συνεπή με τα λοιπά αποδεικτικά στοιχεία. Από το σημείωμα του [S. R.] προκύπτει ότι ο τελευταίος ανέμενε ότι οι εκπρόσωποι των διαφόρων επιχειρήσεων θα αντήλλασσαν πληροφορίες σχετικά με την προμήθεια ορισμένων πελατών με κηρό ακατέργαστης παραφίνης. Την επομένη της συναντήσεως αυτής, ο [S. R.] απέστειλε μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στον προϊστάμενό του [S. T.], δηλώνοντας ότι η [ένας εκ των μετεχόντων] είχε την πρόθεση να αυξήσει τις τιμές του κηρού ακατέργαστης παραφίνης ο οποίος χρησιμοποιούνταν στον τομέα των μοριοσανίδων από 8 σε 10 % από 1ης Ιουνίου 1999. Ένα χειρόγραφο σημείωμα που αφορούσε αυτό το μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου επισήμαινε τα εξής: “Όλοι οι παραγωγοί αντιλαμβάνονται την ανάγκη αύξησεως (των τιμών)”. Τούτο καταδεικνύει ότι οι εκπρόσωποι των εταιριών κατά τη συνάντηση συμφώνησαν σε αύξηση των τιμών του κηρού ακατέργαστης παραφίνης στη βιομηχανία των μοριοσανίδων και ότι [ένας εκ των μετεχόντων] θα εφάρμοζε τη συμφωνία αυτή από τον Ιούνιο του 1999. Η παραπομπή σε “όλους τους παραγωγούς” καταδεικνύει επίσης ότι οι λοιπές επιχειρήσεις, πλην των Total et Shell, πρέπει να είχαν μετάσχει στη συνάντηση.»

294 Κατά την αιτιολογική σκέψη 151 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Sasol δεν αποκλείει την παρουσία της στην εν λόγω συνάντηση.

295 Ομοίως, κατά την αιτιολογική σκέψη 152 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η ExxonMobil δεν αρνείται ότι είχε παρευρεθεί στην εν λόγω συνάντηση και παραδέχεται ότι ο εκπρόσωπός της μετείχε σε ορισμένες πολυμερείς συζητήσεις με τις Sasol, Shell/Dea και Total αφιερωμένες στον κηρό ακατέργαστης παραφίνης ο οποίος προοριζόταν για τους παραγωγούς μοριοσανίδων στο γερμανόφωνο τμήμα της Ευρώπης «ίσως μεταξύ 1999 και 2001».

296 Το Γενικό Δικαστήριο διαπιστώνει ότι οι δηλώσεις της ExxonMobil και της Shell, καθώς και το σημείωμα της Shell, που παρατίθενται στις αιτιολογικές σκέψεις 151 και 152 της προσβαλλομένης αποφάσεως, περιλαμβάνονται στο σύνολο των αποδεικτικών στοιχείων από τα οποία το Γενικό Δικαστήριο δύναται να συναγάγει ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου 1999 έως 2001, η Sasol μετέσχε σε μία τουλάχιστον συνάντηση με αντικείμενο τις «συμφωνίες και/ή εναρμονισμένες πρακτικές» σχετικά με τον καθορισμό της τιμής του κηρού ακατέργαστης παραφίνης ο οποίος προοριζόταν για τους Γερμανούς τελικούς καταναλωτές.

297 Τρίτον, όσον αφορά την τεχνική συνάντηση που διεξήχθη στις 17 και 18 Δεκεμβρίου 2002 και στην οποία παρευρέθη η Sasol, η Επιτροπή, εξετάζοντας ένα σημείωμα της Total, προέβη με την αιτιολογική σκέψη 168 της προσβαλλομένης αποφάσεως στις ακόλουθες διαπιστώσεις:

«Υπάρχει επίσης ένα χρονολογημένο διάγραμμα με τίτλο “Ευρωπαϊκή αγορά” το οποίο διανεμήθηκε κατά τη διάρκεια της συναντήσεως. Το αντίγραφο που ανευρέθηκε στις εγκαταστάσεις της Total περιέχει χειρόγραφες σημειώσεις από τις οποίες προκύπτει ότι τα αριθμητικά στοιχεία συζητήθηκαν κατά τη συνάντηση. Το σημείωμα αυτό περιέχει επίσης ορισμένα άλλα χειρόγραφα σχόλια, όπου αναγράφεται, μεταξύ άλλων: “Διατήρηση τον Μάρτιο στην Petrogal. Ο κηρός ακατέργαστης παραφίνης κάτω από 500 €. Κατάσταση διατήρησης 3 εβδομάδων τον Ιούλιο στη MOL.” Τούτο καταδεικνύει ότι η τιμή του κηρού ακατέργαστης παραφίνης αποτέλεσε αντικείμενο συζητήσεων κατά τη διάρκεια της συναντήσεως αυτής.»

298 Επισημαίνεται ότι οι προσφεύγουσες δεν προβάλλουν κανένα επιχείρημα όσον αφορά τα επίμαχα χωρία της προσβαλλομένης αποφάσεως.

299 Κατά συνέπεια, το επίμαχο διάγραμμα που ανευρέθηκε στις εγκαταστάσεις της Total περιλαμβάνεται στο σύνολο των στοιχείων που αποδεικνύουν την ύπαρξη «συμφωνιών και/ή εναρμονισμένων πρακτικών» σχετικά με τον καθορισμό της τιμής του κηρού ακατέργαστης παραφίνης ο οποίος προοριζόταν για τους Γερμανούς τελικούς καταναλωτές.

300 Τέταρτον, όσον αφορά τη συνάντηση που διεξήχθη στις 11 και 12 Μαΐου 2004 και στην οποία παρευρέθη η Sasol, η Επιτροπή επικαλείται, με την αιτιολογική σκέψη 174 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ένα χειρόγραφο σημείωμα που ανευρέθηκε στις εγκαταστάσεις της Total και στο οποίο αναγράφονταν τα κατωτέρω:

«-> Sasol 40 €/50 \$. — Τέλος Ιουλίου.

-> Mer: 38 - 28.

-> 1η Ιουλίου

+ FRP: 70 -> 6000 €/T

+ κερι ρεσώ: 50 -> 500 €/T

+ Μικρός κηρός: 25 -> 50 \$/T

[...]

-> 40 €/T κηρός ακατέργαστης παραφίνης.»

301 Η αιτιολογική σκέψη 174 της προσβαλλομένης αποφάσεως επισημαίνει ότι «η τελευταία σειρά [του σημειώματος] καταδεικνύει ότι συμφωνήθηκε επίσης αύξηση της τιμής του κηρού ακατέργαστης παραφίνης» και ότι «από την όλη συνάφεια του σημειώματος συνάγεται ότι το βέλος που προηγείται της τιμής αποτελεί ένδειξη για την ύπαρξη συμφωνηθείσας στρατηγικής για το μέλλον, ήτοι ότι σχεδιάζεται αύξηση της τιμής».

302 Κατά τις προσφεύγουσες, κανένα στοιχείο δεν αποτελεί ένδειξη ότι το χωρίο αυτό αφορούσε όντως συμφωνία σχετική με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης ο οποίος πωλούνταν στους τελικούς καταναλωτές της Γερμανίας. Καμία από τις λοιπές επιχειρήσεις που παρευρέθησαν στη συνάντηση της 11ης και 12ης Μαΐου 2004 δεν μνημόνευσε τη σύναψη τέτοιας συμφωνίας. Επιπλέον, δεδομένου ότι η ExxonMobil, που συνιστά έναν εκ των μεγαλύτερων πωλητών κηρού ακατέργαστης παραφίνης στους τελικούς καταναλωτές, δεν συγκαταλέγεται στις μετέχουσες επιχειρήσεις τις απαριθμούμενες

- στην αιτιολογική σκέψη 174 της προσβαλλομένης απόφασης, είναι εξαιρετικά απίθανο να εξετάστηκε κατά τη συνάντηση εκείνη το ζήτημα του κηρού ακατέργαστης παραφίνης ο οποίος πωλούνταν στους τελικούς καταναλωτές.
- 303 Τα επιχειρήματα αυτά πρέπει να απορριφθούν υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων με τις σκέψεις 289 και 291 ανωτέρω, πρέπει δε να γίνει δεκτό ότι το επίμαχο σημείωμα περιλαμβάνεται στο σύνολο των στοιχείων που αποδεικνύουν την ύπαρξη «συμφωνιών και/ή εναρμονισμένων πρακτικών» σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης ο οποίος προοριζόταν για τους Γερμανούς τελικούς καταναλωτές.
- 304 Συνοψίζοντας, συνάγεται το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή συνέλεξε μια δέσμη εγγράφων στοιχείων τα οποία αποδεικνύουν την ύπαρξη «συμφωνιών και/ή εναρμονισμένων πρακτικών» σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης ο οποίος προοριζόταν για τους Γερμανούς τελικούς καταναλωτές.
- 305 Εντούτοις, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι τα ανωτέρω στοιχεία δεν αποδεικνύουν τη σύναψη συμφωνιών με τη Sasol.
- 306 Όσον αφορά συμφωνίες που έχουν αντικείμενο αντίθετο προς τον ανταγωνισμό και οι οποίες εμφανίζονται, όπως εν προκειμένω, κατά τη διάρκεια συναντήσεων ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι στοιχειοθετείται παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ όταν οι συναντήσεις αυτές έχουν ως αντικείμενο να περιορίσουν, να εμποδίσουν ή να στρεβλώσουν τη λειτουργία του ανταγωνισμού αποβλέποντας, με τον τρόπο αυτό, στο να οργανώσουν τεχνητά τη λειτουργία της αγοράς. Σε μια τέτοια περίπτωση, αρκεί να αποδείξει η Επιτροπή ότι η οικεία επιχείρηση μετέσχε σε συναντήσεις κατά τη διάρκεια των οποίων συνήφθησαν συμφωνίες αντίθετες προς τον ανταγωνισμό, προκειμένου να στοιχειοθετηθεί η συμμετοχή της εν λόγω επιχείρησης στη σύμπραξη. Εφόσον αποδειχθεί η συμμετοχή σε τέτοιες συναντήσεις, εναπόκειται στην ως άνω επιχείρηση να προβάλει ενδείξεις από τις οποίες να προκύπτει ότι η συμμετοχή της στις εν λόγω συναντήσεις δεν είχε πνεύμα αντίθετο στον ανταγωνισμό, αποδεικνύοντας ότι είχε δηλώσει στους ανταγωνιστές της ότι μετέχει στις συναντήσεις αυτές με διαφορετική πρόθεση από τη δική τους (αποφάσεις του Δικαστηρίου Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 230 ανωτέρω, σκέψη 81, και της 25ης Ιανουαρίου 2007, C-403/04 P και C-405/04 P, Sumitomo Metal Industries και Nippon Steel κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. I-729, σκέψη 47).
- 307 Η συλλογιστική επί της οποίας στηρίζεται ο κανόνας αυτός είναι ότι η επιχείρηση, έχοντας συμμετάσχει στην εν λόγω συνάντηση χωρίς να αποστασιοποιηθεί δημοσίως από τα συζητηθέντα, άφησε τους λοιπούς μετέχοντες να εννοήσουν ότι επιδοκίμαζε το αποτέλεσμα της και ότι θα συμμορφωνόταν προς αυτό (αποφάσεις Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 230 ανωτέρω, σκέψη 82 και Sumitomo Metal Industries και Nippon Steel κατά Επιτροπής, σκέψη 306 ανωτέρω, σκέψη 48).
- 308 Κατά συνέπεια, η παρουσία των προσφευγουσών στις αντίθετες προς τον ανταγωνισμό συναντήσεις και η μη αποστασιοποίησή τους από το παράνομο περιεχόμενό τους δικαιολογεί τον εκ μέρους της Επιτροπής καταλογισμό του περιεχόμενου αυτού στις εν λόγω επιχειρήσεις, χωρίς να παρίσταται ανάγκη να αποδειχθεί ειδικά ότι αυτές συνήψαν συγκεκριμένες συμφωνίες κατά τη διάρκεια των επίμαχων συναντήσεων. Ως εκ τούτου, το επιχείρημα που προβάλλουν συναφώς οι προσφεύγουσες στερείται λυσιτέλειας.
- 309 Τέλος, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι οι τεχνικές συναντήσεις που διεξήχθησαν στις 30 και 31 Οκτωβρίου 1997 και στις 11 και 12 Μαΐου 2004 δεν χαρακτηρίζονταν με την ανακοίνωση των αιτιάσεων ως «συναντήσεις σχετικές με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης».

- 310 Το επιχείρημα αυτό δεν ευσταθεί. Συγκεκριμένα, τα αποδεικτικά στοιχεία που αφορούν την πτυχή της παραβάσεως σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης, και τα οποία παρατίθενται με την προσβαλλόμενη απόφαση περιλαμβάνονταν ήδη στην ανακοίνωση των αιτιάσεων. Ομοίως, η εν λόγω ανακοίνωση των αιτιάσεων καταλόγιζε σαφώς την πτυχή της παραβάσεως σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης στις προσφεύγουσες.
- 311 Κατά τα λοιπά, πρέπει να επισημανθεί ότι οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν τη διαπίστωση της Επιτροπής ότι οι πρακτικές σχετικά με τους κηρούς παραφίνης και οι πρακτικές σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης συνιστούν μία ενιαία και διαρκή παράβαση. Συνεπώς, τα αποδεικτικά στοιχεία που αφορούν τις πρακτικές σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης πρέπει να εκτιμηθούν στο πλαίσιο του συνόλου των αποδείξεων που συνέλεξε η Επιτροπή ως προς την ενιαία παράβαση. Τα στοιχεία αυτά αποδεικνύουν την ύπαρξη συνεχών επαφών μεταξύ των επιχειρήσεων που μετείχαν στις πρακτικές σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης.
- 312 Κατόπιν των προεκτεθέντων, επικυρώνεται η διαπίστωση της προσβαλλομένης αποφάσεως ότι οι προσφεύγουσες μετείχαν στη σχετική με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης πτυχή της σύνθετης, ενιαίας και διαρκούς παραβάσεως η οποία διαπιστώνεται με την εν λόγω απόφαση, τούτο δε κατά τη διάρκεια της περιόδου από 30 Οκτωβρίου 1997 έως 12 Μαΐου 2004.
- 313 Επομένως, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη καθόσον συνεκτίμησε, στο πλαίσιο υπολογισμού του βασικού ποσού του επιβληθέντος στις προσφεύγουσες προστίμου, την αξία των πωλήσεων που πραγματοποιήθηκαν μέσω της προμήθειας κηρού ακατέργαστης παραφίνης και καθόσον εφάρμοσε πολλαπλασιαστικό συντελεστή αντίστοιχο προς την εν λόγω διάρκεια.
- Επί του αντίθετου προς την αρχή της αναλογικότητας χαρακτήρα του συντελεστή του 15 % ο οποίος εφαρμόστηκε στον κύκλο εργασιών που πραγματοποιήθηκε μέσω των πωλήσεων κηρού ακατέργαστης παραφίνης
- 314 Οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας, στο μέτρο που το θεσμικό αυτό όργανο υπολόγισε το ποσό του προστίμου επιλέγοντας να εφαρμόσει συντελεστή 15 % όσον αφορά τις πωλήσεις κηρού ακατέργαστης παραφίνης προς τους τελικούς καταναλωτές στη Γερμανία.
- 315 Κατά τη νομολογία, η αρχή της αναλογικότητας επιτάσσει οι πράξεις των θεσμικών οργάνων να μην υπερβαίνουν τα όρια του καταλλήλου και αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη των θεμιτών σκοπών που επιδιώκει η επίδικη ρύθμιση, εξυπακουμένου ότι, οσάκις υφίσταται επιλογή μεταξύ περισσοτέρων πρόσφορων μέτρων, πρέπει να επιλέγεται το λιγότερο καταναγκαστικό και τα προξενούμενα μειονεκτήματα να μην είναι δυσανάλογα προς τους επιδιωκόμενους σκοπούς (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης Νοεμβρίου 1990, C-331/88, Fedesa κ.λπ., Συλλογή 1990, σ. I-4023, σκέψη 13, και της 5ης Μαΐου 1998, C-180/96, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-2265, σκέψη 96· απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, T-30/05, Prym και Prym Consumer κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 223).
- 316 Στο πλαίσιο των διαδικασιών που κινεί η Επιτροπή για την επιβολή κυρώσεων λόγω παραβάσεων των κανόνων του ανταγωνισμού, η εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας συνεπάγεται ότι τα πρόστιμα δεν πρέπει να είναι υπέρμετρα σε σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς, ήτοι σε σχέση με την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού, και το ποσό του επιβαλλόμενου σε μία επιχείρηση προστίμου για παράβαση σε υπόθεση ανταγωνισμού πρέπει να είναι ανάλογο με την παράβαση, εκτιμώμενη στο σύνολό της, λαμβανομένων ειδικότερα υπόψη της σοβαρότητας και της διάρκειας της παραβάσεως (βλ., συναφώς, απόφαση Prym και Prym Consumer κατά Επιτροπής, σκέψη 315 ανωτέρω, σκέψεις 223 και 224 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Ειδικότερα, η αρχή της αναλογικότητας σημαίνει ότι η Επιτροπή οφείλει να καθορίζει το πρόστιμο κατ' αναλογίαν προς τα ληφθέντα υπόψη στοιχεία για την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως και ότι οφείλει συναφώς να εφαρμόζει

τα εν λόγω στοιχεία κατά τρόπο συνεπή και αντικειμενικώς δικαιολογημένο (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, T-43/02, *Jungbunzlauer* κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3435, σκέψεις 226 έως 228, και της 28ης Απριλίου 2010, T-446/05, *Amann & Söhne* και *Cousin Filterie* κατά Επιτροπής, Συλλογή 2010, σ. II-1255, σκέψη 171).

- 317 Πρώτον, επισημαίνεται ότι η πτυχή της παραβάσεως σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης συνίστατο, μεταξύ άλλων, σε συμπαιγνίες για τον καθορισμό τιμών μεταξύ ανταγωνιστών και ενέπιπτε ως εκ τούτου στην κατηγορία των παραβάσεων των περισσότερο επιζήμιων για των ελεύθερο ανταγωνισμό.
- 318 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι η εφαρμογή του συντελεστή 15 % στην αξία των πωλήσεων κηρού ακατέργαστης παραφίνης για τον υπολογισμό του ποσού του προστίμου είναι ανάλογη προς τη σοβαρότητα της συγκεκριμένης πτυχής της παραβάσεως.
- 319 Δεύτερον, υπογραμμίζεται ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη τα κρίσιμα στοιχεία κατά τρόπο συνεπή και αντικειμενικά δικαιολογημένο. Συγκεκριμένα, η πτυχή της παραβάσεως σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης εμπίπτει στην παράγραφο 23 των κατευθυντήριων γραμμών του 2006 που περιγράφει τις σοβαρότερες μορφές παραβάσεων, για τις οποίες δικαιολογείται εν γένει η εφαρμογή συντελεστή κυμαινόμενου «στα υψηλότερα όρια της κλίμακας», δηλαδή μεταξύ 15 και 30 % της αξίας των πωλήσεων. Στο μέτρο που καθόρισε τον συντελεστή στο 15 % της αξίας των πωλήσεων κηρού ακατέργαστης παραφίνης, η Επιτροπή τήρησε πλήρως τις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές, δεδομένου ότι επέλεξε τον χαμηλότερο συντελεστή που θα μπορούσε να εφαρμοστεί, δυνάμει του γενικού κανόνα των κατευθυντήριων γραμμών του 2006, στις οριζόντιες συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές με αντικείμενο τον καθορισμό των τιμών.
- 320 Τρίτον, οι προσφεύγουσες θεωρούν παρά ταύτα ότι ο ανωτέρω συντελεστής παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας, λαμβανομένων υπόψη του περιορισμένου αριθμού των συναντήσεων των μετεχόντων, της περιορισμένης έκτασης της πτυχής της παραβάσεως σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης, καθώς και του σχετικά μικρού μεριδίου αγοράς των μετεχόντων.
- 321 Όσον αφορά τον φερόμενο ως περιορισμένο αριθμό των συναντήσεων κατά τη διάρκεια των οποίων συζητήθηκε το θέμα του κηρού ακατέργαστης παραφίνης, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όπως προκύπτει από την ανάλυση η οποία εκτίθεται με τις σκέψεις 283 έως 310 ανωτέρω, πρόκειται για αριθμό συσκέψεων πολύ μεγαλύτερο από δύο, που είναι ο αριθμός συναντήσεων τον οποίο παραδέχτηκαν οι προσφεύγουσες. Εκτός αυτού, η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τη συμμετοχή των προσφευγουσών στη σχετική με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης πτυχή της σύνθετης, ενιαίας και διαρκούς παραβάσεως η οποία διαπιστώνεται με την προσβαλλόμενη απόφαση, τούτο δε κατά τη διάρκεια της περιόδου από 30 Οκτωβρίου 1997 έως 12 Μαΐου 2004 (βλ. σκέψη 312 ανωτέρω). Κατά συνέπεια, το επιχείρημα που αντλείται από τον περιορισμένο αριθμό των συναντήσεων σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης πρέπει να απορριφθεί.
- 322 Ως προς την περιορισμένη έκταση της πτυχής της παραβάσεως σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης στο μέτρο που αφορά μόνον τις πωλήσεις στους Γερμανούς τελικούς καταναλωτές και το φερόμενο ως μικρό μερίδιο αγοράς της Sasol, επισημαίνεται ότι τα στοιχεία αυτά έχουν ήδη ληφθεί υπόψη κατά τον υπολογισμό του βασικού ποσού του προστίμου. Συγκεκριμένα, κατά τον υπολογισμό της αξίας των πωλήσεων στις οποίες εφαρμόστηκε μεταγενέστερα ο συντελεστής 15 % λόγω σοβαρότητας της παραβάσεως, ελήφθη υπόψη μόνον ο κύκλος εργασιών της επιχειρήσεως Sasol (στοιχείο που αντικατοπτρίζει το ακριβές μερίδιο αγοράς της) ο οποίος πραγματοποιήθηκε από τις πωλήσεις στην οικεία ομάδα πελατών (στοιχείο που αντικατοπτρίζει την περιορισμένη έκταση της πτυχής της παραβάσεως σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης).
- 323 Ως εκ τούτου, τα σχετικά επιχειρήματα των προσφευγουσών πρέπει να απορριφθούν.

- 324 Τέταρτον, οι προσφεύγουσες επικαλούνται το γεγονός ότι δεν παρήγαν κηρό ακατέργαστης παραφίνης.
- 325 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι οι τεχνητά υψηλές τιμές του κηρού ακατέργαστης παραφίνης δεν εφαρμόζονταν στις διασταυρούμενες προμήθειες μεταξύ μετεχόντων στη σύμπραξη. Ως εκ τούτου, παρά το γεγονός ότι η Sasol δεν παρήγε η ίδια κηρό ακατέργαστης παραφίνης, εντούτοις μπορούσε να επωφελείται από την πτυχή της παραβάσεως σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης, δεδομένου ότι είχε τη δυνατότητα να προμηθεύεται το εν λόγω προϊόν σε ανταγωνιστική τιμή και να το μεταπωλεί στους Γερμανούς τελικούς καταναλωτές στις τεχνητά υψηλές τιμές που όριζε η σύμπραξη.
- 326 Επομένως, και το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί.
- 327 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας επιλέγοντας ως πολλαπλασιαστικό συντελεστή το 15 % της αξίας των πωλήσεων λόγω σοβαρότητας της πτυχής της παραβάσεως σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης.
- 328 Κατόπιν των ανωτέρω, πρέπει να απορριφθεί η υπό κρίση αιτίαση και, κατά συνέπεια, το τρίτο σκέλος του τέταρτου λόγου.

Επί του τέταρτου σκέλους, που αντλείται από την παράλειψη να καθοριστεί χωριστό βασικό ποσό του προστίμου δυνάμει των διαφόρων περιόδων συμμετοχής στην παράβαση εκ μέρους των διαφόρων επιχειρήσεων

- 329 Οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι, σύμφωνα με την πρακτική που ακολουθεί η Επιτροπή κατά τη λήψη αποφάσεων, όταν το θεσμικό αυτό όργανο επιβάλλει πρόστιμα σε διάφορους αποδέκτες για διαφορετικές περιόδους της παραβάσεως, οφείλει να καθορίζει το βασικό ποσό του προς επιβολή προστίμου διαιρώντας το τμήμα του εν λόγω βασικού ποσού που έχει υπολογιστεί βάσει των πωλήσεων με τον αριθμό διαφορετικών περιόδων.
- 330 Όμως, εν προκειμένω, η Επιτροπή εφάρμοσε, λόγω διάρκειας της παραβάσεως, αφενός, συντελεστή 13 ως προς τη Sasol Wax για το σύνολο της περιόδου της παραβάσεως και, αφετέρου, συντελεστή 10 για τις περιόδους σε σχέση με τις οποίες όλες οι προσφεύγουσες κρίθηκαν εις ολόκληρον υπεύθυνες, λαμβάνοντας ωστόσο υπόψη την ίδια αξία πωλήσεων για τις διαφορετικές αυτές περιόδους.
- 331 Η Επιτροπή ακολούθησε τη μέθοδο αυτή χωρίς να εξηγήσει τον λόγο για τον οποίο η ορθή εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού της Ένωσης απαιτούσε την επιβολή ιδιαίτερας αυστηρής κυρώσεως εις βάρος ενός νοτιοαφρικανικού ομίλου εταιριών, για τις περιόδους παραβάσεως κατά τη διάρκεια των οποίων ο εν λόγω όμιλος δεν είχε καν παρουσία στην Ένωση, εν προκειμένω κατά την περίοδο Schümann, ή είχε παρουσία μόνο μέσω μιας κοινής επιχειρήσεως, εν προκειμένω κατά τη διάρκεια της περιόδου της κοινής επιχειρήσεως, τη στιγμή που, κατά την Επιτροπή, δεν συνέτρεχε λόγος να επιβληθεί κύρωση στη Vava, προηγούμενη μητρική εταιρία της HOS και κάτοχο του ενός τρίτου του κεφαλαίου της Schümann Sasol.
- 332 Πράττοντας τούτο, η Επιτροπή παραβίασε τις αρχές της απαγορεύσεως επιβολής υπερβολικών προστίμων και της εξατομικεύσεως των ποινών.
- 333 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά την παράγραφο 6 των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006, ο συνδυασμός της αξίας των πωλήσεων με τις οποίες σχετίζεται η παράβαση και της διάρκειας της παραβάσεως θεωρείται ως κατάλληλη βάση υπολογισμού για να προσδιοριστεί η οικονομική σημασία της παράβασης καθώς και το σχετικό βάρος της συμμετοχής κάθε επιχειρήσεως σε αυτήν. Επιπλέον, κατά την παράγραφο 13 των ίδιων κατευθυντηρίων γραμμών, για τον καθορισμό του βασικού ποσού

του προστίμου, η Επιτροπή θα χρησιμοποιεί την αξία των πωλήσεων προϊόντων ή υπηρεσιών που πραγματοποιήθηκαν από την επιχείρηση, με τις οποίες σχετίζεται η παράβαση άμεσα ή έμμεσα, στον σχετικό γεωγραφικό χώρο εντός του ΕΟΧ.

- 334 Κατά τη νομολογία, στον βαθμό που η Επιτροπή πρέπει να στηρίζεται στον κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων που εμπλέκονται στην ίδια παράβαση προκειμένου να συσχετίσει τα πρόστιμα που πρέπει να επιβληθούν, επιβάλλεται ο καθορισμός του χρονικού διαστήματος που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά τρόπον ώστε οι αντίστοιχοι κύκλοι εργασιών να είναι όσο το δυνατόν συγκρίσιμοι. Επομένως, μια συγκεκριμένη επιχείρηση δεν μπορεί να αξιώσει από την Επιτροπή να στηριχθεί, ως προς αυτήν, σε χρονικό διάστημα διαφορετικό από εκείνο το οποίο εν γένει λαμβάνεται υπόψη, εκτός αν αποδείξει ότι ο κύκλος εργασιών, τον οποίο πραγματοποίησε κατά το διάστημα αυτό, δεν αποτελεί, για συγκεκριμένους λόγους, ένδειξη του αληθούς οικονομικού μεγέθους της και της οικονομικής ισχύος της ούτε της εκτάσεως της παραβάσεως που διέπραξε (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 14ης Μαΐου 1998, T-319/94, Fiskeby Board κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1331, σκέψη 42, και της 30ής Σεπτεμβρίου 2009, T-175/05, Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευτεί στη Συλλογή, σκέψη 142).
- 335 Με την αιτιολογική σκέψη 634 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή αναγνώρισε ότι το έτος 2004 αποτέλεσε ιδιαίτερο έτος, λόγω της διευρύνσεως της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έλαβε χώρα τον Μάιο του έτους αυτού, θεώρησε δε σκόπιμο να μη χρησιμοποιήσει ως ενιαία βάση υπολογισμού του ποσού του προστίμου την αξία των πωλήσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του 2004 αλλά την αξία των πωλήσεων των τελευταίων τριών οικονομικών ετών συμμετοχής της οντότητας στην παράβαση.
- 336 Συνεπώς, ως προς την κύρια και τη δευτερεύουσα πτυχή της παραβάσεως, οι οποίες αφορούν τους κηρούς παραφίνης, η Επιτροπή χρησιμοποίησε τη μέση αξία των πωλήσεων κηρών παραφίνης που πραγματοποίησε η Sasol κατά τη διάρκεια των ετών 2002 έως 2004. Με τον τρόπο αυτό, κατέληξε σε ποσό ανερχόμενο στα 167 326 016 ευρώ. Όσον αφορά την τρίτη πτυχή, που αφορά τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης, το θεσμικό αυτό όργανο χρησιμοποίησε τη μέση αξία των πωλήσεων που πραγματοποίησε η Sasol κατά τη διάρκεια των οικονομικών χρήσεων 2001 έως 2003. Με τον τρόπο αυτό, κατέληξε σε ποσό ανερχόμενο στα 5 404 922 ευρώ για τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης.
- 337 Πρώτον, πρέπει να εξεταστούν τα επιχειρήματα των προσφευγουσών από απόψεως της καταστάσεως της Sasol Wax.
- 338 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι το τμήμα του προστίμου ως προς το οποίο καταλογίστηκε ευθύνη στη Sasol Wax και μόνον ανέρχεται σε 67,5 εκατομμύρια ευρώ, πράγμα που αντιπροσωπεύει περίπου 22 % του κύκλου εργασιών της για το έτος 2007. Ένα πρόστιμο τέτοιου ύψους είναι ικανό να καταστρέψει οικονομικά τη Sasol Wax, εκτός αν ο όμιλος Sasol επωμισθεί οικειοθελώς το εν λόγω πρόστιμο, ελλείψει οποιασδήποτε υπαιτιότητας και ευθύνης όσον αφορά την περίοδο Schümann.
- 339 Στο μέτρο που το επιχείρημα αυτό αφορά τον καθορισμό ανώτατου ορίου του προστίμου, το Γενικό Δικαστήριο παραπέμπει στην ανάλυση σχετικά με τον έκτο λόγο ακυρώσεως.
- 340 Κατά τα λοιπά, επισημαίνεται ότι οι προσφεύγουσες δεν προβάλλουν κανένα επιχείρημα προκειμένου να αποδείξουν ότι η αξία των πωλήσεων η οποία χρησιμοποιήθηκε ως βάση υπολογισμού του βασικού ποσού του επιβληθέντος στη Sasol Wax προστίμου δεν αντικατοπτρίζει δεόντως την οικονομική σημασία της διαπραχθείσας από αυτήν παραβάσεως ή το σχετικό βάρος της στη σύμπραξη, κατά την έννοια των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006 και της παρατιθέμενης στη σκέψη 334 ανωτέρω νομολογίας.
- 341 Ομοίως, οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν ότι η Sasol Wax, στο μέτρο που υποκαταστάθηκε στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των προηγούμενων εταιριών που μετείχαν άμεσα στη σύμπραξη, ευθύνεται για την παραβατική δραστηριότητα των HOS και Schümann Sasol.

- 342 Προστίθεται ότι, κατά τη νομολογία, στο πλαίσιο του υπολογισμού των προστίμων που επιβάλλονται βάσει του άρθρου 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003, η διαφοροποιημένη μεταχείριση των σχετικών επιχειρήσεων είναι σύμφυτη με την άσκηση των εξουσιών που η διάταξη αυτή αναθέτει στην Επιτροπή. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της διακριτικής ευχέρειάς της, η Επιτροπή καλείται να εξατομικεύσει την κύρωση με γνώμονα τη συμπεριφορά και τα χαρακτηριστικά των εν λόγω επιχειρήσεων, προκειμένου να διασφαλίσει, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων ανταγωνισμού της Ένωσης (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιουνίου 2007, C-76/06 P, Britannia Alloys & Chemicals κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. I-4405, σκέψη 44 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Αντιθέτως, οι προσφεύγουσες δεν επικαλούνται κανέναν κανόνα δικαίου ο οποίος να υποχρεώνει την Επιτροπή να εξατομικεύει την αξία πωλήσεων στο εσωτερικό ενός ομίλου.
- 343 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε οποιαδήποτε πλάνη καθόσον χρησιμοποίησε τη μέση αξία των πωλήσεων που πραγματοποίησε η επιχείρηση Sasol κατά τη διάρκεια της περιόδου μεταξύ 2002 και 2004 για να υπολογίσει το βασικό ποσό του προστίμου το οποίο επιβλήθηκε σε καθεμία των επιχειρήσεων από τις οποίες αυτή απαρτιζόταν, όσον αφορά το σύνολο της περιόδου συμμετοχής της στις πτυχές της παραβάσεως τις σχετικές με τους κηρούς παραφίνης, δηλαδή από τις 3 Σεπτεμβρίου 1992 έως τις 28 Απριλίου 2005.
- 344 Για τους ίδιους λόγους, οι προσφεύγουσες επίσης δεν απέδειξαν ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε οποιαδήποτε πλάνη καθόσον χρησιμοποίησε τη μέση αξία των πωλήσεων που πραγματοποίησε η επιχείρηση Sasol κατά τη διάρκεια της περιόδου μεταξύ 2002 και 2004 για να υπολογίσει το βασικό ποσό του προστίμου το οποίο επιβλήθηκε σε καθεμία των επιχειρήσεων από τις οποίες αυτή απαρτιζόταν, όσον αφορά το σύνολο της περιόδου συμμετοχής της στις πτυχές της παραβάσεως σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης, δηλαδή από τις 30 Οκτωβρίου 1997 έως τις 12 Μαΐου 2004.
- 345 Όσον αφορά την ανάγκη να επωμισθεί ο όμιλος Sasol, από οικονομικής απόψεως, το τμήμα του προστίμου που επιβλήθηκε στη Sasol Wax και το οποίο υπερβαίνει το 10 % του κύκλου εργασιών της, το Γενικό Δικαστήριο εκτιμά ότι το ζήτημα αυτό δεν εμπίπτει τόσο στον υπολογισμό του βασικού ποσού του προστίμου, αλλά μάλλον στην εξέταση που πραγματοποιείται στο πλαίσιο του έκτου λόγου ακυρώσεως.
- 346 Ως εκ τούτου, τα επιχειρήματα των προσφευγουσών πρέπει να απορριφθούν, χωρίς τούτο να προδικάζει την έκβαση της εξετάσεως του έκτου λόγου ακυρώσεως.
- 347 Δεύτερον, επισημαίνεται ότι ο καταλογισμός στη Schumann Sasol International των ενεργειών της Schumann Sasol κατά τη διάρκεια της περιόδου της κοινής επιχειρήσεως πρέπει να επικυρωθεί, τούτο δε λόγω της εφαρμογής του μη ανατραπέντος από τις προσφεύγουσες τεκμηρίου έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής από τη μητρική εταιρία στη συμπεριφορά της θυγατρικής της, της οποίας κατέχει το σύνολο του κεφαλαίου.
- 348 Επιπλέον, οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν τον καταλογισμό της ευθύνης της Schumann Sasol International στη Sasol Wax International λόγω της υποκαταστάσεως του τελευταίου νομικού προσώπου στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του πρώτου.
- 349 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν ότι η Επιτροπή πεπλανημένα χρησιμοποίησε την ίδια αξία πωλήσεων για τη Sasol Wax και για τη μοναδική μητρική της, τη Sasol Wax International.
- 350 Τρίτον, υπενθυμίζεται ότι ο πρώτος λόγος έγινε δεκτός και ακυρώθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση όσον αφορά τον καταλογισμό στις Sasol Holding in Germany και Sasol Ltd της ευθύνης για τις ενέργειες της Schumann Sasol κατά τη διάρκεια της περιόδου της κοινής επιχειρήσεως (βλ. σκέψη 127

ανωτέρω). Κατά συνέπεια, δεν τίθεται πλέον το ζήτημα της προβαλλόμενης ελλείψεως νομιμότητας της απόφασης λόγω της αξίας των πωλήσεων που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό του ποσού του προστίμου που επιβλήθηκε στις τελευταίες για την περίοδο της κοινής επιχειρήσεως.

- 351 Κατά τα λοιπά, όσον αφορά την περίοδο Sasol, κατά τη διάρκεια της οποίας το σύνολο του κεφαλαίου της Sasol Wax ανήκε εμμέσως στις Sasol Holding in Germany και Sasol Ltd, κανένας κανόνας δικαίου δεν εμπόδιζε την Επιτροπή να χρησιμοποιήσει την ίδια αξία πωλήσεων για να υπολογίσει το ποσό του προστίμου το οποίο επιβλήθηκε στην άμεσα εμπλεκόμενη στην παράβαση θυγατρική και στις μητρικές της εταιρίες.
- 352 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω εκτιμήσεων, το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι η Επιτροπή, στο πλαίσιο προσδιορισμού της αξίας των πωλήσεων, δεν παραβίασε τις αρχές της απαγορεύσεως επιβολής υπερβολικών προστίμων και της εξατομικεύσεως των ποινών. Επομένως, πρέπει να απορριφθεί το τέταρτο σκέλος του τέταρτου λόγου και, κατά συνέπεια, ο τέταρτος λόγος στο σύνολό του, υπό την επιφύλαξη των έννομων συνεπειών που απορρέουν από την ευδοκίμηση του πρώτου και του έκτου λόγου ακυρώσεως.

5. Επί του πέμπτου λόγου, που αντλείται από εσφαλμένη εκτίμηση του ηγετικού ρόλου της Sasol

- 353 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως των αποδεικτικών στοιχείων, καθόσον κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το τμήμα του επιβλητέου στη Sasol προστίμου το σχετικό με τους κηρούς παραφίνης έπρεπε να προσαυξηθεί κατά 50 % (δηλαδή κατά 210 εκατομμύρια ευρώ) για τον λόγο ότι η Sasol διαδραμάτιζε ηγετικό ρόλο στη σύμπραξη στον τομέα των κηρών παραφίνης.

Επί της προσβαλλομένης απόφασης

- 354 Όσον αφορά τον ηγετικό ρόλο της Sasol στη σύμπραξη, η Επιτροπή εξέθεσε τις διαπιστώσεις της με τις αιτιολογικές σκέψεις 681 έως 686 της προσβαλλομένης απόφασης:

«[...]

(681) Η [παράγραφος] 28 των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006 για τον υπολογισμό των προστίμων ορίζει ότι “Το βασικό ποσό του προστίμου θα μπορεί να αυξηθεί, όταν η Επιτροπή θα διαπιστώνει την ύπαρξη επιβαρυντικών περιστάσεων, όπως: [...] όταν η επιχείρηση είχε ηγετικό ρόλο ή ρόλο υποκινητή της παράβασης [...]”. Με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή υποστήριξε ότι “θα [εξετάζε] με ιδιαίτερη προσοχή τον ηγετικό ρόλο που είχε τη δυνατότητα να διαδραματίσει η Sasol, όπως προκύπτει από τα ανωτέρω περιγραφόμενα πραγματικά περιστατικά”. Με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Sasol αμφισβητεί ότι διαδραμάτισε τέτοιο ηγετικό ρόλο στο εσωτερικό της συμπράξεως. Η Sasol ισχυρίζεται ότι είχε ηγετικό ρόλο μόνο σε σχέση με το τεχνικό μέρος των τεχνικών συναντήσεων, λόγω της πληρέστερης γνώσεώς της σχετικά με τις δραστηριότητες· επιπλέον, η Sasol, δεδομένης της εξαρτήσεώς της από τις προμήθειες των ανταγωνιστών της, δεν ήταν σε θέση να πρωτοστατήσει στη σύμπραξη, αν και παραδέχτηκε ότι οι συζητήσεις για τις τιμές άρχισαν με δική της πρωτοβουλία· ακόμα και αν η HOS —μικρού μεγέθους από πλευράς κύκλου εργασιών σε σύγκριση με τους ανταγωνιστές της— ήταν σε θέση να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο, η επιρροή της έβαινε μειούμενη. Τέλος, η Sasol υποστηρίζει ότι ο ηγετικός της ρόλος δεν τεκμηριώνεται από τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία. Φαίνεται μάλιστα να υπονοεί ότι οι Total και ExxonMobil διαδραμάτισαν ηγετικό ρόλο όσον αφορά ορισμένες περιόδους και/ή ορισμένες πτυχές της παραβάσεως.

(682) Τα επιχειρήματα της Sasol δεν μπορούν να γίνουν δεκτά. Από τα αποδεικτικά στοιχεία που αναφέρονται στο κεφάλαιο 4 προκύπτουν τα ακόλουθα:

- 1) Η Sasol συγκαλούσε το σύνολο σχεδόν των τεχνικών συναντήσεων, απευθύνοντας τις προσκλήσεις και προτείνοντας την ημερήσια διάταξη, οργάνωσε δε αρκετές από τις συναντήσεις αυτές, κάνοντας κρατήσεις δωματίων σε ξενοδοχεία, ενοικιάζοντας αίθουσες συναντήσεων και οργανώνοντας τα δείπνα·
- 2) η Sasol προήδρευε των τεχνικών συναντήσεων ενώ η έναρξη των συζητήσεων για τις τιμές γινόταν με δική της πρωτοβουλία, τις συζητήσεις δε αυτές οργάνωνε η ίδια·
- 3) η Sasol είχε διμερείς επαφές, τουλάχιστον περιστασιακά, μετά τη διεξαγωγή των τεχνικών συναντήσεων·
- 4) η Sasol εκπροσώπησε, τουλάχιστον μία φορά, μία εκ των άλλων εμπλεκόμενων επιχειρήσεων (βλ. αιτιολογική σκέψη 129).

(683) Το επιχείρημα ότι η Sasol απλώς συγκαλούσε τις τεχνικές συναντήσεις, τις οργάνωνε και προήδρευε του τεχνικού μέρους τους δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι η Sasol εγκατέλειπε τον ηγετικό της ρόλο όταν οι συζητήσεις των τεχνικών συναντήσεων στρέφονταν σε ζητήματα ικανά να επηρεάσουν αρνητικά τον ανταγωνισμό, που αποτελούσαν αναπόσπαστο τμήμα των εν λόγω συναντήσεων, η ίδια δε η Sasol παραδέχεται ότι οι συζητήσεις για τις τιμές άρχισαν με δική της πρωτοβουλία. Από κανένα από τα σημειώματα της εποχής εκείνης δεν διαφαίνεται διαρθρωτική μεταβολή μεταξύ των δύο τμημάτων των συναντήσεων. Η Επιτροπή φρονεί εν πάση περιπτώσει ότι τα δύο τμήματα των συναντήσεων συνδέονταν στενά και ότι δεν είναι δυνατόν να διακριθούν σαφώς μεταξύ τους. Τέλος, κατά την αντίληψη των λοιπών μετεχόντων στις τεχνικές συναντήσεις, η Sasol διαδραμάτιζε ηγετικό ρόλο στη σύμπραξη. Τούτο προκύπτει, μεταξύ άλλων, από το ηλεκτρονικό μήνυμα που απέστειλε ο εκπρόσωπος της (βλ. αιτιολογική σκέψη 600) προκειμένου να τερματίσει τη συμμετοχή του στη σύμπραξη. Δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι η Sasol επιχείρησε ποτέ να αλλάξει την εντύπωση των λοιπών μετεχόντων όσον αφορά τη θέση της ως ηγετικής επιχειρήσεως της συμπράξεως. Το γεγονός ότι η Sasol ήταν εξαρτημένη από τις λοιπές εταιρίες για τις προμήθειές της δεν αποκλείει την εκ μέρους της κατοχή ηγετικού ρόλου στη σύμπραξη. Λαμβανομένης υπόψη της κυρίαρχης θέσης της Sasol στην αγορά των κηρών παραφίνης, η εξάρτηση από τις προμήθειες δεν αποτελεί παρά μια μόνον παράμετρο της καταστάσεως, οι άλλες δε παράμετροι ήταν ότι η Sasol ήταν σε ορισμένο βαθμό ικανή να επηρεάζει την αγορά των κηρών παραφίνης και ότι αποτελούσε σημαντικό αγοραστή. Μολονότι η Sasol και οι προκάτοχοί της ενδέχεται να φαίνονται επιχειρήσεις μικρού μεγέθους σε σχέση με τους λοιπούς αποδέκτες της παρούσας αποφάσεως από πλευράς παγκόσμιου κύκλου εργασιών, δεν πρέπει να λησμονείται ότι πρόκειται για τον σημαντικότερο οικονομικό φορέα στην αγορά των κηρών παραφίνης από πλευράς αξίας των πωλήσεων. Εκτός αυτού, η οικονομική ανεξαρτησία της ενδιαφερόμενης επιχειρήσεως έναντι των ανταγωνιστών της και η ικανότητά της να ασκεί πίεση σε αυτούς δεν αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη διαπίστωση ηγετικού ρόλου. Κατά τη νομολογία, για να διαπιστωθεί ότι μια επιχείρηση διαδραματίζει ηγετικό ρόλο, δεν απαιτείται η επιχείρηση αυτή αν υπαγορεύει στους λοιπούς την ακολουθητέα συμπεριφορά. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν πιστεύει ότι ο ηγετικός αυτός ρόλος μπορεί να αποκλειστεί βάσει των αποσπασμάτων των δηλώσεων που μνημονεύει η Sasol.

(684) Δεδομένου ότι δεν μπόρεσε να αποδειχθεί ηγετικός ρόλος της Sasol όσον αφορά τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης, η Επιτροπή συνάγει το συμπέρασμα ότι η επιβαρυντική κατάσταση που συνδέεται με το γεγονός της κατοχής ηγετικού ρόλου μπορεί να εφαρμοστεί μόνον ως προς τα λοιπά προϊόντα που σχετίζονται με την παράβαση.

- (685) Στο μέτρο που η Sasol υπαινίσσεται ότι οι λοιπές επιχειρήσεις διαδραμάτισαν ηγετικό ρόλο, ως προς ορισμένες περιόδους ή ορισμένες πτυχές της παραβάσεως, η Επιτροπή επισημαίνει ότι τα επιχειρήματα αυτά δεν τεκμηριώνονται από αποδεικτικά στοιχεία και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη.
- (686) Κατόπιν των ανωτέρω, το βασικό ποσό του προστίμου της Sasol πρέπει να προσαυξηθεί κατά 50 % επί του τμήματος του βασικού ποσού που στηρίζεται στις πωλήσεις της Sasol σε πλήρως εξευγενισμένους κηρούς παραφίνης, ημιεξευγενισμένους κηρούς παραφίνης, μίγματα κηρών, ειδικούς τύπους κηρών, υδρογονωμένους κηρούς και κηρούς σκληρής παραφίνης.»

Επί της νομολογίας-πλαisiού

- 355 Κατά πάγια νομολογία, όταν μια παράβαση έχει διαπραχθεί από περισσότερες επιχειρήσεις, πρέπει να εκτιμάται, στο πλαίσιο του καθορισμού του ύψους των προστίμων, ο ρόλος αντίστοιχος που είχε διαδραματίσει στην παράβαση καθεμία από τις επιχειρήσεις αυτές επί όσο χρόνο συμμετείχε στην εν λόγω παράβαση (βλ., συναφώς, αποφάσεις Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκέψη 252 ανωτέρω, σκέψη 150). Προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι ο ρόλος του «επικεφαλής» (ηγετικός ρόλος) που έχουν μία ή περισσότερες επιχειρήσεις στο πλαίσιο μιας συμπράξεως πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου, στο μέτρο που στις επιχειρήσεις αυτές πρέπει, ακριβώς για τον λόγο αυτό, να καταλογιστεί ειδική ευθύνη σε σχέση με τις λοιπές επιχειρήσεις (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-298/98 P, Finnboard κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-10157, σκέψη 45).
- 356 Δυνάμει των αρχών αυτών, η παράγραφος 28 των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006 περιλαμβάνει, στον τίτλο «Επιβαρυντικές περιστάσεις», μη εξαντλητικό κατάλογο των περιστάσεων οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν σε προσαύξηση του βασικού ποσού του προστίμου, μεταξύ των οποίων καταλέγεται και ο ηγετικός ρόλος στην παράβαση (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 15ης Μαρτίου 2006, T-15/02, BASF κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-497, σκέψεις 280 έως 282, και της 27ης Σεπτεμβρίου 2012, T-343/06, Shell Petroleum κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 197).
- 357 Για να χαρακτηριστεί ως ηγετική της συμπράξεως επιχείρηση, η επιχείρηση αυτή πρέπει να αποτελεί σημαντική κινητήρια δύναμη για την οικεία σύμπραξη ή να έχει ειδική και συγκεκριμένη ευθύνη ως προς τη λειτουργία της. Η περίπτωση αυτή πρέπει να εξετάζεται σφαιρικά σε σχέση με το πλαίσιο της συγκεκριμένης υποθέσεως. Μπορεί, μεταξύ άλλων, να συναχθεί από το γεγονός ότι η επιχείρηση, διά συγκεκριμένων πρωτοβουλιών, έδωσε, χωρίς να υποχρεούται, σημαντική ώθηση στη σύμπραξη ή από ένα σύνολο ενδείξεων ότι η επιχείρηση είναι απολύτως αφοσιωμένη στην εξασφάλιση της σταθερότητας και της επιτυχίας της συμπράξεως (αποφάσεις BASF κατά Επιτροπής, σκέψη 356 ανωτέρω, σκέψεις 299, 300, 351, 370 έως 375 και 427, και Shell Petroleum κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 356 ανωτέρω, σκέψη 198).
- 358 Τούτο ισχύει και όταν αποδεικνύεται ότι η επιχείρηση μετείχε στις συναντήσεις της συμπράξεως εξ ονόματος άλλης επιχείρησης, η οποία απουσίαζε, και την ενημέρωνε σχετικά με τα αποτελέσματα των συναντήσεων αυτών. Το ίδιο ισχύει και όταν αποδεικνύεται ότι η εν λόγω επιχείρηση επιτέλεσε κεντρικό ρόλο για την πρακτική λειτουργία της συμπράξεως, παραδείγματος χάρι διοργανώνοντας μεγάλο αριθμό συναντήσεων, συλλέγοντας και διανέμοντας πληροφοριακά στοιχεία στο πλαίσιο της συμπράξεως και διατυπώνοντας πολύ συχνά προτάσεις σχετικά με τη λειτουργία της συμπράξεως (απόφαση BASF κατά Επιτροπής, σκέψη 356 ανωτέρω, σκέψεις 404, 439 και 461, και Shell Petroleum κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 356 ανωτέρω, σκέψη 199). Στο πλαίσιο αποδείξεως τέτοιου κεντρικού ρόλου, είναι επίσης κρίσιμες η προεδρία συναντήσεων καθώς και η ανάληψη πρωτοβουλιών με σκοπό τη δημιουργία της συμπράξεως ή την παρακίνηση νέου μετέχοντος να προσχωρήσει στη σύμπραξη αυτή (βλ., συναφώς, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 9ης Σεπτεμβρίου 2011, T-12/06, Deltafina κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. II-4077, σκέψεις 333 και 335).

- 359 Αντιθέτως, το γεγονός ότι μια επιχείρηση ασκεί πιέσεις ή και υπαγορεύει στους λοιπούς μετέχοντες στη σύμπραξη πώς πρέπει να ενεργήσουν δεν συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για τον χαρακτηρισμό της ως ηγετικής επιχείρησης της συμπράξεως. Η θέση μιας επιχείρησης στην αγορά ή οι πόροι που αυτή διαθέτει επίσης δεν αποτελούν ενδείξεις ότι πρόκειται για επιχείρηση με ηγετικό ρόλο στην παράβαση, έστω και αν αποτελούν μέρος του πλαισίου εντός του οποίου οι ενδείξεις αυτές πρέπει να εξετάζονται (βλ., συναφώς, αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2012, T-357/06, Koninklijke Wegenbouw Stevin κατά Επιτροπής, σκέψη 286, και Shell Petroleum κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 356 ανωτέρω, σκέψη 201· βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση BASF κατά Επιτροπής, σκέψη 356 ανωτέρω, σκέψεις 299 και 374).
- 360 Επιπλέον, κατά τη νομολογία, λαμβανομένων υπόψη των σημαντικών συνεπειών όσον αφορά το ύψος του προστίμου που πρόκειται να επιβληθεί στην ηγετική επιχείρηση της συμπράξεως, στην Επιτροπή εναπόκειται να τονίσει, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, τα στοιχεία που θεωρεί κρίσιμα ώστε να παράσχει στην εμπλεκόμενη επιχείρηση, η οποία ενδέχεται να θεωρηθεί ότι διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στη σύμπραξη, τη δυνατότητα να απαντήσει στη σχετική αιτίαση. Ωστόσο, δεδομένου ότι η ανακοίνωση αυτή παραμένει ένα στάδιο της διαδικασίας λήψης της τελικής αποφάσεως και δεν αποτελεί, επομένως, την τελική θέση της Επιτροπής, δεν μπορεί να απαιτηθεί από την τελευταία να προβεί, ήδη κατά το στάδιο αυτό, στον νομικό χαρακτηρισμό των στοιχείων στα οποία θα στηρίξει την απόφασή της για να χαρακτηρίσει ορισμένη επιχείρηση ως ηγετική της συμπράξεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Ιουλίου 2009, C-511/06 P, Archer Daniels Midland κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-5843, σκέψεις 70 και 71).
- 361 Τέλος, υπογραμμίζεται ότι τα χωρία εγγράφων και δηλώσεων που, ενδεχομένως, η Επιτροπή δεν επικαλέστηκε ρητώς ούτε με την προσβαλλόμενη απόφαση ούτε με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, μπορούν παρά ταύτα να ληφθούν υπόψη από το Γενικό Δικαστήριο στο πλαίσιο της πλήρους δικαιοδοσίας του, υπό τον όρο ότι οι προσφεύγουσες απέκτησαν πρόσβαση σε αυτά κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας μετά την ανακοίνωση αιτιάσεων (απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-297/98 P, SCA Holding κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-10101, σκέψη 55· βλ., συναφώς, αποφάσεις BASF κατά Επιτροπής, σκέψη 356 ανωτέρω, σκέψεις 354, και Shell Petroleum κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 356 ανωτέρω, σκέψη 176).

Επί της τηρήσεως της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως όσον αφορά τη διαπίστωση σχετικά με τον ηγετικό ρόλο της Sasol

- 362 Οι προσφεύγουσες εκτιμούν ότι η Επιτροπή δεν παρέθεσε επαρκή αιτιολογία για τη διαπίστωσή της ότι η Sasol διαδραμάτιζε ηγετικό ρόλο στη σύμπραξη.
- 363 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, κατά πάγια νομολογία, από την αιτιολογία μιας ατομικής αποφάσεως πρέπει να διαφαίνεται, κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο, η συλλογιστική του θεσμικού οργάνου που εκδίδει την προσβαλλόμενη πράξη, κατά τρόπο που να καθιστά δυνατό στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους οι οποίοι δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου και στο αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να ασκεί τον έλεγχό του. Η απαίτηση αιτιολογήσεως πρέπει να εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως. Η αιτιολογία δεν απαιτείται να διασαφηνίζει όλα τα ουσιώδη πραγματικά και νομικά στοιχεία, καθόσον το ζήτημα αν η αιτιολογία ανταποκρίνεται στις επιταγές του άρθρου 253 ΕΚ πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο βάσει του γράμματος της οικείας πράξεως, αλλά και του πλαισίου εντός του οποίου αυτή εκδόθηκε καθώς και του συνόλου των κανόνων δικαίου που διέπουν το σχετικό θέμα (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, Συλλογή 1998, σ. I-1719, σκέψη 63 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 364 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι η Επιτροπή προσδιόρισε με επαρκή σαφήνεια, στις αιτιολογικές σκέψεις 681 έως 686 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τα στοιχεία στα οποία στηρίχθηκε προκειμένου να χαρακτηρίσει τη Sasol ως ηγετική επιχείρηση της πτυχής της παραβάσεως σχετικά με

τους κηρούς παραφίνης. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή εξέθεσε τα πραγματικά περιστατικά που έκρινε συναφώς λυσιτελή και διευκρίνισε σε ποια έγγραφα στήριξε τις πραγματικές διαπιστώσεις στις οποίες προέβη.

365 Επομένως, η αιτίαση που αντλείται από έλλειψη αιτιολογίας πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

Επί της εκτιμήσεως επί της ουσίας των στοιχείων που συνέλεξε η Επιτροπή προς στήριξη του συμπεράσματός της όσον αφορά τον ηγετικό ρόλο της Sasol

366 Προκαταρκτικώς, οι προσφεύγουσες εκτιμούν ότι τα περιληφθέντα στην προσβαλλόμενη απόφαση στοιχεία δεν είναι ικανά να στηρίξουν το συμπέρασμα ότι η Sasol διαδραμάτιζε ηγετικό ρόλο στη σύμπραξη, οπότε η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως και σε πλάνη περί το δίκαιο ως προς το ζήτημα αυτό.

367 Πρώτον, πρέπει να εξεταστούν τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην αιτιολογική σκέψη 682 της προσβαλλομένης αποφάσεως σύμφωνα με τα οποία η Sasol συγκαλούσε το σύνολο σχεδόν των τεχνικών συναντήσεων, απηύθυνε τις προσκλήσεις και πρότεινε την ημερήσια διάταξη των εν λόγω συναντήσεων, οργάνωσε δε αρκετές από τις συναντήσεις αυτές, κάνοντας κρατήσεις δωματίων σε ξενοδοχεία, ενοικιάζοντας αίθουσες συναντήσεων και οργάνωντας τα δείπνα και σύμφωνα με τα οποία η εν λόγω εταιρία προήδρευε των τεχνικών συναντήσεων, ενώ η έναρξη των συζητήσεων για τις τιμές, τις οποίες η ίδια οργάνωνε, γινόταν με δική της πρωτοβουλία.

368 Οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν την ακρίβεια των ανωτέρω πραγματικών περιστατικών.

369 Υποστηρίζουν παρά ταύτα ότι η Sasol δεν καθόριζε εν γένει την ημερήσια διάταξη των συζητήσεων της συμπράξεως, αλλά μόνον όσον αφορά το τεχνικό και νόμιμο τμήμα των συναντήσεων. Επιπλέον, η ημερομηνία και ο τόπος κάθε συναντήσεως «Blauer Salon» δεν προσδιορίζονταν μονομερώς από τη Sasol, αλλ' αποφασίζονταν από το σύνολο των συμμετεχόντων.

370 Εκτός αυτού, η Sasol ούτε οργάνωνε, ούτε κατηύθυνε καθ' οιονδήποτε τρόπο τη συζήτηση για τις τιμές μεταξύ των μετεχόντων στη σύμπραξη. Αφού προήδρευε του τεχνικού τμήματος της συναντήσεως, η Sasol άρχιζε γενική συζήτηση για τις τιμές, ο καθορισμός όμως των τιμών αυτών συζητούνταν ανοιχτά και οι σχετικές αποφάσεις λαμβάνονταν από το σύνολο των μετεχόντων υπό τη μορφή συζητήσεως «στρογγυλής τραπέζης». Δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι η Sasol ασκούσε την παραμικρή πίεση σε οποιονδήποτε άλλο μετέχοντα προκειμένου να εξασφαλίσει συγκεκριμένη έκβαση των συζητήσεων.

371 Το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι τα επιχειρήματα που προβάλλουν οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να υποβαθμίσουν τη σημασία του γεγονότος ότι ήταν η Sasol εκείνη που συγκαλούσε το σύνολο σχεδόν των τεχνικών συναντήσεων, απηύθυνε τις προσκλήσεις στους συμμετέχοντες, έκανε κρατήσεις δωματίων σε ξενοδοχεία, ενοικίαζε αίθουσες συναντήσεων και οργάνωνε τα δείπνα. Τα στοιχεία αυτά αποδεικνύουν ότι η Sasol ήταν, από πρακτικής απόψεως, η διοργανώτρια των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συναντήσεων.

372 Επιπλέον, το γεγονός ότι αποστολέας των προκλήσεων ήταν η Sasol έχει ιδιαίτερη σημασία, που υπερακοντίζει τη σημασία της πρακτικής οργάνωσης, δεδομένου ότι, σε περίπτωση που ορισμένοι μετέχοντες στη σύμπραξη απουσίαζαν από μία ή περισσότερες διαδοχικές τεχνικές συναντήσεις, και επομένως δεν είχαν πληροφορηθεί επί τόπου την ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής της επόμενης τεχνικής συναντήσεως, είχαν τη δυνατότητα να παρευρεθούν στις μεταγενέστερες συναντήσεις κατόπιν προσκλήσεως Sasol.

- 373 Ομοίως, το γεγονός ότι η Sasol καθόριζε την ημερήσια διάταξη τουλάχιστον ως προς το τεχνικό και νόμιμο τμήμα των συζητήσεων αποτελεί ένδειξη ότι η εν λόγω εταιρία είχε σε ορισμένο βαθμό εξέχουσα θέση μεταξύ των μετεχόντων στις τεχνικές συναντήσεις, ικανή να ενισχύσει την κυριαρχία την οποία ήδη αυτή ασκούσε λόγω της ιδιότητάς της ως της μεγαλύτερης παραγωγού κηρών παραφίνης στον ΕΟΧ, με μερίδιο αγοράς 22,5 % το 2004.
- 374 Εκτός αυτού, το γεγονός ότι η γενική πρωτοβουλία για την έναρξη των συζητήσεων για τις τιμές ανήκε στη Sasol επίσης έχει σημασία, καθόσον καθίσταται προφανές ότι, με τον τρόπο αυτό, η Sasol ήταν σε γενικές γραμμές η υπεύθυνη για τη μετατόπιση του ενδιαφέροντος των συζητήσεων από νόμιμα ζητήματα τεχνικής φύσεως σε αντίθετες προς τον ανταγωνισμό πρακτικές. Επομένως, ακόμα και σε περίπτωση που η ημερήσια διάταξη την οποία κατάρτιζε η Sasol δεν περιείχε ενδείξεις σχετικές με συζητήσεις αντίθετες προς τον ανταγωνισμό, φυσικό επακόλουθο της μυστικότητας των συμπράξεων, ο καθορισμός της σειράς με την οποία θα συζητούνταν, μεταξύ των θιγόμενων ζητημάτων, τα θέματα που άπτονταν πρακτικών αντίθετων προς τον ανταγωνισμό, πραγματοποιούνταν κατά κανόνα από τη Sasol. Εκτός αυτού, από τη δικογραφία προκύπτει ότι συνήθως η Sasol ανακοίνωνε πρώτη την τιμή-στόχο των κηρών παραφίνης ή το μέγεθος της αυξήσεως, καθώς και την ημερομηνία ενάρξεως εφαρμογής των νέων τιμών έναντι των πελατών.
- 375 Κατά τα λοιπά, υπενθυμίζεται ότι, κατά τη νομολογία που παρατίθεται με τη σκέψη 359 ανωτέρω, το γεγονός ότι μια επιχείρηση ασκεί πιέσεις, και μάλιστα υπαγορεύει τη συμπεριφορά των άλλων μελών της συμπράξεως, δεν συνιστά αναγκαία προϋπόθεση για να μπορεί η εν λόγω επιχείρηση να χαρακτηριστεί ως ηγετική της συμπράξεως. Ως εκ τούτου, οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να προβάλλουν λυσιτελώς το επιχείρημα ότι η Sasol δεν ασκούσε πίεση στους λοιπούς μετέχοντες στο πλαίσιο των τεχνικών συναντήσεων.
- 376 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν ότι η Sasol εκπροσώπησε, τουλάχιστον μία φορά, μία εκ των άλλων εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, δηλαδή τη Wintershall. Επιπλέον, η Sasol ενημέρωνε τους λοιπούς μετέχοντες στη σύμπραξη των οποίων οι εκπρόσωποι δεν είχαν μπορέσει να παρευρεθούν σε ορισμένη συνάντηση για τα αποτελέσματα της εν λόγω συναντήσεως, όπως αποδεικνύεται με την αιτιολογική σκέψη 103 της προσβαλλομένης αποφάσεως και με τη σημείο 185 του παραρτήματος της προσβαλλομένης αποφάσεως όσον αφορά τις MOL, Eni και Repsol.
- 377 Τρίτον, οι Επιτροπή επισημαίνει επίσης, με την αιτιολογική σκέψη 683 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι, κατά την αντίληψη των λοιπών μετεχόντων στις τεχνικές συναντήσεις, η Sasol διαδραμάτιζε ηγετικό ρόλο στη σύμπραξη. Τούτο προκύπτει μεταξύ άλλων από το ηλεκτρονικό μήνυμα που απέστειλε ο εκπρόσωπος της ExxonMobil προκειμένου να τερματίσει τη συμμετοχή του στη σύμπραξη.
- 378 Οι προσφεύγουσες εκτιμούν ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που συνέλεξε η Επιτροπή δεν τεκμηριώνουν το συμπέρασμα του θεσμικού αυτού οργάνου ότι, κατά την αντίληψη των λοιπών μετεχόντων, η Sasol διαδραμάτιζε ηγετικό ρόλο στη σύμπραξη. Το ηλεκτρονικό μήνυμα της ExxonMobil απευθύνθηκε στη Sasol για τον μοναδικό λόγο ότι η τελευταία αυτή εταιρία είχε αποστείλει το προηγούμενο μήνυμα που περιείχε την ημερήσια διάταξη της προτεινόμενης συναντήσεως.
- 379 Το ηλεκτρονικό μήνυμα της ExxonMobil εξετάστηκε με την αιτιολογική σκέψη 600 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Η Επιτροπή διαπίστωσε τα κατωτέρω:

«Η ExxonMobil δηλώνει ότι η τελευταία συνάντηση στην οποία παρευρέθηκε ο ένας από τους εκπροσώπους της είναι η τεχνική συνάντηση της 27ης και 28ης Φεβρουαρίου στο Μόναχο. Ανταποκρινόμενος στην πρόσκληση που του απηύθυνε ο [M.], της Sasol, να παρευρεθεί στη συνάντηση [...] της 15ης Ιανουαρίου 2004, ο [Hu.], της ExxonMobil αναφέρει, μεταξύ άλλων, τα εξής: “Τα θέματα της ημερήσιας διάταξης παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την εταιρία μας. Ωστόσο, θεωρούμε ότι ο όμιλος αυτός ανταγωνιστών συναντάται χωρίς την υποστήριξη επαγγελματικής οργανώσεως με αποτέλεσμα να μην έχει συγκεκριμένη διάρθρωση ή συγκεκριμένο καθεστώς. Η κατάσταση αυτή μας

- προβληματίζει και θα θέλαμε να προτείνουμε τη διεξαγωγή των συναντήσεων αυτών υπό την αιγίδα της EWF είτε στο πλαίσιο της τεχνικής επιτροπής, είτε στο πλαίσιο χωριστής υποεπιτροπής. Η ExxonMobil δεν θα μετάσχει στη συνάντηση αυτή σε περίπτωση απουσίας ρυθμιστικής επαγγελματικής οργανώσεως”.»
- 380 Λαμβανομένου υπόψη του πλαισίου του εν λόγω ηλεκτρονικού μηνύματος, το Γενικό Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η μνεία συναντήσεων «ανταγωνιστών [...] χωρίς την υποστήριξη επαγγελματικής οργανώσεως» αποτελεί ένδειξη ότι η ExxonMobil επιθυμούσε να παύσει τη συμμετοχή της στη σύμπραξη, όπως άλλωστε ορθώς κατέληξε η Επιτροπή. Δεν θα μπορούσε να αναμένεται ευλόγως η χρήση πιο συγκεκριμένης φρασεολογίας, δεδομένου ότι οι συμπράξεις είναι μυστικές και ότι υπάρχει κίνδυνος επιβολής προστίμων σε περίπτωση ανεύρεσης ηλεκτρονικού μηνύματος το οποίο περιέχει ρητή μνεία ενεργειών αντίθετων προς τον ανταγωνισμό.
- 381 Το γεγονός ότι το ηλεκτρονικό αυτό μήνυμα απευθύνθηκε μόνο στη Sasol και όχι σε όλους του μετέχοντες αποτελεί ένδειξη, πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας, ότι η ExxonMobil θεωρούσε τη Sasol ηγετική επιχείρηση της συμπράξεως.
- 382 Οι δηλώσεις της Shell και της Sasol στις οποίες παραπέμπει η αιτιολογική σκέψη 107 της προσβαλλομένης αποφάσεως περιέχουν συγκλίνουσες ενδείξεις, στο μέτρο που αμφότερες οι εταιρίες υποστήριξαν ότι συνήθως οι συναντήσεις οργανώνονταν από εκπρόσωπο της Sasol, ο οποίος και προήδρευε αυτών.
- 383 Επομένως, πρέπει να απορριφθούν τα σχετικά επιχειρήματα των προσφευγουσών και να επικυρωθεί η διαπίστωση της Επιτροπής ότι, κατά την αντίληψη των λοιπών μετεχόντων, η Sasol διαδραμάτιζε ηγετικό ρόλο στη σύμπραξη.
- 384 Κατόπιν των προεκτεθέντων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή συγκέντρωσε ένα σύνολο συγκλινόντων αποδεικτικών στοιχείων τα οποία, υπό το πρίσμα της νομολογίας-πλαισίου, δικαιολογούν το συμπέρασμα ότι η Sasol αποτελούσε σημαντική κινητήρια δύναμη για τη σύμπραξη και ότι είχε ειδική και συγκεκριμένη ευθύνη ως προς τη λειτουργία της, οπότε το θεσμικό αυτό όργανο ορθώς διαπίστωσε ότι η εν λόγω εταιρία ήταν η ηγετική επιχείρηση των πτυχών της συμπράξεως σχετικά με τους κηρούς παραφίνης.
- 385 Τα λοιπά επιχειρήματα των προσφευγουσών δεν μπορούν να θέσουν υπό αμφισβήτηση την εγκυρότητα της διαπιστώσεως αυτής.
- 386 Πρώτον, κατά τις προσφεύγουσες, η μόνη διαφορά μεταξύ της Sasol και των λοιπών μετεχόντων είναι το γεγονός ότι η Sasol οργάνωνε τις συναντήσεις και προήδρευε αυτών, είχε συχνότερα την πρωτοβουλία ενάρξεως των συζητήσεων για τις τιμές και εφαρμογής των αυξήσεων τιμών που είχαν συμφωνηθεί και εφάρμοζε κατά κανόνα πρώτη τις τιμές που είχε συμφωνήσει με το σύνολο των μετεχόντων.
- 387 Καταρχάς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν στηρίζεται αποκλειστικά στα επιχειρήματα αυτά, όπως άλλωστε προκύπτει από την ανωτέρω εξέταση.
- 388 Εν συνεχεία, όπως ορθώς παρατηρεί η Επιτροπή, καμία άλλη επιχείρηση πλην της Sasol δεν συγκεντρώνει τόσα στοιχεία τα οποία να συγκλίνουν στη στοιχειοθέτηση ηγετικού ρόλου. Συγκεκριμένα, από το παράρτημα της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι δεν υπάρχουν ρητά αποδεικτικά στοιχεία για συναντήσεις οργανωθείσες από άλλους μετέχοντες παρά μόνον όσον αφορά πέντε συναντήσεις, εν προκειμένω μία από τη MOL, τρεις από την Total και μία από τη Shell, από σύνολο 51, τη στιγμή που από διάφορες προσκλήσεις και ημερήσιες διατάξεις διαβιβασθείσες μέσω ηλεκτρονικού μηνύματος είναι δυνατόν να αποδοθεί στη Sasol η πρωτοβουλία για την οργάνωση έντεκα συναντήσεων.

- 389 Ως εκ τούτου, το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί.
- 390 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Sasol δεν ήταν σε θέση να πρωτοστατήσει στη σύμπραξη, διότι ήταν εξαρτημένη από τις λοιπές κάθετα ολοκληρωμένες επιχειρήσεις που μετείχαν στη σύμπραξη και από τις οποίες προμηθευόταν κηρό ακατέργαστης παραφίνης, πρώτη ύλη των κηρών παραφίνης.
- 391 Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Το μερίδιο αγοράς της Sasol στην αγορά κηρών παραφίνης του ΕΟΧ ήταν 22,5 % το 2004, με αποτέλεσμα η Sasol να αποτελεί, όπως παραδέχονται οι προσφεύγουσες, τον σημαντικότερο προμηθευτή κηρών παραφίνης και την «ηγετική επιχείρηση στην αγορά». Επιπλέον, η εταιρία αυτή συνιστούσε σημαντικό αγοραστή κηρού ακατέργαστης παραφίνης, για παράδειγμα, κατά τα λεγόμενά της, τον πιο σημαντικό αγοραστή του κηρού ακατέργαστης παραφίνης που παρήγε η Shell και η ExxonMobil. Επομένως, λόγω της αγοραστικής της ισχύος, η Sasol κατείχε ισχυρή διαπραγματευτική θέση έναντι των παραγωγών κηρού ακατέργαστης παραφίνης. Κατά τα λοιπά, το γεγονός ότι η Sasol δεν υπέκειτο σε κανενός είδους πίεση από τους κάθετα ολοκληρωμένους παραγωγούς όσον αφορά την τιμή του κηρού ακατέργαστης παραφίνης αποδεικνύεται επαρκώς από το γεγονός ότι ακόμα και η μεταπώληση του κηρού ακατέργαστης παραφίνης την οποία πραγματοποιούσε η εταιρία αυτή προς τους Γερμανούς τελικούς πελάτες αποτελούσε κερδοφόρα εμπορική δραστηριότητα. Κατά συνέπεια, το εμπορικό βάρος της Sasol σε σχέση με τους λοιπούς μετέχοντες στη σύμπραξη δεν επηρεαζόταν από το γεγονός ότι η εταιρία αυτή δεν ήταν κάθετα οργανωμένη.
- 392 Τρίτον, οι προσφεύγουσες εκτιμούν ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε εγκύρως να κρίνει συγχρόνως ότι οι πρακτικές σχετικά με τους κηρούς παραφίνης και οι πρακτικές σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης συνιστούν μία ενιαία και διαρκή παράβαση, αφενός, και ότι δεν μπόρεσε να αποδειχθεί ο ηγετικός ρόλος της Sasol όσον αφορά τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης, αφετέρου. Δεδομένου ότι δεν είναι νοητή η εν μέρει μόνο διεύθυνση μιας συμπράξεως, η Επιτροπή υπέπεσε συναφώς σε πλάνη εκτιμήσεως.
- 393 Όπως ορθώς επισημαίνει η Επιτροπή, οι έννοιες «ενιαία και διαρκής παράβαση» και «ηγετική επιχείρηση της παραβάσεως» δεν ανταποκρίνονται στα ίδια κριτήρια. Η έννοια «ενιαία και διαρκής παράβαση» στηρίζεται στην ιδέα ενός ενιαίου σκοπού αντίθετου προς τον ανταγωνισμό, ενώ η έννοια «ηγετική επιχείρηση της παραβάσεως» στηρίζεται στο γεγονός ότι μια επιχείρηση αποτελεί σημαντική κινητήρια δύναμη στο εσωτερικό της συμπράξεως.
- 394 Επομένως, κανένας κανόνας δικαίου δεν επιβάλλει στην Επιτροπή την υποχρέωση να αποδείξει ότι ο ηγετικός ρόλος της Sasol εκτεινόταν σε όλες τις πτυχές της παραβάσεως. Αντιθέτως, το γεγονός ότι η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η Sasol δεν διαδραμάτιζε ηγετικό ρόλο όσον αφορά την πτυχή σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης, παρά τον οργανωτικό ρόλο της εταιρίας αυτής ως προς τις τεχνικές συναντήσεις κατά τη διάρκεια των οποίων συζητούνταν και ο κηρός ακατέργαστης παραφίνης, αποτελεί εκδήλωση της δίκαιης προσέγγισης που ακολούθησε η Επιτροπή.
- 395 Κατόπιν των προεκτεθέντων, συνάγεται το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή προσκόμισε πλήθος συγκλινόντων αποδεικτικών στοιχείων από τα οποία, εκτιμώμενα συνολικώς, μπορεί να διαπιστωθεί ότι η Sasol αποτελούσε σημαντική κινητήρια δύναμη για τη σύμπραξη.
- 396 Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως ή πλάνη περί το δίκαιο συνάγοντας, βάσει δέσμης συνεκτικών και συγκλινόντων στοιχείων, ότι η προσφεύγουσα διαδραμάτισε ηγετικό ρόλο στη σύμπραξη στον τομέα των κηρών παραφίνης.
- 397 Κατά συνέπεια, η υπό κρίση αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Επί του φερόμενου ως υπερβολικού, δυσανάλογου και εισάγοντος δυσμενείς διακρίσεις χαρακτήρα της προσαυξήσεως κατά 50 % του βασικού ποσού του προστίμου λόγω του ηγετικού ρόλου

- 398 Οι προσφεύγουσες φρονούν ότι η προσαύξηση του βασικού ποσού του προστίμου στο ύψος των 210 εκατομμυρίων ευρώ είναι αδικαιολόγητα υπερβολική και δυσανάλογη. Κατά συνέπεια, ζητούν από το Γενικό Δικαστήριο να ακυρώσει την προσαύξηση του προστίμου κατά 50 % ή, τουλάχιστον, να μειώσει σημαντικά τον συντελεστή προσαυξήσεως προκειμένου να αντικατοπτριστεί κατά τρόπο κατάλληλο και σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας η σοβαρότητα της παραβάσεως την οποία διέπραξε η Sasol σε σχέση με τις παραβάσεις τις οποίες διέπραξαν οι λοιποί μετέχοντες στη σύμπραξη.
- 399 Πρώτον, κατά τις προσφεύγουσες, η Επιτροπή συνήγαγε ότι η Sasol διαδραμάτιζε τον προβαλλόμενο ηγετικό ρόλο αποκλειστικά από περιστάσεις οι οποίες, σε μικρότερη κλίμακα, αφορούν και τους λοιπούς μετέχοντες στη σύμπραξη, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ποιοτική διαφοροποίηση μεταξύ της συνεισφοράς της Sasol στη σύμπραξη και της συνεισφοράς των λοιπών μετεχόντων. Επομένως, η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως στο μέτρο που προσάπτει τα πραγματικά αυτά περιστατικά μόνο στη Sasol και όχι στους λοιπούς μετέχοντες στη σύμπραξη.
- 400 Υπογραμμίζεται ότι, όπως προκύπτει από την ανάλυση που περιλαμβάνεται στις σκέψεις 367 έως 396 ανωτέρω, η Επιτροπή απέδειξε ότι η Sasol τελούσε, εξαιτίας του ηγετικού της ρόλου στο εσωτερικό της συμπράξεως, σε κατάσταση διαφορετική από εκείνη των λοιπών μετεχόντων. Το συμπέρασμα αυτό μπόρεσε να συναχθεί βάσει ποσοτικών αλλά και ποιοτικών στοιχείων, δεδομένου ότι ορισμένες συμπεριφορές, ενδεικτικές ηγετικού ρόλου, μπορούν να προσαφθούν μόνο στη Sasol. Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να διαφοροποιεί το βασικό ποσό του προστίμου που επιβάλλει στους διάφορους μετέχοντες λαμβάνοντας υπόψη τη συγκεκριμένη ένταση των οργανωτικών δραστηριοτήτων ενός μόνο μετέχοντος στο εσωτερικό της συμπράξεως.
- 401 Κατά συνέπεια, λαμβανομένης υπόψη της ειδικής καταστάσεως στην οποία βρισκόταν η Sasol σε σχέση με τους λοιπούς μετέχοντες, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, υπό το πρίσμα της παρατιθέμενης με τη σκέψη 181 ανωτέρω νομολογίας, η Επιτροπή δεν παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.
- 402 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η παράβαση που διέπραξε η Sasol δεν είναι τόσο πιο σοβαρή από την παράβαση που διέπραξαν οι λοιποί μετέχοντες ώστε να δικαιολογείται προσαύξηση του προστίμου κατά 50 %. Εκτός αυτού, η οικονομική δυνατότητα της Sasol είναι αισθητά περιορισμένη σε σχέση με εκείνη των λοιπών μελών της συμπράξεως, με αποτέλεσμα η εταιρία αυτή να πλήττεται από το βασικό ποσό του προστίμου πολύ εντονότερα απ' ό,τι οι λοιποί μετέχοντες στη σύμπραξη.
- 403 Ο συντελεστής προσαυξήσεως 50 % που προστέθηκε στο βασικό ποσό του προστίμου αντιπροσωπεύει το 125 % των ετήσιων πωλήσεων κηρών παραφίνης που πραγματοποίησε η Sasol Wax στον EOX. Τούτο αντιστοιχεί επίσης στο 75 % του συνολικού βασικού ποσού των προστίμων που επιβλήθηκαν σε όλους τους λοιπούς μετέχοντες στη σύμπραξη, έστω και αν το μερίδιο αγοράς της Sasol Wax ανέρχεται περίπου στο 25 έως 30 %.
- 404 Κατά τη νομολογία, το ύψος του προστίμου πρέπει να προσαρμόζεται κατάλληλα, ώστε να λαμβάνεται υπόψη ο επιδιωκόμενος αντίκτυπος επί της επιχειρήσεως στην οποία επιβάλλεται το εν λόγω πρόστιμο, τούτο δε προκειμένου αυτό να μην καθίσταται αμελητέο ή, αντιθέτως, υπερβολικά υψηλό, ιδίως σε σχέση με την οικονομική δυνατότητα της οικείας επιχειρήσεως, σύμφωνα με όσα επιβάλλονται, αφενός, από την ανάγκη εξασφάλισης της αποτελεσματικότητας του προστίμου και, αφετέρου, από τον σεβασμό της αρχής της αναλογικότητας (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου Degussa κατά Επιτροπής, σκέψη 203 ανωτέρω, σκέψη 283, και της 18ης Ιουνίου 2008, T-410/03, Hoechst κατά Επιτροπής, Συλλογή 2008, σ. II-881, σκέψη 379).

- 405 Κατά την νομολογία η οποία παρατίθεται με τη σκέψη 316 ανωτέρω, η εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας συνεπάγεται ότι τα πρόστιμα δεν πρέπει να είναι υπέρμετρα σε σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς, ήτοι σε σχέση με την τήρηση των κανόνων ανταγωνισμού της Ένωσης, και ότι το ποσό του επιβαλλόμενου σε μία επιχείρηση προστίμου για παράβαση σε υπόθεση ανταγωνισμού πρέπει να είναι ανάλογο με την παράβαση, εκτιμώμενη στο σύνολό της, λαμβάνοντας, ειδικότερα, υπόψη τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως. Ειδικότερα, η αρχή της αναλογικότητας συνεπάγεται ότι η Επιτροπή οφείλει να καθορίζει το πρόστιμο κατ' αναλογία προς τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη για να εκτιμηθεί η σοβαρότητα της παραβάσεως και ότι οφείλει, επ' αυτού, να εφαρμόζει τα εν λόγω στοιχεία κατά τρόπο συνεπή και αντικειμενικώς δικαιολογημένο.
- 406 Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι το γεγονός ότι το βασικό ποσό του προστίμου αντιπροσωπεύει το 125 % των ετήσιων πωλήσεων κηρών παραφίνης που πραγματοποίησε η Sasol Wax στον ΕΟΧ προκύπτει ουσιαστικά από το απλό γεγονός ότι η εταιρία αυτή μετέσχε στη σύμπραξη επί δεκατρία έτη καθώς και ότι η διάρκεια συμμετοχής συνιστά πολλαπλασιαστική εφαρμοζόμενο επί της αξίας των πωλήσεων.
- 407 Ομοίως, το γεγονός ότι η προσαύξηση λόγω του ηγετικού ρόλου αντιστοιχεί στο 75 % του συνολικού βασικού ποσού των προστίμων που επιβλήθηκαν σε όλα τα λοιπά μέλη της συμπράξεως, εξηγείται από το ότι η Sasol, ηγετική επιχείρηση στην αγορά κηρών παραφίνης με μερίδιο 22,4 %, πραγματοποίησε αγορές πολύ μεγαλύτερης αξίας από την αντίστοιχη των λοιπών μετεχόντων.
- 408 Επομένως, καμία από τις συγκρίσεις τις οποίες προτείνουν οι προσφεύγουσες, δεν ασκεί επιρροή στο πλαίσιο της αναλύσεως της αναλογικότητας όσον αφορά την προσαύξηση του βασικού ποσού κατά 50 % λόγω του ηγετικού ρόλου στο εσωτερικό της συμπράξεως.
- 409 Αντιθέτως, το Γενικό Δικαστήριο έχει ήδη επιβεβαιώσει ότι, υπό περιστάσεις ανάλογες των επίμαχων εν προκειμένω, η κατά 50 % προσαύξηση του βασικού ποσού του προστίμου αντικατοπτρίζει δεόντως τον πρόσθετο βλαπτικό χαρακτήρα της παραβάσεως ο οποίος απορρέει από την ύπαρξη ηγετικού ρόλου στο εσωτερικό της συμπράξεως (απόφαση Koninklijke Wegenbouw Stevin κατά Επιτροπής, σκέψη 359 ανωτέρω, σκέψη 302).
- 410 Κατά τα λοιπά, επισημαίνεται ότι η προσαύξηση του βασικού ποσού του προστίμου δεν αφορά το ζήτημα της οικονομικής δυνατότητας της επιχειρήσεως στην οποία καταλογίζεται η ευθύνη για την παράβαση. Το στοιχείο υπολογισμού που χρησιμοποιείται συναφώς είναι ο καθορισμός του ανώτατου ορίου του συνολικού ποσού του προστίμου στο 10 % του ετήσιου κύκλου εργασιών της οικείας επιχειρήσεως. Συνεπώς, τα επιχειρήματα που προβάλλουν συναφώς οι προσφεύγουσες είναι αλυσιτελή.
- 411 Κατά συνέπεια, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της υπό κρίση υποθέσεως καθώς και των στοιχείων που συγκέντρωσε η Επιτροπή προς απόδειξη του ηγετικού ρόλου της Sasol στο εσωτερικό της συμπράξεως, συνάγεται ότι το θεσμικό αυτό όργανο δεν παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας και δεν προσαύξησε υπερβολικά το βασικό ποσό του προστίμου εφαρμόζοντας στο εν λόγω ποσό συντελεστή προσαυξήσεως 50 % λόγω του επίμαχου ηγετικού ρόλου.
- 412 Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθούν οι αιτιάσεις που αντλούνται από παραβίαση των αρχών της ίσης μεταχειρίσεως και της αναλογικότητας.
- 413 Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, ο πέμπτος λόγος πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

6. *Επί του έβδομου λόγου, που αντλείται από παράλειψη χορηγήσεως πλήρους απαλλαγής στη Sasol όσον αφορά ορισμένα τμήματα του προστίμου*

- 414 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο και παρέβη το άρθρο 23 της ανακοινώσεως του 2002 για τη συνεργασία καθόσον στήριξε το πρόστιμο που επρόκειτο να επιβάλει στη Sasol σε πλήθος στοιχείων οικειοθελώς προσκομισθέντων από την εταιρία αυτή, τα οποία η Επιτροπή αγνοούσε πριν τις δηλώσεις της Sasol και τα οποία ασκούν σημαντική και άμεση επιρροή στη σοβαρότητα και στη διάρκεια της παραβάσεως.
- 415 Με την αιτιολογική σκέψη 741 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή κατέληξε ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισε η Sasol μετά τους επιτόπιους ελέγχους, με δύο ανακοινώσεις κατατεθείσες τον Απρίλιο και τον Μάιο του 2005 και με τα συνημμένα σε αυτές παραρτήματα, αντιπροσώπευαν σημαντική προστιθέμενη αξία κατά την έννοια της ανακοινώσεως του 2002 για τη συνεργασία, λόγω του ότι ενίσχυαν την ικανότητα της Επιτροπής να αποδείξει τα σχετικά με τη σύμπραξη πραγματικά περιστατικά.
- 416 Επιπλέον, με την αιτιολογική σκέψη 743 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι τα πρώτα αποδεικτικά στοιχεία που επηρέασαν άμεσα τον καθορισμό της διάρκειας της παραβάσεως δεν ήταν τα προσκομισθέντα από τη Sasol, αλλά τα ανευρεθέντα κατά τη διάρκεια των ελέγχων, δηλαδή τα σημειώματα της MOL και τα πρακτικά των συναντήσεων «Blauer Salon» της Sasol, τα οποία περιλαμβάνονταν στην αίτηση απαλλαγής που είχε υποβάλει η Shell.
- 417 Βάσει των ανωτέρω, κατά την αιτιολογική σκέψη 749 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή εφάρμοσε στο βασικό ποσό του προστίμου της Sasol μείωση 50 %, δηλαδή τον ανώτατο συντελεστή μειώσεως που μπορεί να τύχει εφαρμογής δυνάμει της ανακοινώσεως του 2002 για τη συνεργασία σε επιχείρηση η οποία δεν αποκαλύπτει πρώτη την ύπαρξη συμπράξεως, η οποία εν προκειμένω είναι η Shell.

Επί του πρώτου σκέλους που αφορά τις τεχνικές συναντήσεις πριν το 2000

- 418 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η παλαιότερη συνάντηση την οποία μνημονεύει η Shell με την αίτησή της επιείκειας είναι η διεξαχθείσα στη Βουδαπέστη στις 3 και 4 Φεβρουαρίου 2000. Η δήλωση της δεν περιείχε κανένα απτό αποδεικτικό στοιχείο ως προς τις συναντήσεις που διεξήχθησαν πριν από την ημερομηνία αυτή. Επομένως, η Επιτροπή όφειλε να έχει στηριχθεί στις δηλώσεις της Sasol προκειμένου να αποδείξει τη διεξαγωγή ορισμένων συναντήσεων, ειδικότερα ως προς την περίοδο μεταξύ 1995 και 2000.
- 419 Όσον αφορά σημειώματα της MOL και τα πρακτικά των συναντήσεων «Blauer Salon», τα οποία ανευρέθηκαν κατά τη διάρκεια των ελέγχων και επομένως συνιστούν αποδεικτικά στοιχεία προγενέστερα των οικειοθελών ανακοινώσεων της Sasol, οι προσφεύγουσες φρονούν ότι οι πηγές αυτές δεν κάλυπταν όλες τις συναντήσεις που μνημονεύει η απόφαση της Επιτροπής και ότι οι πληροφορίες που περιέχουν τα επίμαχα σημειώματα δεν ήταν, στην πλειονότητά τους, αρκούντως σαφείς ώστε να αποδείξουν τη διάρκεια της παραβάσεως. Επιπλέον, οι προσφεύγουσες παραπέμπουν σε επτά τεχνικές συναντήσεις διεξαχθείσες μεταξύ του 1996 και του 2001 των οποίων τα ουσιώδη στοιχεία, όπως η ημερομηνία, ο τόπος διεξαγωγής, η ταυτότητα των μετεχόντων και το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό περιεχόμενο, κατέστη δυνατό να αποδειχθούν από την Επιτροπή με τον απαιτούμενο βαθμό ακριβείας μόνο χάρη στις αιτήσεις επιείκειας της Sasol.
- 420 Ως εκ τούτου, οι προσφεύγουσες φρονούν ότι μόνο βάσει των στοιχείων που προσκόμισε η Sasol κατέστη δυνατό στην Επιτροπή να αποδείξει επαρκώς κατά νόμον την ύπαρξη παραβάσεως μεταξύ του 1992 και του 1999. Κατά συνέπεια, ζητούν από το Γενικό Δικαστήριο να μεταρρυθμίσει την προσβαλλόμενη απόφαση και να τους χορηγήσει πλήρη απαλλαγή όσον αφορά το τμήμα της παραβάσεως για την περίοδο από το 1992 έως το 1999.

- 421 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα επιχειρήματα αυτά των προσφευγουσών δεν επιβεβαιώνονται ούτε από το περιεχόμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως ούτε από τα έγγραφα που παρατίθενται σε αυτήν.
- 422 Πρώτον, όσον αφορά την περίοδο που εκτείνεται από την ημερομηνία διεξαγωγής της πρώτης συναντήσεως, το 1992, και της όγδοης, η οποία έλαβε χώρα στις 27 Ιανουαρίου 1995, η Επιτροπή διέθετε πληροφορίες για τη σύμπραξη προερχόμενες από άλλες πηγές πλην της αιτήσεως επιείκειας της Sasol, δηλαδή από τα σημειώματα της MOL και από τα πρακτικά των συναντήσεων «Blauer Salon» της Sasol, τα οποία είχαν ανευρεθεί κατά τη διάρκεια των ελέγχων. Πρόκειται για τις τεχνικές συναντήσεις που διεξήχθησαν στις 3 και 4 Σεπτεμβρίου 1992 (αιτιολογική σκέψη 126 της προσβαλλομένης αποφάσεως), στις 26 Μαρτίου 1993 (αιτιολογική σκέψη 129 της προσβαλλομένης αποφάσεως), στις 2 Ιουνίου 1993 (αιτιολογική σκέψη 130 της προσβαλλομένης αποφάσεως), στις 25 Οκτωβρίου 1993 (αιτιολογική σκέψη 131 της προσβαλλομένης αποφάσεως), στις 24 Ιουνίου 1994 (αιτιολογική σκέψη 132 της προσβαλλομένης αποφάσεως), στις 30 Σεπτεμβρίου 1994 (αιτιολογική σκέψη 133 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και στις 27 Ιανουαρίου 1995 (αιτιολογική σκέψη 134 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Τα σημειώματα της MOL και τα πρακτικά των συναντήσεων «Blauer Salon» σχετικά με τις εν λόγω συναντήσεις, τα οποία μνημονεύονται στην προσβαλλόμενη απόφαση, κατέστησαν εφικτό στην Επιτροπή να αποδείξει όχι μόνον την ταυτότητα των μετεχόντων, την ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής των συναντήσεων, αλλ' ακόμα και, στις περισσότερες περιπτώσεις, τον αντίθετο προς τον ανταγωνισμό χαρακτήρα και περιεχόμενο των συζητήσεων.
- 423 Όσον αφορά την περίοδο που εκτείνεται από την ημερομηνία διεξαγωγής της ένατης συναντήσεως, η οποία έλαβε χώρα στις 16 και 17 Μαρτίου 1995, και της εικοστής δεύτερης, η οποία έλαβε χώρα στις 27 και 28 Οκτωβρίου 1999, οι δηλώσεις της Sasol είχαν ως αποτέλεσμα να περιέλθουν σε γνώση της Επιτροπής μόνον τρεις συναντήσεις, δηλαδή οι διεξαχθείσες στις 12 και 13 Ιανουαρίου 1999 (αιτιολογική σκέψη 150 της προσβαλλομένης αποφάσεως), στις 2 και 3 Μαρτίου 1999 (αιτιολογική σκέψη 151 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και στις 23 και 24 Σεπτεμβρίου 1999 (αιτιολογική σκέψη 155 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Αντιθέτως, βάσει των σημειωμάτων της MOL που ανευρέθηκαν κατά τη διάρκεια των ελέγχων, η Επιτροπή μπόρεσε να αποδείξει τη διεξαγωγή τεσσάρων συναντήσεων, στις 22 και 23 Ιουνίου 1995 (αιτιολογική σκέψη 136 της προσβαλλομένης αποφάσεως), στις 14 και 15 Μαΐου 1996 (αιτιολογική σκέψη 140 της προσβαλλομένης αποφάσεως), στις 12 και 13 Φεβρουαρίου 1998 (αιτιολογική σκέψη 146 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και στις 8 και 9 Ιουλίου 1999 (αιτιολογική σκέψη 154 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Επιπλέον, τα αποδεικτικά στοιχεία που συνελέγησαν κατά τη διάρκεια των ελέγχων κατέστησαν επίσης δυνατή στην Επιτροπή την ανασύσταση του περιεχομένου δύο από τις επίμαχες συναντήσεις.
- 424 Επομένως, τα αποδεικτικά στοιχεία που διέθετε η Επιτροπή πριν την υποβολή των δηλώσεων της Sasol κατέστησαν δυνατό στο θεσμικό αυτό όργανο να αποδείξει την ύπαρξη της παραβάσεως για την περίοδο πριν τις 3 Φεβρουαρίου 2000. Ως εκ τούτου, τα επιχειρήματα των προσφευγουσών δεν ευσταθούν.
- 425 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να επικαλούνται ούτε τον αποσπασματικό χαρακτήρα των πληροφοριών που περιλαμβάνονταν στα σημειώματα της MOL και στα πρακτικά των συναντήσεων «Blauer Salon».
- 426 Επισημαίνεται ότι τα σημειώματα της MOL είναι χειρόγραφα και συντάχθηκαν κατά τη διάρκεια των συναντήσεων από πρόσωπο το οποίο είχε παραστεί σε αυτές, το δε περιεχόμενό τους έχει δομή και είναι σχετικώς λεπτομερές. Ως εκ τούτου, η αποδεικτική ισχύς των σημειωμάτων αυτών είναι ιδιαίτερος αυξημένη. Όσον αφορά τα πρακτικά των συναντήσεων «Blauer Salon» της Sasol, πρόκειται για έγγραφα τα οποία ανάγονται στην περίοδο των πραγματικών περιστατικών και έχουν συνταχθεί σε ανύποπτο χρόνο, ήτοι λίγο μετά από την τεχνική συνάντηση την οποία αφορούν. Ως εκ τούτου, η αποδεικτική ισχύς τους είναι αυξημένη.

- 427 Επιπλέον, κατά τη νομολογία που παρατίθεται με τη σκέψη 230 ανωτέρω, σχετικά με τη μυστική φύση των συμπράξεων, δεν μπορεί να απαιτηθεί από την Επιτροπή να προσκομίζει αποδείξεις που πιστοποιούν ρητά τις συνεννοήσεις μεταξύ των συγκεκριμένων επιχειρηματιών. Τα αποσπασματικά και διάσπαρτα στοιχεία τα οποία ενδεχομένως διαθέτει η Επιτροπή μπορούν, εν πάση περιπτώσει, να συμπληρωθούν από εύλογα συμπεράσματα που καθιστούν δυνατή την ανασύσταση των κρίσιμων περιστατικών. Επομένως, η ύπαρξη αντίθετης προς τον ανταγωνισμό πρακτικής ή συμφωνίας πρέπει να συνάγεται από ορισμένο αριθμό συμπτώσεων και ενδείξεων οι οποίες, συνολικά θεωρούμενες, μπορούν να αποτελέσουν, ελλείψει άλλης εύλογης εξηγήσεως, απόδειξη περί παραβιάσεως των κανόνων ανταγωνισμού.
- 428 Τα σημειώματα και τα πρακτικά που μνημονεύονται ανωτέρω συνιστούν ένα σύνολο αποδεικτικών στοιχείων στο οποίο η Επιτροπή μπορούσε εγκύρως να στηρίξει τη διαπίστωση ότι η σύμπραξη είχε ήδη τεθεί σε λειτουργία μεταξύ 1992 και 1999.
- 429 Είναι ασφαλώς αληθές ότι οι δύο ανακοινώσεις της Sasol διευκόλυναν το έργο της Επιτροπής καθόσον προσκόμισαν πρόσθετα αποδεικτικά στοιχεία και διευκρινίσεις σχετικές με την ερμηνεία των λοιπών διαθέσιμων αποδείξεων. Εντούτοις, η συμβολή αυτή αντικατοπτρίζεται δεόντως στον συντελεστή μείωσης του προστίμου που εφαρμόστηκε στη Sasol λόγω της συνεργασίας της και ο οποίος είναι 50 %.
- 430 Επομένως, το πρώτο σκέλος του έβδομου λόγου πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δεύτερου σκέλους που αφορά την κατανομή των αγορών και των πελατών

- 431 Υπενθυμίζεται ότι, κατά την αιτιολογική σκέψη 653 της προσβαλλομένης αποφάσεως, δεδομένου ότι αποδείχθηκε ότι οι ExxonMobil, MOL, Repsol, RWE, Sasol, Shell και Total είχαν προβεί επίσης σε κατανομή των πελατών και/ή των αγορών, πρακτική η οποία συνιστά τη δευτερεύουσα πτυχή της παραβάσεως, το ποσό της συνεκτιμηθείσας αξίας των πωλήσεων για τις εταιρίες αυτές καθορίστηκε στο 18 % αντί του 17 %, συντελεστή που εφαρμόστηκε στις επιχειρήσεις οι οποίες μετείχαν μόνο στην πρώτη πτυχή της παραβάσεως.
- 432 Οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι οι πληροφορίες που παρέσχε επί του ζητήματος αυτού η Shell πριν την υποβολή των δηλώσεών τους αποδείχθηκαν αποσπασματικές, κατά την αιτιολογική σκέψη 741 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Ομοίως, υποστηρίζουν ότι τα λεπτομερή αποδεικτικά στοιχεία όσον αφορά την κατανομή πελατών ή αγορών προκύπτουν από τις δηλώσεις της Sasol της 30ής Απριλίου και 12ης Μαΐου 2005.
- 433 Συναφώς, αρκεί η επισήμανση ότι τα στοιχεία που αποτελούν σαφείς ενδείξεις ότι κατά τη διάρκεια των τεχνικών συναντήσεων πραγματοποιούνταν κατανομή πελατών περιέχονταν επίσης στα σημειώματα της MOL που παρατίθενται στις αιτιολογικές σκέψεις 145 και 147 της προσβαλλομένης αποφάσεως, σε ένα αντίγραφο πρακτικών της Sasol παρατιθέμενο στην αιτιολογική σκέψη 168 της προσβαλλομένης αποφάσεως, και σε ένα σημείωμα της Total μνημονευόμενο στην αιτιολογική σκέψη 170 της ίδιας αποφάσεως. Τα αποδεικτικά αυτά στοιχεία συνελέγησαν κατά τη διάρκεια των επιτόπιων ελέγχων, δηλαδή πριν την υποβολή των δηλώσεων της Sasol.
- 434 Ως εκ τούτου, τα επιχειρήματα των προσφευγουσών δεν ευσταθούν.
- 435 Όσον αφορά τον αποσπασματικό χαρακτήρα των πληροφοριών που περιλαμβάνονται στα εν λόγω σημειώματα, αρκεί η παραπομπή στις εκτιμήσεις στις οποίες καταλήγει το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 426 και 427 ανωτέρω.
- 436 Κατόπιν των προεκτεθέντων, πρέπει να απορριφθεί το δεύτερο σκέλος και, κατά συνέπεια, ο έβδομος λόγος στο σύνολό του.

Επί της ασκήσεως πλήρους δικαιοδοσίας και επί του καθορισμού του τελικού ποσού του προστίμου

- 437 Υπενθυμίζεται ότι τον έλεγχο νομιμότητας των αποφάσεων που λαμβάνει η Επιτροπή συμπληρώνει η πλήρης δικαιοδοσία που αναγνωρίζεται στον δικαστή της Ένωσης με το άρθρο 31 του κανονισμού 1/2003, συμφώνως προς το άρθρο 229 ΕΚ, νυν άρθρο 261 ΣΛΕΕ. Η εν λόγω πλήρης δικαιοδοσία παρέχει στον δικαστή την εξουσία, πέραν του απλού ελέγχου νομιμότητας της κυρώσεως, να υποκαθιστά την Επιτροπή προβαίνοντας στη δική του εκτίμηση και, κατά συνέπεια, να εξαλείφει, να μειώνει ή να αυξάνει το ποσό του προστίμου ή της χρηματικής ποινής που επιβλήθηκαν. Επομένως, ο έλεγχος που προβλέπουν οι Συνθήκες συνεπάγεται, σύμφωνα με τις επιταγές της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, όπως αυτή κατοχυρώνεται με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ότι ο δικαστής της Ένωσης διενεργεί έλεγχο τόσο των νομικών όσο και των πραγματικών ζητημάτων και ότι έχει εξουσία να εκτιμά τα αποδεικτικά στοιχεία, να ακυρώνει την προσβαλλόμενη απόφαση και να τροποποιεί το ποσό των προστίμων (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Φεβρουαρίου 2007, C-3/06 P, *Groupe Danone κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2007, σ. I-1331, σκέψεις 60 έως 62, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 21ης Οκτωβρίου 2003, T-368/00, *General Motors Nederland και Opel Nederland κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2003, σ. II-4491, σκέψη 181).
- 438 Απόκειται επομένως στο Γενικό Δικαστήριο, στο πλαίσιο ασκήσεως της πλήρους δικαιοδοσίας του, να εκτιμήσει, κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεώς του, αν στις προσφεύγουσες επιχειρήσεις επιβλήθηκε πρόστιμο το ποσό του οποίου αντικατοπτρίζει καταλλήλως τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της οικείας παραβάσεως, ούτως ώστε τα εν λόγω πρόστιμα να είναι ανάλογα σε σχέση με τα κριτήρια που προβλέπει το άρθρο 23, παράγραφος 3, του κανονισμού 1/2003 (βλ., συναφώς, αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 11ης Μαρτίου 1999, T-156/94, *Aristrain κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1999, σ. II-645, σκέψεις 584 έως 586, και της 9ης Ιουλίου 2003, T-220/00, *Cheil Jedang κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2003, σ. II-2473, σκέψη 93).
- 439 Εντούτοις, τονίζεται ότι η άσκηση της πλήρους δικαιοδοσίας δεν ισοδυναμεί με αυτεπάγγελτο έλεγχο και υπενθυμίζεται ότι η διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων της Ένωσης διεξάγεται κατ' αντιμωλία (απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Δεκεμβρίου 2011, C-386/10 P, *Χαλκόρ κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2011, σ. I-13085, σκέψη 64).
1. *Επί του πρώτου σκέλους του έκτου λόγου, που αντλείται από την παράλειψη να καθοριστεί χωριστό ανώτατο όριο όσον αφορά την περίοδο Schümann*
- 440 Οι προσφεύγουσες υπενθυμίζουν ότι στις Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany και Sasol Wax International δεν καταλογίστηκε ευθύνη για το τμήμα του προστίμου που αφορά την περίοδο Schümann (δηλαδή 67,5 εκατομμύρια ευρώ), και το οποίο αντιστοιχεί στο 22 % του κύκλου εργασιών της Sasol Wax, της μοναδικής εταιρίας που κρίθηκε υπεύθυνη για την παράβαση ως προς την περίοδο Schümann, δεδομένου ότι υποκαταστάθηκε στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις της HOS. Εντούτοις, η Επιτροπή κακώς παρέλειψε να καθορίσει και να εφαρμόσει το ανώτατο όριο του 10 % που προβλέπει το άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003 όσον αφορά την περίοδο Schümann.
- 441 Το πρόστιμο που επιβλήθηκε στη Sasol Wax για την περίοδο Schümann είναι υπέρμετρο και ικανό να καταστρέψει οικονομικά την εταιρία αυτή, εκτός αν η Sasol Ltd επιλέξει οικειοθελώς να επωμισθεί το εν λόγω πρόστιμο, πράγμα που θα οδηγούσε την τελευταία να αναλάβει εμμέσως την ευθύνη όσον αφορά την περίοδο Schümann.
- 442 Επομένως, κατά τις προσφεύγουσες, η Επιτροπή παραβίασε το άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003 και την αρχή της εξατομικεύσεως των ποινών. Κατά συνέπεια, οι προσφεύγουσες ζητούν από το Γενικό Δικαστήριο να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση στο μέτρο που με αυτήν επιβάλλεται στη Sasol Wax πρόστιμο το οποίο υπερβαίνει το ανώτατο όριο του 10 % του

- κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε το 2007 ο H.-O. Schümann και ο όμιλος εταιριών που βρίσκεται υπό τον έλεγχό του. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι προσφεύγουσες ζήτησαν, επικουρικώς, να μειωθεί το τμήμα αυτό του προστίμου με καθορισμό του ανώτατου ποσού του στο 10 % του κύκλου εργασιών της Sasol Wax.
- 443 Η Επιτροπή εκτιμά ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία, στο πλαίσιο υπολογισμού του ανώτατου ορίου του 10 % που προβλέπει το άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003, πρέπει να λαμβάνει υπόψη την υφιστάμενη οικονομική ενότητα κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως. Κατά τα λοιπά, η Επιτροπή επισημαίνει ότι ούτε ο H.-O. Schümann ούτε η Vara αποτελούν αποδέκτες της προσβαλλομένης αποφάσεως, οπότε, γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, δεν μπορεί να εφαρμόσει το ανώτατο όριο του 10 % στους κύκλους εργασιών τους.
- 444 Κατά τη νομολογία, το ανώτατο όριο του 10 % αναφέρεται στον συνολικό κύκλο εργασιών της οικείας επιχειρήσεως, καθότι μόνον αυτός ο κύκλος εργασιών συνιστά ένδειξη για τη σημασία και την επιρροή της επιχειρήσεως αυτής στην αγορά (βλ. απόφαση Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 227 ανωτέρω, σκέψη 5022, και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Επιπλέον, σκοπός του εν λόγω ορίου είναι, μεταξύ άλλων, να προστατεύσει τις επιχειρήσεις από υπέρμετρα υψηλά πρόστιμα τα οποία θα μπορούσαν να τις καταστρέψουν οικονομικά (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου Tokai II, σκέψη 271 ανωτέρω, σκέψη 389, και της 13ης Ιουλίου 2011, T-138/07, Schindler Holding κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. II-4819, σκέψη 193).
- 445 Ως εκ τούτου, ο σκοπός τον οποίο επιδιώκει η εισαγωγή του ανωτάτου ορίου του 10 % μπορεί να επιτευχθεί μόνον αν το εν λόγω όριο εφαρμόζεται, σε πρώτο στάδιο, σε κάθε μεμονωμένο αποδέκτη της αποφάσεως περί επιβολής προστίμου. Μόνον αν αποδειχθεί, σε δεύτερο στάδιο, ότι η επιχείρηση, υπό την έννοια της οικονομικής οντότητας που ευθύνεται για την τιμωρούμενη παράβαση, αποτελείται από περισσότερους αποδέκτες, και τούτο μάλιστα κατά τον χρόνο εκδόσεως της εν λόγω αποφάσεως, μπορεί το ανώτατο όριο να υπολογιστεί βάσει του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχειρήσεως αυτής, δηλαδή του συνόλου των εταιριών που τη συναπαρτίζουν. Αντιθέτως, αν αυτή η οικονομική ενότητα εν τω μεταξύ διασπασθεί, κάθε αποδέκτης της αποφάσεως δικαιούται να ζητήσει να εφαρμοστεί χωριστά ως προς αυτόν το εν λόγω ανώτατο όριο (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου Tokai II, σκέψη 271 ανωτέρω, σκέψη 390 της 13ης Σεπτεμβρίου 2010, T-26/06, Trioplast Wittenheim κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 113, και της 16ης Νοεμβρίου 2011, T-54/06, Kendrion κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 92).
- 446 Πρώτον, εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου Schümann της παραβάσεως, η HOS, νυν Sasol Wax, δεν συνιστούσε οικονομική οντότητα με τις Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany και Sasol Wax International. Εντούτοις, κατά τον χρόνο εκδόσεως προσβαλλομένης αποφάσεως, η Sasol Wax συνιστούσε οικονομική ενότητα με τις λοιπές προσφεύγουσες.
- 447 Δεύτερον, επισημαίνεται ότι οι αποφάσεις τις οποίες επικαλείται η Επιτροπή με τα έγγραφα της (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 33 ανωτέρω, σκέψη 528, της 8ης Ιουλίου 2008, Knauf Gips κατά Επιτροπής, T-52/03, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 353, και Tokai II, σκέψη 271 ανωτέρω, σκέψη 389) δεν αφορούν περιπτώσεις στις οποίες, κατά τη διάρκεια περιόδου καλυπτόμενης από την παράβαση, η άμεσα υπεύθυνη εταιρία δεν αποτελούσε ακόμα οικονομική ενότητα με τις μητρικές εταιρίες στις οποίες ανήκε το κεφάλαιό της κατά τον χρόνο εκδόσεως της οικείας αποφάσεως. Επομένως, οι λύσεις στις οποίες κατέληξαν οι εν λόγω αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου δεν μπορούν να εφαρμοστούν κατά γράμμα σε μια πραγματική κατάσταση που είναι διαφορετική ως προς το καίριο αυτό ζήτημα.
- 448 Τρίτον, πρέπει να προστεθεί ότι μια από τις θετικές συνέπειες των κανόνων σύμφωνα με τους οποίους δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο τυπικός διαχωρισμός μεταξύ δύο εταιριών αλλά να επιβάλλονται πρόστιμα εις ολόκληρον στη θυγατρική και στη μητρική της εταιρία με την οποία συνιστούν μία και την αυτή επιχείρηση (βλ. σκέψεις 31 και 36 ανωτέρω) είναι η εξάλειψη του κινδύνου να καθίσταται

εφικτό στις εταιρίες να αποφεύγουν ή να ελαχιστοποιούν τα πρόστιμα συγκεντρώνοντας τις παράνομες δραστηριότητες σε θυγατρικές με αμελητέο κύκλο εργασιών. Ο κανόνας ότι το ανώτατο ποσό του προστίμου πρέπει να καθορίζεται βάσει του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχειρήσεως μπορεί να θεωρηθεί ότι εξασφαλίζει το αποτέλεσμα αυτό. Ο σκοπός αυτός δεν υπονομεύεται από τον διαφοροποιημένο καθορισμό του ανώτατου ποσού του προστίμου λόγω περιόδου της παραβάσεως η οποία προηγήθηκε της δημιουργίας οικονομικής ενότητας μεταξύ της θυγατρικής που μετέχει άμεσα στη σύμπραξη και της μητρικής στην οποία ανήκει η πρώτη κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως της Επιτροπής, όταν τα στοιχεία ενεργητικού της θυγατρικής δεν ανακατανέμονται στις λοιπές νομικές οντότητες μετά την εξαγορά της και, εν συνεχεία, μετά την ανακάλυψη της συμπράξεως.

- 449 Τέταρτον, η Επιτροπή δεν αμφισβητεί το επιχείρημα των προσφευγουσών σύμφωνα με το οποίο, δεδομένου ότι η Sasol Wax δεν είναι σε θέση να καταβάλει το τμήμα του προστίμου για την περίοδο Schümann το οποίο αντιστοιχεί στο 22 % του ετήσιου κύκλου εργασιών της, η Sasol Ltd, η αρχική μητρική εταιρία, πρέπει να καταβάλει τμήμα του προστίμου αντί της Sasol Wax, δηλαδή το τμήμα που υπερβαίνει το ανώτατο όριο του 10 %, το οποίο θεωρείται δυσβάστακτο για τη Sasol Wax.
- 450 Πέμπτον, υπογραμμίζεται επίσης ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου Schümann, οι Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany και Sasol Ltd δεν μπορούσαν να επωφεληθούν από τις παραβατικές δραστηριότητες, διότι δεν ήταν ακόμη ιδιοκτήτριες της Sasol Wax.
- 451 Έκτον, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι, στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών, η εις ολόκληρον ευθύνη για την καταβολή των προστίμων που επιβάλλονται λόγω παραβάσεως του άρθρου 81 ΕΚ παρέχει σε καθέναν εκ των εναγόμενων συνοφειλετών το δικαίωμα να ζητήσει από τους λοιπούς αλληλεγγύως υπευθύνους οφειλέτες την επιστροφή του ποσού του χρέους που καταβλήθηκε στο όνομά τους (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Απριλίου 2013, C-652/11 P, Mindo κατά Επιτροπής, σκέψεις 36 και 37). Εν προκειμένω όμως, το επιχείρημα που προβάλλουν οι προσφεύγουσες και το οποίο δεν αντικρούεται από την Επιτροπή αφορά ακριβώς τις δυσχέρειες των προσφευγουσών να στραφούν αναγωγικώς κατά της Vara και του H.-O. Schümann λόγω της μη επιβολής κυρώσεως στους ανωτέρω από το θεσμικό αυτό όργανο.
- 452 Επομένως, η άνιση μεταχείριση την οποία επιφύλαξε η Επιτροπή (βλ. σκέψεις 187 και 197 ανωτέρω), σε συνδυασμό με την απουσία διαφοροποιημένου καθορισμού ανώτατου ορίου του τμήματος του προστίμου σχετικά με την περίοδο Schümann, ενδέχεται να επιτείνει την οικονομική ευθύνη των Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany και Sasol Ltd για τη διαπραχθείσα από την HOS παράβαση. Συγκεκριμένα, το τμήμα του προστίμου το οποίο υπερβαίνει το 10 % του κύκλου εργασιών της Sasol Wax θεωρείται ότι το φέρουν οι εν λόγω μητρικές εταιρίες, το γεγονός δε ότι στη Vara και στον H.-O. Schümann δεν επιβλήθηκαν κυρώσεις εις ολόκληρον ενδέχεται να επηρεάσει τον τελικό επιμερισμό του ποσού του προστίμου ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, εις βάρος των προσφευγουσών και, ειδικότερα, των τριών σημερινών μητρικών εταιριών της Sasol Wax.
- 453 Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, το Γενικό Δικαστήριο εκτιμά ότι, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, το τμήμα του επιβαλλόμενου στη Sasol Wax προστίμου για την παράβαση που διαπράχθηκε κατά τη διάρκεια της περιόδου Schümann είναι σκόπιμο να προσδιοριστεί κατ' ανώτατο όριο στο 10 % του κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε η εταιρία αυτή το 2007. Δεδομένου ότι ο εν λόγω κύκλος εργασιών ανέρχεται στα 308 600 000 ευρώ, το τμήμα του προστίμου που επιβάλλεται στη Sasol Wax για την περίοδο αυτή καθορίζεται στα 30 860 000 ευρώ.
- 454 Ο κατά τα ανωτέρω καθορισμός του εν λόγω τμήματος του προστίμου δεν προεξοφλεί ενδεχόμενη μεταγενέστερη εκτίμηση της Επιτροπής όσον αφορά την επιρροή της παρούσας αποφάσεως συναφώς.

2. *Επί του δεύτερου σκέλους του έκτου λόγου, που αντλείται από την παράλειψη να καθοριστεί χωριστό ανώτατο όριο όσον αφορά την περίοδο της κοινής επιχειρήσεως και το οποίο εξετάζεται σε συνδυασμό με την ευδοκίμηση του πρώτου λόγου ακυρώσεως*

- 455 Οι προσφεύγουσες επαναλαμβάνουν ότι η Sasol Holding in Germany και η Sasol Ltd δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για την περίοδο της κοινής επιχειρήσεως και για την περίοδο Sasol. Κατά συνέπεια, το τμήμα του προστίμου το σχετικό με τις περιόδους αυτές έπρεπε να έχει οριστεί κατ' ανώτατο όριο στο 10% του κύκλου εργασιών της Sasol Wax ή, στην περίπτωση που το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι η Schumann Sasol και η Schumann Sasol International, καθώς και η Sasol Wax και η Sasol Wax International αποτελούσαν οικονομική οντότητα κατά τη διάρκεια των αντιστοιχών αυτών περιόδων, στο 10% του κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε το 2007 η Sasol Wax International.
- 456 Όπως προκύπτει από την εξέταση του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να επικυρωθεί στο μέτρο που η Επιτροπή διαπίστωσε την ύπαρξη οικονομικής ενότητας μεταξύ των Schumann Sasol και Schumann Sasol International, όπως ακριβώς και μεταξύ των επιχειρήσεων που τις διαδέχθηκαν, δηλαδή των Sasol Wax και Sasol Wax International.
- 457 Εντούτοις, υπενθυμίζεται ότι, βάσει των τελικών συμπερασμάτων όσον αφορά τον πρώτο λόγο, η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να μεταρρυθμιστεί στο μέτρο που η Επιτροπή καταλογίζει στις Sasol Holding in Germany και Sasol Ltd την ευθύνη για την παράβαση που διέπραξε η ενιαία οικονομική οντότητα την οποία αποτελούσαν οι Schumann Sasol και Schumann Sasol International.
- 458 Πρώτον, επισημαίνεται ότι το τμήμα του προστίμου που επιβλήθηκε στις Sasol Wax και Sasol Wax International σχετικά με την περίοδο της κοινής επιχειρήσεως (179 657 803 ευρώ) υπερβαίνει κατά πολύ το 10% του κύκλου εργασιών της Sasol Wax International (480 800 000 ευρώ το 2007).
- 459 Δεύτερον, η Επιτροπή δεν αμφισβητεί το επιχείρημα των προσφευγουσών σύμφωνα με το οποίο, δεδομένου ότι η Sasol Wax δεν είναι σε θέση να καταβάλει το τμήμα το σύνολο του προστίμου σχετικά με την περίοδο της κοινής επιχειρήσεως, η Sasol Ltd, η αρχική μητρική εταιρία, πρέπει να καταβάλει τμήμα του προστίμου αντ' αυτής, δηλαδή το τμήμα που υπερβαίνει το ανώτατο όριο του 10%, το οποίο θεωρείται δυσβάστακτο για τη Sasol Wax International.
- 460 Τρίτον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η πλάνη εκτιμήσεως η οποία διαπιστώθηκε στο πλαίσιο εξετάσεως του πρώτου λόγου ακυρώσεως θέτει υπό αμφισβήτηση τα όρια της επιχειρήσεως που διέπραξε την παράβαση κατά τη διάρκεια της περιόδου της κοινής επιχειρήσεως. Επιπλέον, ο καταλογισμός εις ολόκληρον ευθύνης σε διάφορες εταιρίες λόγω της παραβάσεως που διέπραξε η Schumann Sasol εξαρτάται από την προηγούμενη διαπίστωση ότι οι εταιρίες αυτές, κατά τον χρόνο διαπράξεως της παραβάσεως, αποτελούσαν ομού μια και μόνη επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ. Δεδομένου ότι, εν προκειμένω, ο ορισμός της επιχειρήσεως είναι εσφαλμένος, δεν αποκλείεται, σε περίπτωση ελλείψεως των επίμαχων πλάνων εκτιμήσεως, η Επιτροπή να είχε καταλογίσει εις ολόκληρον ευθύνη στη Vara και στον H.-O. Schumann για την παράβαση που διέπραξε άμεσα η Schumann Sasol.
- 461 Τέταρτον, υπό το πρίσμα της νομολογίας που παρατίθεται με τη σκέψη 451 ανωτέρω, το Γενικό Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η πολλαπλή πλάνη εκτιμήσεως που αφορά τον ορισμό της επιχειρήσεως που διέπραξε την παράβαση κατά τη διάρκεια της περιόδου της κοινής επιχειρήσεως, σε συνδυασμό με την απουσία χωριστού καθορισμού ανώτατου ορίου του τμήματος του προστίμου σχετικά με την περίοδο αυτή, ενδέχεται να επιτείνουν την οικονομική ευθύνη των προσφευγουσών για την παράβαση που διέπραξε άμεσα η Schumann Sasol. Συγκεκριμένα, το τμήμα του προστίμου το οποίο υπερβαίνει το 10% του κύκλου εργασιών της Sasol Wax International θεωρείται ότι το φέρουν οι μητρικές της εταιρίες, το γεγονός δε ότι στη Vara και στον H.-O. Schumann δεν επιβλήθηκαν κυρώσεις εις

ολόκληρον ενδέχεται να επηρεάσει τον τελικό επιμερισμό του ποσού του προστίμου ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, εις βάρος των προσφευγουσών και, ειδικότερα, των Sasol Holding in Germany και Sasol Ltd.

- 462 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω εκτιμήσεων, το Γενικό Δικαστήριο εκτιμά ότι, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, το τμήμα του επιβαλλόμενου στις Sasol Wax και Schumann Sasol International προστίμου για την παράβαση που διαπράχθηκε κατά τη διάρκεια της περιόδου της κοινής επιχειρήσεως είναι σκόπιμο να προσδιοριστεί κατ' ανώτατο όριο στο 10 % του κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε η εταιρία αυτή το 2007. Δεδομένου ότι ο εν λόγω κύκλος εργασιών ανέρχεται στα 480 800 000 ευρώ, το τμήμα του εν λόγω προστίμου που επιβλήθηκε στις Sasol Wax και Sasol Wax International πρέπει να μειωθεί στα 48 080 000 ευρώ.
- 463 Ο κατά τα ανωτέρω καθορισμός του εν λόγω τμήματος του προστίμου δεν προεξοφλεί ενδεχόμενη μεταγενέστερη εκτίμηση της Επιτροπής όσον αφορά την επιρροή της παρούσας αποφάσεως συναφώς.

3. Επί του τμήματος του ποσού του προστίμου που αφορά την περίοδο Sasol

- 464 Τέλος, όσον αφορά την περίοδο Sasol της παραβάσεως και το σχετικό με αυτήν τμήμα του ποσού του προστίμου, το οποίο ανέρχεται στα 71 042 197 ευρώ, το Γενικό Δικαστήριο κρίνει, στο πλαίσιο ασκήσεως της πλήρους δικαιοδοσίας του, ότι το ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε στις προσφεύγουσες είναι ενδεδειγμένο, λαμβανομένης υπόψη της σοβαρότητας και της διάρκειας της διαπραχθείσας παραβάσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 465 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, το Γενικό Δικαστήριο μπορεί να κατανειμί τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων.
- 466 Εν προκειμένω, έγιναν δεκτοί τρεις από τους επτά λόγους ακυρώσεως τους οποίους προέβαλαν οι προσφεύγουσες, με αποτέλεσμα να μειωθεί σημαντικά το ποσό του επιβληθέντος προστίμου σε καθεμία εξ αυτών. Ως εκ τούτου, κατά δίκαιη εκτίμηση των εν λόγω περιστάσεων, αποφασίζεται ότι η Επιτροπή θα φέρει τα δικαστικά της έξοδα, καθώς και τα δύο τρίτα των εξόδων των προσφευγουσών, οι οποίες θα φέρουν, επομένως, το ένα τρίτο των δικών τους εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει το άρθρο 1 της αποφάσεως C(2008) 5476 τελικό της Επιτροπής, της 1ης Οκτωβρίου 2008, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 [ΕΚ] και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ (υπόθεση COMP/39.181 — Κηροί κηροποιίας), καθόσον με αυτό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπίστωσε ότι η Sasol Holding in Germany GmbH και η Sasol μετείχαν στην παράβαση πριν την 1η Ιουλίου 2002.
- 2) Το ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε στη Sasol Wax GmbH μειώνεται στο ποσό των 149 982 197 ευρώ, για την καταβολή του οποίου ευθύνονται εις ολόκληρον, αφενός, η Sasol Wax International AG, μέχρι του ύψους των 119 122 197 ευρώ και, αφετέρου, η Sasol και η Sasol Holding in Germany, μέχρι του ύψους των 71 042 197 ευρώ.

- 3) Απορρίπτει κατά τα λοιπά την προσφυγή.
- 4) Η Επιτροπή φέρει τα δικαστικά της έξοδα και τα δύο τρίτα των εξόδων των Sasol, Sasol Holding in Germany, Sasol Wax International και Sasol Wax.
- 5) Οι Sasol, Sasol Holding in Germany, Sasol Wax International και Sasol Wax φέρουν το ένα τρίτο των δικαστικών τους εξόδων.

Czúcz

Labucka

Γρατσίας

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 11 Ιουλίου 2014.

(υπογραφές)

Περιεχόμενα

Ιστορικό της διαφοράς.....	2
1. Διοικητική διαδικασία και έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως.....	2
2. Επί της διαρθρώσεως του ομίλου Sasol και της Vara και επί της δυνατότητας καταλογισμού της ευθύνης στις μητρικές εταιρίες με την προσβαλλόμενη απόφαση.....	5
Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων.....	6
Σκεπτικό.....	7
1. Επί του πρώτου λόγου, που αντλείται από εσφαλμένο καταλογισμό στη Sasol Ltd, στη Sasol Holding in Germany και στη Sasol Wax International της ευθύνης για την παράβαση όσον αφορά την περίοδο της κοινής επιχειρήσεως.....	7
Προκαταρκτικές παρατηρήσεις.....	7
Προσβαλλόμενη απόφαση.....	9
Επί της διαφοροποιήσεως της έννοιας του ελέγχου από την έννοια της έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής, όπως εφαρμόζεται στο πλαίσιο του άρθρου 81 ΕΚ.....	11
Επί του βασίμου της διαπιστώσεως της Επιτροπής όσον αφορά τον καταλογισμό της ευθύνης για την παράβαση που διέπραξε η Schömann Sasol International στη Sasol Holding in Germany και στη Sasol Ltd.....	12
Επί του διοικητικού συμβουλίου της Schömann Sasol International.....	13
Επί του ρόλου του B. I.	15
Επί του καθορισμού του περιεχομένου των αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου της Schömann Sasol International.....	17
Επί της λυσιτέλειας της λειτουργικής διαχειρίσεως.....	20
Συμπέρασμα ως προς το διοικητικό συμβούλιο της Schömann Sasol International.....	20

Επί του εποπτικού συμβουλίου και της γενικής συνελεύσεως της Schömann Sasol International	20
Επί της εκ μέρους της Sasol Holding in Germany έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής στη συμπεριφορά της Schömann Sasol International στην αγορά	21
Επί των αποδεικτικών μέσων που προτείνουν οι προσφεύγουσες	23
2. Επί του δεύτερου λόγου, που αντλείται από εσφαλμένο καταλογισμό στις Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany και Sasol Wax International της ευθύνης για την παράβαση κατά τη διάρκεια της περιόδου Sasol	23
Επί του πρώτου σκέλους, που αντλείται από πλάνη περί το δίκαιο όσον αφορά τη δυνατότητα καταλογισμού της ευθύνης για παράβαση διαπραχθείσα από θυγατρική στη μητρική της εταιρία αποκλειστικά και μόνο βάσει τεκμηρίου στηριζόμενου στην κατοχή του 100 % του κεφαλαίου	24
Επί του δεύτερου σκέλους, που αντλείται από τη φερόμενη ως εσφαλμένη διαπίστωση περί μη ανατροπής του τεκμηρίου	25
Επί της προσβαλλόμενη αποφάσεως	25
Γενικές παρατηρήσεις	26
Επί της λειτουργικής διαχειρίσεως της Sasol Wax	28
Επί των στρατηγικών εμπορικών αποφάσεων	28
Επί του αμάχητου χαρακτήρα του τεκμηρίου	29
Συμπέρασμα	30
Επί των αποδεικτικών μέσων που προτείνουν οι προσφεύγουσες	30
3. Επί του τρίτου λόγου, που αφορά την παράλειψη να διαπιστωθεί εις ολόκληρον ευθύνη της Vara κατά τη διάρκεια της περιόδου Schömann και της περιόδου της κοινής επιχειρήσεως	28
4. Επί του τέταρτου λόγου, που αντλείται από εσφαλμένο καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου	34
Επί του πρώτου σκέλους, που αντλείται από απουσία έγκυρης νομικής βάσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως	34
Επί του δεύτερου σκέλους, που αντλείται από εσφαλμένο συνυπολογισμό των πωλήσεων μικρών κηρών στην αξία πωλήσεων της Sasol	37
Επί των αρχών εκτιμήσεως των αποδεικτικών στοιχείων	37
Επί της προσβαλλόμενη αποφάσεως και των δηλώσεων των μετεχόντων στη σύμπραξη	41
Επί της φερόμενης ελλείψεως συμφωνίας για τις τιμές των μικρών κηρών	42
Επί των έγγραφων αποδεικτικών στοιχείων που αφορούν τους μικρούς κηρούς	43
Επί των λοιπών επιχειρημάτων των προσφευγουσών	45
Επί του τρίτου σκέλους, που αντλείται από πλάνες τις οποίες ενέχει ο υπολογισμός του βασικού ποσού του προστίμου όσον αφορά τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης	46

Επί της συμμετοχής των προσφευγουσών στην πτυχή της παραβάσεως σχετικά με τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης μεταξύ 30 Οκτωβρίου 1997 και 12 Μαΐου 2004	47
Επί του αντίθετου προς την αρχή της αναλογικότητας χαρακτήρα του συντελεστή του 15 % ο οποίος εφαρμόστηκε στον κύκλο εργασιών που πραγματοποιήθηκε μέσω των πωλήσεων κηρού ακατέργαστης παραφίνης	53
Επί του τέταρτου σκέλους, που αντλείται από την παράλειψη να καθοριστεί χωριστό βασικό ποσό του προστίμου δυνάμει των διαφόρων περιόδων συμμετοχής στην παράβαση εκ μέρους των διαφόρων επιχειρήσεων	55
5. Επί του πέμπτου λόγου, που αντλείται από εσφαλμένη εκτίμηση του ηγετικού ρόλου της Sasol	58
Επί της προσβαλλομένης αποφάσεως	58
Επί της νομολογίας-πλαίσιου	60
Επί της τηρήσεως της υποχρέωσης αιτιολογήσεως όσον αφορά τη διαπίστωση σχετικά με τον ηγετικό ρόλο της Sasol	61
Επί της εκτιμήσεως επί της ουσίας των στοιχείων που συνέλεξε η Επιτροπή προς στήριξη του συμπεράσματός της όσον αφορά τον ηγετικό ρόλο της Sasol	62
Επί του φερόμενου ως υπερβολικού, δυσανάλογου και εισάγοντος δυσμενείς διακρίσεις χαρακτήρα της προσαυξήσεως κατά 50 % του βασικού ποσού του προστίμου λόγω του ηγετικού ρόλου	66
6. Επί του έβδομου λόγου, που αντλείται από παράλειψη χορηγήσεως πλήρους απαλλαγής στη Sasol όσον αφορά ορισμένα τμήματα του προστίμου	68
Επί του πρώτου σκέλους που αφορά τις τεχνικές συναντήσεις πριν το 2000	68
Επί του δεύτερου σκέλους που αφορά την κατανομή των αγορών και των πελατών	70
Επί της ασκήσεως πλήρους δικαιοδοσίας και επί του καθορισμού του τελικού ποσού του προστίμου	71
1. Επί του πρώτου σκέλους του έκτου λόγου, που αντλείται από την παράλειψη να καθοριστεί χωριστό ανώτατο όριο όσον αφορά την περίοδο Schömann	64
2. Επί του δεύτερου σκέλους του έκτου λόγου, που αντλείται από την παράλειψη να καθοριστεί χωριστό ανώτατο όριο όσον αφορά την περίοδο της κοινής επιχειρήσεως και το οποίο εξετάζεται σε συνδυασμό με την ευδοκίμηση του πρώτου λόγου ακυρώσεως	74
3. Επί του τμήματος του ποσού του προστίμου που αφορά την περίοδο Sasol	75
Επί των δικαστικών εξόδων	75